

FRÆNA KOMMUNE

Økonomiplan 2019 - 2022

INNLEDNING

VURDERING OG
FØRINGER

MÅL OG PREMISER

DRIFTSBUDSJETT

INVESTERINGS- BUDSJETT

[Personvernerklæring](#)

› Politisk behandling

Rådmannens skisse til budsjett 2019 og økonomiplan 2019 - 2022

1. Fræna kommunestyre vedtar budsjett for 2019 og økonomiplanen for 2019 -2022 slik det fremkommer nedenfor.
2. Driftsbudsjettet for 2019 vedtas på rammenivå for hver enhet, stabs- og støttefunksjoner jfr saksutredningen slik det går fram av tabellen under.
3. Investeringsbudsjettet for 2019 vedtas med en brutto investeringsramme på 215,7 millioner kroner, med finansiering slik det går fram av tabellen i økonomiplanen.
4. I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3a skal det skrives ut eiendomsskatt på alle faste eiendommer i Fræna kommune for 2019. Den generelle skattesatsen som skal gjelde for de skattepliktige eiendommer settes til 7 promille (esktl. § 13). Det skrives ut skatt på det særskilte skattegrunnlag som følge av at produksjonsutstyr og - installasjoner ikke skal medtas i takstgrunnlaget når de tidligere verk og bruk skal takseres og regnes som næringseiendom fra 2019. Det særskilte skattegrunnlaget er differansen mellom ny takst for objektene fra 2019 og skattegrunnlaget i 2018. Grunnlaget skal i 2019 være redusert med en syvendedel (jf. overgangsregel til §§ 3 og 4 første punktum). Skattesatsen på det særskilte skattegrunnlaget skal være 7 promille. I medhold av eiendomsskatteloven § 12a differensieres satsene ved at den skattesats som gjelder boliger og fritidseiendommer settes til 4 promille av skattegrunnlaget. For boliger og fritidseiendommer gjelder et bunnfradrag på kr. 200 000,- (esktl.§11). Eiendomsskatten for 2019 blir krevd inn i 4 terminer.

Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen tidligere vedtatte skattevedtekter.

Med hjemmel i eiendomsskatteloven § 7 gis følgende fritak:

- a. Stiftelser eller institusjoner som tar sikte på å gagne kommunen, fylket eller staten jf.§ 7 bokstav a.

Følgende skal i henhold til tidligere vedtak få fritak:

b. Eiendommer tilhørende frivillige lag og organisasjoner som blir brukt til idrett, religiøse og allmenntilgode formål herunder barnehager og båthavner som blir drevet av frivillige organisasjoner

C. Andre som kan oppfylle intensjonen i loven, kan søke om fritak. Sakkyndig nemnd blir gitt fullmakt til å avgjøre søknadene.

d. Bygninger som har historisk verdi jf.§ 7 bokstav b.

e. Bygninger som helt eller delvis blir brukt til husvære. Fritaket gjelder opptil 3 år fra den tid midlertidig brukstillatelse er gitt eller bygget står ferdig, jf.§7 bokstav c.

Sakkyndig nemnd blir gitt fullmakt til å avgjøre enkeltsaker om skattefritak.

5. Rådmannen får fullmakt til å foreta budsjettendringer mellom enhetene i kurante saker
6. Driftsutvalget får fullmakt til å prioritere tiltak innenfor en samlet ramme på 5 mill. kroner til investeringer innenfor ulike ombygginger, tilpasninger og utbedringer av bygningsmassen og mindre investeringer
7. Fræna kommune tar opp lån på 156,4 millioner i hht. lånebehov i punkt 3. Lånet forutsettes avdratt over investeringenes levetid. Rådmannen gis fullmakt til å gjennomføre låneopptaket herunder akseptere lånevilkårene. Rådmannen gis også fullmakt til å refinansiere lån.
8. I tillegg til låneopptaket i punkt 7, tar Fræna kommune opp startlån i Husbanken på 5 mill. kroner for videre utlån. Vilkår følger av Husbankens regler for slike lån.
9. Med mindre annet følger av statlige direktiver med videre, skal kommunens avgifter, betalingssetser og gebyrer for 2019 normalt indeksreguleres i forhold til forventet lønns- og prisvekst. På noen områder blir andre vurderinger lagt til grunn, bl.a. samordning med Eide kommune. Slike endringer blir som hovedregel fremmet som egen sak.
10. Økonomiplanen legges fram for Fellesnemnda for uttale jamfør intensjonsavtalen.

Enheter (alle tall i hele tusen)	2019
Rådmannen	18 775
Administrasjon	18 576
Personal/Organisasjon	9 258
Skolefaglig område	17 625
Forvaltningskontor	9 296
Sørviskontor	7 675
Flyktningetjenesten	-
Haukås skole	23 733
Sylte og Malme skole	16 419
Aureosen/Jendem skole	14 162
Tornes skole	11 376
Bud skole	17 590
Hustad skole	18 971
Fræna ungdomsskole	23 426
Opplæringscenteret	4 615
Bjørnsund Leirskole	-350
Barnehager	89 336
Institusjonstjenesta	71 848
Heimebasert tenester	122 269
NAV Sosialtenesta	10 898
Helse og Familie	51 699
Kultur	23 485
Teknisk forvaltning	8 562
Landbruk	1 753
Teknisk Drift og anlegg	31 883
VAR	-14 000
SUM	608 879

Eldrerådet sin uttale til budsjettet. Sak 25/2018 i møte 26.11.2018

ÅRSBUDSJETT 2019- ØKONOMIPLAN2019-2022

UTTALE FRÅ FRÆNA ELDRERÅD.

Fræna Eldreråd har fått tilsendt framlegget frå rådmannen - det same er også sendt Ungdomsrådet og Rådet for funksjonshemma .

Framlegget skal opp i Formannskapet 29.11.- 18, slik at ER kan ha høve til å handsame framlegget før dette møtet. Dette må me seie er i samsvar med det ER har påpeika før!

Budsjettet er sett opp på rammenivå, og har eit mål å ha netto driftsresultat på minimum 1,75 %. Dette er noko under det som har vore tilrådd før. Det er positivt at disposisjonsfondet er sett på 5% av driftsinntektene . Detaljar her kan lesast av budsjettframlegget-ogheile Økonomiplanen for Fræna kommune som ligg ved.

Prognosane må synkroniserast med Eide for å få eit rett bilete av drifta - men dette er Fellesnemnda si oppgåve. Eldrerådet tek opp det som kan kome inn under rådet sitt virkeområde.

Når det gjeld utgreiinga av Heimebasertetenester i driftsbudsjettet i økonomiplanen , vil ER merkje at aukande tal eldre saman med at det stadig fleire yngre som gjer seg bruk av desse tenestene , rimelegvis kan føre til auka - ikkje reduserte - utgifter. Det vert her vist til kutt i rammene i planperioden. Vidare vert det vist til skriv frå Hustad pensjonistforening v/ Oskar Viddal.

Eldrerådet vil også nemne at det er lovfesta at innan 2020 skal det vere eit dagtilbod for demente i kommunen. Merkar oss at dette ikkje er nemnt i budsjettet, og ynskjer samtidig minne om det.

Eldrerådet merkjer seg det rådmannen skriv om at drifta må tilpassast den økonomiske situasjonen - men reknar likevel med å få gjennomslag for eit realistisk syn på behova i eldresektoren. Eldrerådet vil kome attende til dette ved handsaminga av første tertialrapport.

Heimebaserte tenester er redusert med ca. 4 mill. kr. frå 2018 til 2020. I denne perioden kan vel ein forventa at ein rasjonaliseringsvinst av kommunesamanslåinga vil endre bilete noko ?

Framlegg til uttale:

Fræna ER handsama budsjett/økonomiplan i møte 26.11-18, sak 25/18.

ER tek framlegget til vitandemed dei merknader som har korne fram.

Behandling i formannskapet 29.11.2018 - tilråding til kommunestyret

I tillegg til rådmannens punkt 1 - 10:

11. Rådmann blir bedt om å gjøre følgende endringer i investeringsbudsjettet og innarbeide dette i

økonomiplanen for 2019-2023:

a. Nytt punkt Kulturskole med en budsjettet investering på 30 millioner fra 2020(se punkt 14)

b. Haukås skole totalsum 265,- millioner. Kommunestyret ønsker å komme i gang så raskt som

mulig.

c. Sentervegen tas ut av budsjettet, jmf. budsjettvedtak i 2017

d. Vareleveringsveien legges inn med 7 millioner som en budsjettet kostnad. Rådmann oppretter

dialog med næringsdrivende for et samarbeid om prosjektet. Tettstedsprogrammet skal involveres i

utarbeidelse før kommunestyret får endelig prosjekt og kostander.

e. Tilskudd fra havbruksfondet settes av til å styrke den blå linja på Fræna VGS i et samarbeid med

fylkeskommunen.

(Punkt 11 a., b., c. og d. er totalt 2 millioner mindre i investering enn det rådmannen foreslår)

12. Reduksjon i bruk og økt innsamling av plast er vedtatt som et stort satsingsområde for 2019 og

2020. Rådmann i tett dialog med DRUT legger inn en egen satsning her og bes komme tilbake med

en sak til kommunestyre om tiltak og finansiering så raskt som mulig.

13. Rådmann blir bedt om at investeringene på Sylte og Tornes gjøres i god dialog med de ansatte

og eventuelle andre interessegrupper ved skolene slik at midlene brukes mest mulig riktig og på

riktig tidspunkt.

14. Kommunestyret ber rådmannen vurdere investeringen i pensjonærboligen og kulturskole

sammen med Nordvest Kirken sitt prosjekt eller eventuell annen samlokalisering i

sentrum. Rådmann bes komme tilbake til kommunestyret med endelig kostnader og

finansieringsmodell. Utgangspunktet bør være at det ikke skal belaste driftsbudsjetter ytterligere.

15. Eiendomsskatten reduseres til 3,5 promille for bolig og fritidseiendom. Rådmannen bes finne

inndekning gjennom rasjonalisering i administrasjon / drift, eventuelt bruke midler fra disposisjonsfondet.

Inndekningen skal ikke hentes fra skole eller helse og omsorg.

Tabell, jfr. punkt 2 i tilråding til vedtak ovenfor.

Enheter (alle tall i hele tusen)	2019	2020	2021	2022
Rådmannen	18 775	18 775	18 775	18 775
Administrasjon	18 576	18 176	18 176	18 176
Personal/Organisasjon	9 258	9 258	9 258	9 258
Skolefaglig område	17 625	17 625	17 625	17 625
Forvaltningskontor	9 296	9 296	9 296	9 296
Sørviskontor	7 675	7 575	7 675	7 575
Flyktningetjenesten	-	-	-	-
Haukås skole	23 733	23 773	23 233	22 478
Sylte og Malme skole	16 419	16 419	16 419	16 419
Aureosen/Jendem skole	14 162	14 162	14 162	14 162
Tornes skole	11 376	11 376	11 376	11 376
Bud skole	17 590	17 590	17 590	17 590
Hustad skole	18 971	18 971	18 971	18 971
Fræna ungdomsskole	23 426	22 451	22 451	21 451
Opplæringscenteret	4 615	4 615	4 615	4 615
Bjørnsund Leirskole	-350	-350	-350	-350
Barnehager	89 336	89 336	89 336	89 336
Institusjonstjenesta	71 848	70 181	70 181	70 181
Heimebasert tenester	122 269	118 335	118 335	118 335
NAV Sosialtenesta	10 898	10 418	9 968	9 518
Helse og Familie	51 699	51 699	51 699	51 699
Kultur	23 485	16 685	16 685	16 285
Teknisk forvaltning	8 562	8 562	8 562	8 562
Landbruk	1 753	1 753	1 753	1 753
Teknisk Drift og anlegg	31 883	31 883	31 883	31 883
VAR	-14 000	-14 000	-14 000	-14 000
SUM	608 879	594 563	593 673	590 968

Behandling i Fellesnemnda Eide-Fræna - 11.12.2018

Høringsuttalelse:

Fellesnemnda tar forslagene til budsjett for 2019 og økonomiplan 2019-2022 for Eide og Fræna kommuner til orientering.

Fellesnemnda poengterer viktigheten av at fokus på økonomistyring og effektiv drift holdes oppe, og at det i fellesskap jobbes aktivt med gevinstrealisering.

Større investeringsprosjekt legges frem for Fellesnemnda som referatsak.

Vedtak i sak 63/2018 Årsbudsjett 2019 - økonomiplan 2019 - 2022 - 13.12.2018

Vedtak

1. Fræna kommunestyre vedtar budsjett for 2019 og økonomiplanen for 2019 -2022 slik det fremkommer nedenfor.

2. Driftsbudsjettet for 2019 vedtas på rammenivå for hver enhet, stabs- og støttefunksjoner jfr saksutredningen slik det går fram av tabellen under.

3. Investeringsbudsjettet for 2019 vedtas med en brutto investeringsramme på 212,7 millioner kroner, med finansiering slik det går fram av tabellen i økonomiplanen.

4. I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3a skal det skrives ut eiendomsskatt på alle faste eiendommer i Fræna kommune for 2019. Den generelle skattesatsen som skal gjelde for de skattepliktige eiendommer settes til 7 promille (esktl. § 13). Det skrives ut skatt på det særskilte skattegrunnlag som følge av at produksjonsutstyr og - installasjoner ikke skal medtas i takstgrunnlaget når de tidligere verk og bruk skal takseres og regnes som næringseiendom fra 2019. Det særskilte skattegrunnlaget er differansen mellom ny takst for objektene fra 2019 og skattegrunnlaget i 2018.

Grunnlaget skal i 2019 være redusert med en syvendedel (jf. overgangsregel til §§ 3 og 4 første punktum). Skattesatsen på det særskilte skattegrunnlaget skal være 7 promille.

I medhold av eiendomsskatteloven § 12a differensieres satsene ved at den skattesats som gjelder boliger og fritidseiendommer settes til 3,5 promille av skattegrunnlaget. For boliger og fritidseiendommer gjelder et bunnfradrag på kr. 200 000,- (esktl.§11). Eiendomsskatten for 2019 blir krevd inn i 4 terminer.

Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen tidligere vedtatte skattevedtekter.

Med hjemmel i eiendomsskatteloven § 7 gis følgende fritak:

a. Stiftelser eller institusjoner som tar sikte på å gagne kommunen, fylket eller staten jf.§7 bokstav a.

Følgende skal i henhold til tidligere vedtak få fritak:

b. Eiendommer tilhørende frivillige lag og organisasjoner som blir brukt til idrett, religiøse og allmennyttige formål herunder barnehager og båthavner som blir drevet av frivillige organisasjoner

c. Andre som kan oppfylle intensjonen i loven, kan søke om fritak. Sakkyndig nemnd blir gitt fullmakt til å avgjøre søknadene.

d. Bygninger som har historisk verdi jf.§ 7 bokstav b.

e. Bygninger som helt eller delvis blir brukt til husvære. Fritaket gjelder opptil 3 år fra den tid midlertidig brukstillatelse er gitt eller bygget står ferdig, jf.§7 bokstav c. Sakkyndig nemnd blir gitt fullmakt til å avgjøre enkeltsaker om skattefritak.

5.Rådmannen får fullmakt til å foreta budsjettendringer mellom enhetene i kurante saker

6.Driftsutvalget får fullmakt til å prioritere tiltak innenfor en samlet ramme på 5 mill. kroner til investeringer innenfor ulike ombygginger, tilpasninger og utbedringer av bygningsmassen og mindre investeringer

7.Fræna kommune tar opp lån på 150,7 millioner i hht. lånebehov i punkt 3. Lånet forutsettes avdratt over investeringenes levetid. Rådmannen gis fullmakt til å

gjennomføre låneopptaket herunder akseptere lånevilkårene. Rådmannen gis også fullmakt til å refinansiere lån.

8.I tillegg til låneopptaket i punkt 7, tar Fræna kommune opp startlån i Husbanken på 5 mill. kroner for videre utlån. Vilkår følger av Husbankens regler for slike lån.

9.Med mindre annet følger av statlige direktiver med videre, skal kommunens avgifter, betalingssatser og gebyrer for 2019 normalt indeksreguleres i forhold til forventet lønns- og prisvekst. På noen områder blir andre vurderinger lagt til grunn, bl.a. samordning med Eide kommune. Slike endringer blir som hovedregel fremmet som egen sak.

10.Økonomiplanen legges fram for Fellesnemnda for uttale jamfør intensjonsavtalen.

11. Rådmannen blir bedt om å gjøre følgende endringer i investeringsbudsjettet og innarbeide dette i økonomiplanen for 2019-2023:

- a. Kulturskole med en budsjettert investering på 30 millioner fra 2020. Endelig investeringsramme og prosjekt blir avklart i samsvar med pkt. 14 og lagt frem som egen sak for kommunestyret.
- b. Haukås skole totalsum 265,- millioner. Kommunestyret ønsker å komme i gang så fort som mulig.
- c. Sentervegen tas ut av budsjettet, jmf. Budsjettvedtaket i 2017.
- d. Vareleveringsveien legges inn med 7 millioner som en budsjettert kostnad i 2019. Rådmann oppretter dialog med næringsdrivende for et samarbeid om prosjektet. Tettstedsprogrammet skal involveres i utarbeidelse før kommunestyret får endelig investeringsramme og prosjekt blir lagt frem som sak for kommunestyret.
- e. Tilskudd fra havbruksfondet vurderes satt av til å styrke den blå linja på Fræna VGS i et samarbeid med fylkeskommunen.

(Punkt 11 a, b, c og d er totalt 2 millioner mindre investering enn det rådmannen foreslår).

12. Reduksjon i bruk og økt innsamling av plast er vedtatt som et stort satsningsområde for 2019 og 2020. Rådmann i tett dialog med DRUT legger inn en egen satsning her og bes komme tilbake med en sak til kommunestyret om tiltak og finansiering så raskt som mulig,

13. Rådmann blir bedt om at investeringene på Sylte og Tornes gjøres i god dialog med de ansatte og eventuelle andre interessegrupper ved skolene slik at midlene brukes mest mulig riktig og på riktig tidspunkt.

14. Kommunestyret ber rådmannen vurdere investeringen i pensjonærbolig og kulturskole sammen med Nordvestkirka sitt prosjekt eller eventuell annen samlokalisering i sentrum. Rådmann bes komme tilbake til kommunestyret med endelig kostnader og finansieringsmodell. Utgangspunktet bør være at det ikke skal belaste driftsbudsjetter ytterligere.

15. Eiendomsskatt reduksjon på bolig og fritidseiendom i punkt 4 inndeckes ved at rådmann blir bedt om rasjonalisering i administrasjon/drift eller bruk av midler fra disposisjonsfondet. Kommunestyret ber om at det fremmes en sak for kommunestyret for mulige tiltak, Inndeckningen skal ikke hentes fra skole, eller helse og omsorg

Ramme for enhetene 2019 - 2022 - Fræna kommune

Tabell som viser ramme for enhetene, jfr. vedtaket punkt 2.

Enheter	2019	2020	2021	2022
Rådmannen	18 775	18 775	18 775	18 775
Administrasjon	18 576	18 176	18 176	18 176
Personal/Organisasjon	9 258	9 258	9 258	9 258
Skolefaglig område	17 625	17 625	17 625	17 625
Forvaltningskontor	9 296	9 296	9 296	9 296
Sørviskontor	7 675	7 575	7 675	7 575
Flyktningetjenesten	-	-	-	-
Haukås skole	23 733	23 773	23 233	22 478
Sylte og Malme skole	16 419	16 419	16 419	16 419
Aureosen/Jendem skole	14 162	14 162	14 162	14 162
Tornes skole	11 376	11 376	11 376	11 376
Bud skole	17 590	17 590	17 590	17 590
Hustad skole	18 971	18 971	18 971	18 971
Fræna ungdomsskole	23 426	22 451	22 451	21 451
Opplæringscenteret	4 615	4 615	4 615	4 615
Bjørnsund Leirskole	-350	-350	-350	-350
Barnehager	89 336	89 336	89 336	89 336
Institusjonstjenesta	71 848	70 181	70 181	70 181
Heimebasert tenester	122 269	118 335	118 335	118 335
NAV Sosialtenesta	10 898	10 418	9 968	9 518
Helse og Familie	51 699	51 699	51 699	51 699
Kultur	23 485	16 685	16 685	16 285
Teknisk forvaltning	8 562	8 562	8 562	8 562
Landbruk	1 753	1 753	1 753	1 753
Teknisk Drift og anlegg	31 883	31 883	31 883	31 883
VAR	-14 000	-14 000	-14 000	-14 000
SUM	608 879	594 563	593 673	590 968

Personvernerklæring

› Det store bildet

Det store bildet

Økonomiplanen er et dokument som viser de langsiktige strategiene som kommunen skal arbeide etter. Fræna kommune har hatt store økonomiske utfordringer gjennom flere år, men de siste fire årene har økonomien bedret seg i betydelig grad. Den økonomiske situasjonen er fortsatt utfordrende, men dette er nå mer i et langsiktig perspektiv. Kommunens disposisjoner de nærmeste årene vil avgjøre om den økonomiske handlefriheten vil bli vedlikeholdt over tid.

Det er vedtatt at Eide kommune og Fræna kommune skal slås sammen fra 1.1.2020. Dette legger et særskilt ansvar på kommunen for å sikre betryggende økonomistyring fram til dette tidspunkt som nå bare er litt over ett år unna. Avtalen med Eide kommune vil også være førende for de nærmeste års budsjetter. Det må i alle ledd tas hensyn til den sammenslåingen som skal skje. Alle enheter må forberede seg på sammenslåingen. Rent praktisk vil dette bety økt samarbeid, vurdering av bemanning i forhold til ny organisasjon per 1.1.2020 og samordning av regelverk, reglement og rutiner. Ulik terskel for leveranse av tjenester og ulikt volum, må tilpasses. På veldig mange områder er det et stort arbeid som nå utføres, og IKT vil i denne sammenheng spille en sentral rolle. Eide kommune og Fræna kommune er fra 1.1.2019 utmeldt av IKT Orkide, og skal selv stå ansvarlig for all IKT-drift og -strategi. Dette innebærer at området må gis et enda sterkere fokus fra ledelsen i begge kommuner.

Fræna kommune har begrenset mulighet til å øke inntektene. Kommunen utnytter muligheten til å skrive ut eiendomsskatt. Det er fremdeles mulig å øke denne fra 4 promille til 5 promille på boliger og fritidseiendommer, men rådmannen ser ikke behov for dette nå. Som dokumentet viser kan dette likevel bli nødvendig på noe lengre sikt. Forskjellen mellom Fræna og omliggende kommuners nivå for eiendomsskatt, vil også kunne bli stor. Dette er en lite ønskelig utvikling.

Rådmannen har også vurdert om det er mulig å redusere eiendomsskatten i inneværende økonomiplanperiode. Med de vedtak og utfordringer som ligger på

investeringsområdet, ser ikke rådmannen at det vil være forsvarlig å gjennomføre et slikt tiltak nå. Dette har ikke minst sammenheng med endring i eiendomsskatten fra 2019. Den såkalte maskinskatten blir avvirket over 7 år (2019 - 2025) med en sjuendedel hvert år. Fræna kommune er en av de kommunen som blir hardest rammet av denne endringen. Reduksjonen i eiendomsskatt er innarbeidet i økonomiplanen slik også statsbudsjettets forslag til refusjon er innarbeidet. Dette er nærmere omtalt i eget kapittel senere i dokumentet.

Rådmannen viser i denne økonomiplanen at Fræna kommune, i 2019, forventes å få et netto driftsresultat på 1,48 %, som blir redusert ytterligere til 0,95 i 2020. Fra 2021 er resultatet negativt og forventet netto driftsresultat utgjør -0,54% og -0,74 % i henholdsvis 2021 og 2022. Det er betydelig under det som var målsetting for perioden, å få et netto driftsresultat på minimum 1,75 %. Likevel er dette noe bedre tall enn i gjeldende økonomiplan som viste et forventet negativt resultat i 2021 på -0,65 %. I ettertid har følgende endringer bidratt positivt:

- **Renten holder seg fortsatt lav i økonomiplanperioden selv om trenden nå er snudd og vi ser en forsiktig økning.**
- **Det ser ikke ut til å være nødvendig med en ekstra parallell på Jendem skole**
- **Endring i eiendomsskatteloven - fjerning av den såkalte maskinskatten - blir fordelt over 7 år og ikke fem som først varslet. Samtidig er det vedtatt en refusjonsordning som reduserer tapet noe.**

Etter behandling i kommunestyret 13.12.2018 er bildet slik som vist i tabellen under.

For å skape en bærekraftig kvalitetsmessig og økonomisk utvikling av kommunens tjenester, er det rådmannens vurdering at strukturelle grep innenfor kommunens tjenesteleveranser må settes i verk. Rådmannen forutsetter at politiske vedtak knyttet til endringer i kommunens struktur og tjenestetilbud fattes før disse innarbeides i budsjettforslag fra administrasjonens side.

Det understrekes likevel at det pågår et kontinuerlig arbeid for å sikre mest mulig optimal drift innenfor nåværende rammer. Dette gir seg også konkret uttrykk i denne økonomiplanen.

Økonomiplanen har en driftsdel og en investeringsdel, hvor 2019 utgjør årsbudsjettet. For å kunne legge strategier som medfører varige strukturelle endringer, må drift og investering ses i sammenheng. Som en generell regel bør alle investeringer etter rådmannens vurdering, bidra til effektivisering av kommunal drift, reduserte driftskostnader og økt kvalitet på kommunale tjenester.

Forventet utvikling i netto driftsresultat 2019 - 2022 - Alle tall i hele tusen. Prosent regnes av brutto driftsinntekter.

ÅR	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Netto driftsresultat	32 402	33 540	39 974	12 589	5 376	492	-7 218	-9 013
prosent av brutto inntekt	4,32	4,29	4,71	1,48	0,63	0,06	-0,85	-1,06
1,75 % utgjør				15 000	15 000	15 000	15 000	15 000

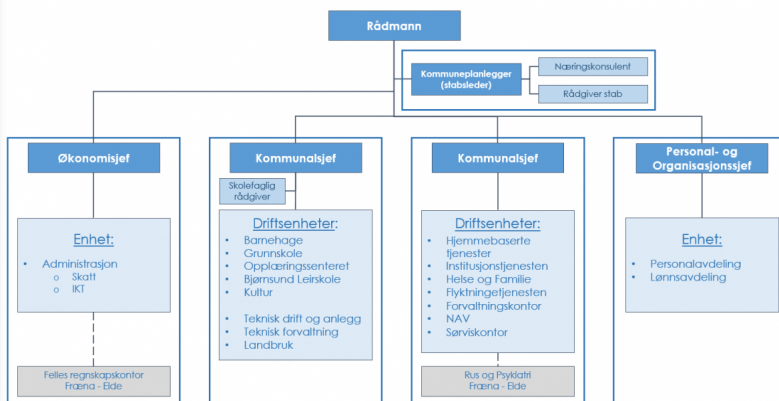
Ved behandling av økonomiplanen for 2017 - 2020 i desember 2016 vedtok kommunestyret følgende tillegg: *Fræna kommune skal sikre et solid fundament for framtidig drift. Rådmannen blir derfor bedt om å se på innsparinger i drifta. Arbeidet bør starte umiddelbart, utgangspunktet skal være den vedtatte økonomiplan og god kvalitet i tjeneste for innbyggerne. Rådmannen blir og bedt om å vurdere kommunes finansiering og utnytting av ulike tilskuddsordninger og overføringer. Rådmann bes spesielt se på husleieutgifter og sammen med administrasjonen i Eide kommune allerede nå begynner å se på hvilke områder det kan spares på som gir rask økonomisk gevinst i begge kommunene; f.eks. at man ved naturlig avgang i stillinger vurderer om en kan gå sammen om den funksjonen som blir ledig, og slik spare lønnskostnader.*

Rådmannen arbeider kontinuerlig med å finne innsparingsmuligheter. Se også kommentarer til forslag driftsbudsjett 2019. I 2018 er det imidlertid per 31.08. oppstått et betydelig merforbruk på enhetene. Dette er et forhold som gjør innsparing og reduksjon i tjenesten vanskelig å håndtere. Rådmannen har derfor i stor grad lagt arbeid i å følge opp enhetene for å redusere merforbruket i 2018. Dette med bakgrunn

i at hvis enhetene holder rammen har kommunen rimelig god kontroll på økonomistyringen. Utvikling i netto driftsresultat viser at driften i økonomiplanen må tilpasses den økonomiske situasjonen. Det betyr at innsparingsmuligheter må finnes og gjennomføres.

[Personvernerklæring](#)

» Kommunens organisasjon

Personvernerklæring

› Plansystemet i Fræna kommune

Plansystemet i Fræna kommune

I desember 2005 vedtok Fræna kommunestyre **Kommuneplanens samfunnsdel 2005-2017**. Planen var et resultat av en planprosess som involverte både innbyggere og folkevalgte i kommunen, og det ble utarbeidet en visjon, overordnede mål og satsingsområder som til sammen utgjør kommunens strategiske fundament.

Økonomiplanen er kommuneplanens **handlingsdel**, og er en 4-årsplan hvor det første året er årsbudsjettet. Overordnede mål som krever økonomiske rammer skal være forankret i kommunens økonomiplan. Handlingsdelen inneholder mål for tjenesteutviklingen, og skal legge grunnlaget for prioritering av tiltak.

Det er behov for å utarbeide mer detaljerte framtidsplaner for flere områder. Fræna kommune som organisasjon og samfunn endrer seg, og på mange områder endrer forholdene seg fort. Det er ønskelig å kunne revidere planer raskt, og innrette dem mot prioriterte satsingsområder. Spesielt når det gjelder oppgaver som ligger utenfor kommunens kjerneoppgaver, men som likevel er med på å styre mot en ønsket samfunnsutvikling, er det behov for planer. Kommunal planstrategi er et viktig verktøy i arbeidet med å prioritere kommunens samlede planbehov i kommunestyreperioden.

I den **kommunale planstrategien 2016-2019** for Fræna kommune har rådmannen konkretisert hvilke planer som bør prioriteres i kommunal strategi i planperioden. Kommunen sine planer skal gi et bilde av utviklingen i samfunnet, og fange opp behovet av tjenester i kommunen. Den vedtatte planstrategien for perioden 2016-2019 viser hvilke strategiske planer kommunen må utarbeide i perioden for å legge til rette for utvikling av fremtidsrettede tjenester.

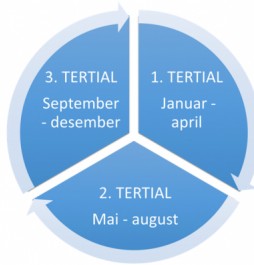
Økonomiplanen er styringsdokumentet for kommunens løpende virksomhet og gir konkrete prioriteringer for enhetene og tjenesteområdene.

Årshjul Fræna kommune

3. tertial:

- Dialogmøte
- 2. tertialrapport ferdigstilles og behandles
- Statsbudsjett
- Forslag til budsjett og økonomiplan legges fram
- Vedtak av budsjett og økonomiplan før jul
- Gjennomføre medarbeiderundersøkelser
- Avgjøre nye brukerundersøkelser

1. tertial:

- Økonomiplanarbeidet starter
- Regnskapsavslutning og rapportering
- Utarbeide årsmelding og årsregnskap
- Gjennomføre utvalgte brukerundersøkelser

2. tertial:

- Årsmelding og årsregnskap ferdigstilles og behandles politisk
- 1. tertialrapport ferdigstilles og behandles
- Kommuneprop. og revidert nasjonalbudsjett
- Nasjonale forventninger (hvert fjerde år)
- Utarbeide utfordringsdokument
- Ferdigstille resultat av brukerundersøkelsen - evaluere
- Dialogmøte

[Personvernerklæring](#)

› Skolestruktur Sylte/Malme, Haukås og Tornes

Kommunestyrets sak 40/18 . virkninger på budsjettet

I møte 8.11.2018 gjorde kommunestyret slikt vedtak i sak 40/2018:

"1. 1-4 trinn bevares ved Sylte og Tornes Skoler, 5. -7 trinn fra Tornes, Sylte og Malme skolekrets flyttes til Haukås. Malme avvikles i tråd med tidligere vedtak. Dersom eksisterende skolebygg legges ut for salg, skal bygningsmassen ikke selges til aktør med formål om privat skoledrift.

2. Rådmann blir bedt om å legge til rette for en god prosess for at dette skal kunne gjennomføres så raskt som mulig og i tråd med de lover og regler som gjelder. Samtidig ber kommunestyret Rådmann følge opp fylkeskommunen for å få gode løsninger for transport og på- og avstigningsløsninger for skolebussene.

3. Rådmann blir bedt om å starte planlegging og bygging av ny Haukås skole så raskt som mulig. I tillegg må dette innarbeides i budsjett og økonomiplan fra og med 2019.

4. Rådmann blir bedt om å se på de utbedringer som må skje ved Sylte og Tornes – skoler og innarbeide dette i budsjett og økonomiplan fra og med 2019. Utbedringene må begrenses oppad til de anslag Telemarksforskning har lagt til grunn i sin rapport og tilrådning.

5. Rådmann blir bedt om å etablere en dialog med Elnesvågen og Malmefjorden Idrettslag samt Turnforeningen for å etablere idrettsanlegg ved Haukås og Sylte Skole. Eventuelt andre lag/organisasjoner med behov for hallplass kan også inkluderes i det pågående arbeidet. Kommunestyret ser positivt på den modellen som ble etablert ved behandlingen av Hustadvika Arena. Kommunens driftsbidrag må stå i forhold til kommunens faktiske bruk av fasilitetene ved de ulike skolene/arenaene.

6. Rådmannen blir bedt om å utrede muligheten for en større kommunal barnehage i Sylte/Malme krets, dette må ses i sammenhengen med behovet i Hustadvika kommune som helhet.

Ber rådmannen utrede mulighet for forsterket enhet for barn og unge som har omfattende behov og rett til spesialundervisning etter §5-1 i opplæringsloven på Haukås."

Rådmannen har innarbeidet dette vedtaket i økonomiplanen. Tabellen nedenfor viser de endringer dette har medført. Når det gjelder Tornes skole er det nå lagt inn et beløp på 8,7 mill. kroner i økonomiplanen til opprusting m.v. Rådmannens tall for alle skoler er hentet fra Telemarkforsknings rapport nr. 439 om Skolestruktur i Fræna kommune.

Forventet innsparing drift er lagt inn tilsvarende rapportens beregninger med 5/12 virkning fra 2021 og 12/12 virkning fra 2022. Rådmannen vil senere vurdere innsparingspotensialet i egen sak når mer eksakte tall for drift, utbygging og renovering er klare.

Rådmannen viser også til at det er lagt inn et beløp på 5 mill. kroner til idrettsanlegg på Sylte skole, jfr. vedtakets punkt 5. Dette er lagt inn i år 2021. Det gjenstår å se om hvor stort dette beløpet vil bli og om dette vil kunne karakteriseres som en investering- eller driftsutgift.

Skolestruktur i Fræna kommune - vedtak i kommunestyret 8.11.2018

Investering Tornes skole					
År	2 019	2 020	2 021	2 022	Sum
Økonomiplan 2018 - 2021	-	-			-
Endring	8 700	-			8 700
Sum	8 700	-	-	-	8 700
Investering Sylte skole					
År	2 019	2 020	2 021	2 022	Sum
Økonomiplan 2018 - 2021	32 000	32 000			64 000
Endring	-22 000	-26 500	5 000		-43 500
Sum	10 000	5 500	5 000	-	20 500
					-
Investering Haukås skole					
År	2 019	2 020	2 021	2 022	
Økonomiplan 2018 - 2021	6 500	100 000	125 000		231 500
Sylte skole - 4 - 7		29 500			29 500
Tornes skole 4 - 7		23 500			23 500
Sum	6 500	153 000	125 000	-	284 500
Drift - samlet					
År	2 019	2 020	2 021	2 022	
5. - 7. trinn til Haukås (virkning fra 1.08.2021)			-540	-1 295	

[Personvernerklæring](#)

› Drifts- og investeringsbudsjettet

Drifts- og investeringsbudsjettet

Driftsbudsjettet

Det er et mål å redusere driftskostnadene ved tjenesteytingen samtidig som kvaliteten på tjenestene sikres. Det skal også gis rom for nødvendig utvikling. Vesentlige elementer i denne forbindelsen er:

- Effektivisering av drift i hensiktsmessige lokaler for å bedre tilbudet til brukerne og sikre forsvarlig økonomisk drift. Effektive lokaler innebærer at arbeidsprosesser/bemanningsbehov effektiviseres
- Sikre både tverrfaglig kompetanse og spisskompetanse gjennom samlokalisering av tjenester
- Redusere behov for administrative og personalmessige ressurser, utstyr, vedlikehold m.m.
- I 2018 viser økonomirapporten per 31.08. et merforbruk på 10,8 mill. kroner på enhetene. Dette er et alvorlig signal og rådmannen satte straks i verk tiltak for å redusere merforbruket. I tillegg arbeides det på flere områder med å prøve å finne andre konkrete innsparingstiltak i økonomiplanperioden. Dette er et vanskelig arbeid siden det vil gå ut over tjenesteytingen, men er like fullt nødvendig. Denne økonomiplanen inneholder tiltak, men disse er isolert sett ikke tilstrekkelige. Det må arbeides videre med tiltak for å redusere rammene.

Det blir brukt betydelige midler til nye systemer som innebærer økt digitalisering av driften. Nye kommer stadig til. Likevel opplever kommunen at dette så langt ikke har gitt merkbar effekt i form av reduksjon i rammer og personell. Dette gir likevel høyere kvalitet på tjenestene og forenkling for innbyggerne. Fokus på gevinstrealisering ved implementering av nye systemer og ved generell digitalisering av kommunens tjenester, må intensiveres.

Fræna kommune har fått et tillegg i frie inntekter på 3,4 % i 2019. Dette er mer enn den kommunale deflatoren og betydelig mer enn Eide kommune har fått (2 %). Likevel må en tar hensyn til at regionsentertilskuddet på 2,9 mill. kroner ligger inne i tilskuddet, og at refusjon for ressurskrevende brukere også i år blir redusert med om lag 0,8 mill. kroner. For øvrig viser utgifter til barnehage en betydelig utgiftsøkning utover den kommunale deflatoren. Tillegget blir da samlet redusert til **under** den kommunale deflatoren. Dette gir Fræna kommune store utfordringer i årene som kommer.

Investeringsbudsjettet

Rådmannen ser behov for å gjennomgå investeringene både i et kortsiktig og et langsiktig perspektiv. Utbygging av Jendem skole er i gang. Fræna kommune vil ganske raskt bevege seg fra en situasjon der gjelden er av moderat størrelse til å bli en kommune med høy gjeld. Det er lønnsutgifter som står for den største utgiften ved drift av skoler. Rådmannen er tydelig på at store investeringer i skole vil gi mindre handlingsrom for nødvendige investeringer i andre sektorer.

Handlingsrommet som kommunen har opparbeidet gjennom innføring av eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer, vil i stor grad bli brukt innenfor oppvekstsektoren.

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett gjenspeiler situasjonen som er vist ovenfor. Investeringer i pleie- og omsorgssektoren må gi vesentlig innsparingsgevinst i drift for å gi rom for slike tiltak.

Rådmannen foreslår å fortsette satsingen på områder som gjelder utvikling av kommunen. Det gjelder bl.a. næringstomter, boligtomter og kommunale boliger. I tillegg kommer prosjektet "Sentrumsutvikling". Det er forutsetningen at disse investeringene skal bære seg selv. I tillegg blir det foreslått beløp på utbygging av kulturtiltak og VA-området. Dette vil samlet være avgjørende for å sikre videre vekst i folketallsutvikling og næringsetableringer.

› Kommunebarometeret

Kommunebarometeret

Det er flere måter å få oversikt over kommunen på. Statistikk er en god kilde til dette. Alle norske kommuner rapporterer hvert år inn nøkkeltall og data til KOSTRA, SSB og andre. Disse dataene blir systematisert, gjort tilgjengelig statistisk og ligger tilgjengelig på nettet.

Kommunebarometeret er en årlig "rangering" av alle kommunene. Dette blir utarbeidet av Kommunal Rapport på basis av offentlig tilgjengelige data fra offisielle kilder, deriblant KOSTRA. Fræna kommune var på plass 360 på kommunebarometeret 2017 justert for økonomiske forutsetninger (I 2016 var kommunen på 335 plass). I 2018 har kommunen klatret betydelig på listen og er kommet på plass 212. Følgende er sakset fra Kommunebarometeret sin egen vurdering:

Det er en klar overvekt av nøkkeltall som viser positiv utvikling det siste året, når vi tar hensyn til hvor tungt vektet hvert nøkkeltall er i barometeret. Utviklingen er faktisk enda bedre enn normalen i Kommune-Norge, som også har langt flere nøkkeltall som er forbedret enn forverret

På sektorer som barnevern, økonomi og miljø og ressurser er Fræna kommune på topp 100. På barnehage og kultur scorer vi svakest. Pleie og omsorg og grunnskole har forbedret sin plassering det siste året. Når det gjelder økonomi har kommunen klatret på listen fra 384. plass i 2012 til 58. plass i 2018. Dette skyldes i stor grad innføringen av eiendomsskatt, og at kommunens tjenester over tid har blitt driftet innenfor gitte budsjetttrammer.

For 2019 må det være et mål for Fræna kommune å klatre ytterligere på tabellen. Dette er en klar målsetting for å kunne levere bedre tjenester til innbyggerne. I budsjettprosessen 2019 - 2022 har rådmannen hatt dette som tema, og det er også informert om kommunens plassering i politiske fora. Rådmannen setter som mål å klatre 10 plasser opp på tabellen i 2019. Områdene Kultur, Saksbehandling og Barnehage bør vies spesiell oppmerksomhet dersom totalen skal kunne forbedres. Alle enhetsledere

blir bedt om å lete etter forbedringspotensialet innenfor sine enheter. Tiltak er satt i verk på disse områdene for å forbedre tjenesteleveransen.

Forbedring av kommunens plassering på Kommunebarometeret vil likevel bli krevende, da økonomiplanen viser et tydelig trendskifte mht. kommunens økonomiske situasjon.

Utvikling over tid (sammenliknbar serie)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nøkeltallene alene	415	424	416	419	417	409	371	390
Totaltabellen - justert for økonomiske forutsetninger	369	402	381	395	397	385	335	360
Grunnskole		170	301	359	335	377	302	341
Pleie og omsorg	327	317	195	143	151	229	163	224
Barnevern	402	375	347	369	388	230	153	195
Barnehage	407	423	396	415	421	423	423	423
Helse	230	227	314	254	320	219	166	290
Sosial	250	323	253	310	248	283	265	155
Kultur	410	401	380	370	412	345	399	421
Økonomi	371	339	384	353	303	209	99	89
Kostnadsnivå			218	225	200	180	246	236
Miljø og ressurser	97	206	207	91	65	119	62	18
Saksbehandling	133	349	50	272	131	224	197	330
Vann, avløp og renovasjon	1	2	128	59	125	104	123	180

Plasseringene i denne tabellen er oppdatert med nøkeltallene som er brukt i 2017-barometeret. Plasseringene vil derfor AVVIKE fra det som ble rapportert for ett eller flere år siden. På den annen side er tidsserien så sammenliknbar som det er mulig å få den.

[Personvernerklæring](#)

› Kostra og Telemarksforskning

Kostra og Telemarksforskning

Der fins en stor mengde opplysninger i KOSTRA-databasen. I økonomiplanen har rådmannen presentert utvalgte nøkkeltall fra 2017. Det er klart at flere av momentene i tabellen under gir grunn til nærmere undersøkelser, og rådmannen har i 2018 satt fokus på noen av disse. KOSTRA-tallene viser tydelig at vi har potensial for mer effektiv og rasjonell drift.

Dette er en krevende øvelse, og vi ønsker i utgangspunktet å gjøre denne jobben selv. Rådmannen tenker slik fordi det er større sjansen for å lykkes når enhetene selv styrer prosessen. Det betyr ikke at kommunen ikke trenger hjelp utenfra.

Konkret er følgende tjenesteområder aktuelle for videre undersøkelse:

- Barnevern
- Hjemmetjeneste
- Grunnskole
- Institusjonstjeneste

KOSTRA-tallene sier noe om en kommunes ressursbruk innen de ulike tjenesteområdene, men mindre om kvaliteten på tjenestene. Hvordan brukerne opplever møtet med kommunen er minst like viktig, men langt mer utfordrende å måle. Undersøkelser som måler brukertilfredshet vil gi viktig informasjon om tjenestekvaliteten.

I 2018 bestilte også rådmannen en KOSTRA- og effektivitetsanalyse fra Telemarksforskning. Dette er en svært interessant rapport som tydelig viser hvilke områder der det er mulighet for Fræna kommune å effektivisere driften. Vi må da ta som forutsetning at innrapporterte tall er rimelig korrekte. Det er det i all hovedsak grunn til å tro er tilfelle. Gjennom budsjettprosessen høsten 2018 er enhetslederne utfordret på resultatene fra rapporten. Også Plan- og økonomiutvalget er orientert om innholdet i rapporten.

Tabellen under viser hovedfunn fra Telemarkforskning sin rapport.

Hovedfunn/oppsummering KOSTRA- og effektivitetsanalyse, Fræna kommune 2017

- Vi har utarbeidet en KOSTRA- og effektivitetsanalyse som skal illustrere hvordan kommunens ressursbruk på sentrale tjenesteområder harmonerer med kommunens økonomiske rammebetingelser, dvs. vi tar hensyn til både beregnet utgiftsbehov og reelt inntektsnivå (målt som korrigerte frie inntekter).
- Våre beregninger viser at Fræna kommune, på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på 37,1 mill. kr i 2017. Da er det ikke hensyntatt verken for at kommunen tross alt hadde et høyere beregnet utgiftsbehov enn «gjennomsnittskommunen» (ca. 3,7 prosent i 2017), eller at kommunen hadde et inntektsnivå som lå ca. 1 prosent over landsgjennomsnittet (tilsvarende om lag 5,4 mill. kr i 2017).
- **Beregningene viser at Fræna kommune samlet sett hadde merutgifter på 12,7 mill. kr i forhold til kommunens «normerte og inntektsjusterte utgiftsnivå» i 2017.**

Tjenesteområde	Mer-/mindreutgift 2017 (mill. kr) sammenlignet med		
	Landsgjennomsnittet	«Normert og utgiftsnivå»	«Normert og inntektsjustert nivå»
Barnehage	-0,8	4,8	3,9
Administrasjon	9,0	8,5	8,1
Landbruk	0,6	-0,8	-0,8
Grunnskole	26,1	11,1	9,7
Pleie og omsorg	20,1	8,7	6,9
Kommunehelse	-1,4	-3,3	-3,6
Barnevern	-4,6	-5,5	-5,7
Sosialtjeneste	-11,9	-5,5	-5,8
Sum	37,1	18,0	12,7

Tabellen over viser at det er potensiale for innsparinger i Fræna kommune på 12,7 mill. kroner når en tar hensyn til Fræna kommunes demografi, bosettingsmønster og lignende og i tillegg inkluderer kommunens inntektsnivå. Da er også eiendomsskatten tatt inn i beregningen. Tabellen viser videre at Fræna kommune kan spare 18 mill. kroner når vi tar hensyn til normert utgiftsnivå (det vi kan forvente av utgifter i forhold til andre kommuner). Rådmannen mener det er rom for innsparinger men slik situasjonen er blitt nå i 2018 må fokuset dessverre være på å holde dagens rammer.

Personvernerklæring

Økonomiplanprosessen 2019-2022

Grunnlaget for økonomiplanprosessen 2019 - 2022

Kommuneloven (§44) pålegger kommunene å utarbeide og vedta en økonomiplan som skal omfatte minst de neste fire budsjettår. Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet, og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden. Økonomiplanen er kommunens viktigste verktøy for å sikre god økonomisk planlegging og styring.

Kommunestyret ble informert om den økonomiske situasjonen i kommunestyremøte 4. oktober 2018. I dette møtet ble også hovedtrekkene i økonomiplanen for 2018 - 2021 (gjeldende) presentert. På samme måte ble de største investeringsprosjektene vist. I tillegg fikk kommunestyret presentert foreløpige tall for økonomirapport per 31.08. som på dette tidspunkt var under utarbeidelse. Møter med enhetene startet i august samme år. Det har vært gjennomført møter med alle enheter. Noen enheter har hatt flere møter med rådmannen. I tillegg er det gjennomført mange møter om hvilke behov det er for investeringer i årene som kommer. Rådmannen viste i møte 4.10. til de utfordringer som ligger foran, bl.a. hvordan de store planlagte investeringene i kommunen vil utfordre kommunens økonomiske handlingsrom fremover. Rådmannen presenterte derfor hva som ligger inne i gjeldende økonomiplan av forventet netto driftsresultat i perioden 2018 - 2021.

Det er ikke gjennomført et dialogmøte i 2018 slik som ble gjort i 2017. Dialogmøtet i 2017 ga rådmannen i oppdrag å redusere driften slik at det blir rom for økte utgifter til avdrag og renter.

Statsbudsjettet ble lagt fram 8. oktober, og konsekvensen for Fræna kommune er innarbeidet i rådmannens forslag til budsjett.

Statsbudsjettet - generelt for kommunesektoren

Den største endringen i statsbudsjettet sammenliknet med det økonomiske opplegget i kommuneproposisjonen, er igjen (som i 2016 og 2017) knyttet til skatteinntektene for

2018. Det er nå anslått en skattevekst i 2018 på om lag 4 mrd. kroner. Denne skatteveksten ble gjort kjent allerede i august i år. Som i 2017 skyldes skatteveksten ekstraordinært store uttak av utbytter som trolig skyldes tilpasninger til skattereformen.

Merskatteveksten gir økt økonomisk handlingsrom i 2018, men påvirker ikke handlingsrommet i 2019. Dette skyldes at regjeringen gjennom kommuneproposisjonen har signalisert nivået på inntektene i 2018. Inntektsnivået i 2019 endres således ikke som følge av merskatteveksten i 2018. Merskatteveksten i 2018 kan dermed ses på som en forskuttering av den veksten i frie inntekter som kommuneproposisjonen la opp til for 2019. Merskatteveksten i 2018 er en engangsinntekt som ikke vil kunne finansiere varige økninger i driftsutgiftene.

Regjeringens beregning av økt handlingsrom tar ikke hensyn til økningen av innslagspunktet i toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester med kroner 50 000 utover deflatorveksten. Regjeringens forslag medfører reduserte inntekter for Fræna kommune. Dette er innarbeidet i det fremlagte budsjettforslag. For Fræna kommune vil dette utgjøre om lag en 0,8 mill. kroner. Andre generelle stattilskudd er derfor redusert med dette beløpet i forslaget til budsjett.

Rentenivået og avdrag i økonomiplanperioden

Vi kan dele opp budsjettrenten i følgende bestanddeler:

1. Norges Banks styringsrente
2. Nibor-påslaget, som er differensen mellom styringsrenten og 3mnd Nibor
3. Kredittmarginen, som er kapitalmarkedets påslag over 3 mnd Nibor
4. Andel fast rente

Kommunalbankens anbefaling er å bruke Norges Banks egne renteprognoser som et utgangspunkt. Som kredittmargin benytter vi Kommunalbankens marginpåslag for Nibor-lån. Rådmannen har valgt å benytte Kommunalbankens forslag til budsjettrenter for økonomiplanperioden.

Rådmannen har på denne bakgrunn lagt inn en budsjettrente i økonomiplanperioden slik:

2019: 2,0 %

2020: 2,4 %

2021: 2,9 %

2022: 2,8 %

Når det gjelder avdrag er det lagt inn minimumsavdrag i perioden - som tidligere. Det betyr at Fræna kommune betaler ikke noe ekstra i avdrag utover det som er lovpålagt.

[Personvernerklæring](#)

› Sentrale økonomiske føringer i statsbudsjettet

Sentrale økonomiske føringer i statsbudsjettet

For kommuneopplegget i 2019 er det lagt opp til en realvekst i frie inntekter på snaue kr 2,6 mrd. Priskompensasjon fra 2018 til 2019 kommer i tillegg. Det er lagt inn flere føringer på beløpet på kr 2,6 mrd. kroner:

i) Endringer i befolkningssammensetningen og pensjon gir kommunesektoren utfordringer som medfører merutgifter. Kr 1,65 mrd. skal finansieres innenfor veksten i frie inntekter.

ii) I tillegg kommer satsninger på tiltak som er finansiert fra veksten i frie inntekter på i alt kr 500 mill. kroner:

1. kr 200 mill. skal gå til **tidlig innsats** i barnehage og skole
2. kr 200 mill. skal gå til økt satsing innenfor **rusomsorg**
3. kr 100 mill. skal gå til opptrappingsplan habilitering og rehabilitering

Dette innebærer at handlingsrommet for kommunene er på om lag kr 300 mill. innenfor det samla beløpet fra veksten i frie inntekter.

Regjeringen anslår lønns- og prisveksten (kommunal deflator) til 2,8 % fra 2018 til 2019.

Regjeringen har også beregnet at et effektiviseringskrav for kommunene på 0,5 % utgjør 1,2 milliarder kroner i 2019. Regjeringen foreslår ikke dette kravet gjennomført, men har beregnet økonomisk konsekvens for kommunene.

Kostnadsnøkkelen (Fræna kommunes beregnede utgiftsbehov i forhold til snittet i Norge) blir i 2019 på 1,0428. Det betyr at Fræna kommune får tilført 4,28 % ekstra for å kompensere for særskilte forhold som demografi, avstander og lignende. I 2018 var kostnadsnøkkelen på 1,0448. Det betyr at kommunen får noe mindre overføringer gjennom kostnadsnøkkelen.

Den nominelle veksten i skatteinntekter for kommunene fra 2018 til 2019, er forventet å bli om lag 1,8 prosent. Anslaget på kommunesektorens skatteinntekter i 2019 bygger blant annet på en sysselsettingsvekst på 1,3 pst. og en årslønnsvekst på 3¼ pst. fra 2018 til 2019.

Skatteprosenten (skattøren - den prosenten du betaler inn til kommunen der du bor) i kommunene vil for 2019 være 11,55, og er dermed redusert med 0,25 % fra 2018.

For kommunene sine samlede inntekter vil skattedelen være 40 prosent også for 2019.

Kommunal deflator er en indeks for beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter. Lønnsvekst og prisvekst på kjøp av varer og tjenester ligger til grunn for deflatoren. For beregning av realvekst i kommunesektoren blir det lagt til grunn en vekst i deflatoren på 2,8 prosent for 2019. Overslag på lønnsveksten inngår med 3,3 prosent, og teller nær 2/3 av den samlede deflatoren, mens forventet prisvekst på varer og tjenester inngår med 1,9 prosent. Deflatoren blir benyttet til prisjustering av statlige rammetilskudd og øremerkede tilskudd i statsbudsjettet.

Deflatoren for 2018 (dette regnskapsåret) blir nå anslått til 3,0 prosent. Dette er 0,4 % høyere enn tidligere antatt. Dette betyr at realverdien av kommunesektorens inntekter i 2018 er redusert med 1,9 mrd. kroner. Dette har medført trangere rammer i Fræna kommune i 2018. Rådmannen anslår beløpet til å utgjøre ca. 3,5 mill. kroner for Fræna kommune.

Kommuner som ikke får storbytilskudd, får tildelt **regionsentertilskudd** når det blir fattet et nasjonalt vedtak om sammenslåing i perioden for kommunereformen, og kommunen etter sammenslåinga har mer enn 9000 innbyggere. Fordelingen av tilskuddet ble gjennomført våren 2017. Nasjonalt blir tilskuddsramma kr 100 mill. for 2017 (halvårsvirkning), og kr 200 mill. for 2018 og 2019. Tilskuddet blir fordelt med en sats på 40 prosent per innbygger, og en sats på 60 prosent per sammenslåing. Fræna kommune fikk et regionsentertilskudd i 2017 på 1,49 mill. kroner. I 2018 og i 2019 vil kommunen få et tilskudd på om lag 3 mill. kroner. Dette tilskuddet er lagt inn i budsjettet til Fræna kommune for 2018 og 2019. Tilskuddet foreslås overført til et disposisjonsfond, og bruk av dette fondet blir foreslått vedtatt gjennom egen sak til

kommunestyret. Til orientering vil Eide kommune motta 1,0 mill. kroner i henholdsvis 2018 og 2019 i regionsentertilskudd.

Det har også i 2019 kommet 1 mill. kroner i støtte til en **prosjektlederstilling**. Pengene blir overført Fræna kommune. Det vil i 2018 og 2019 komme samme beløp overført fra staten til Eide og Fræna kommuner. Støtte til prosjektlederstillingen blir overført fellesnemnda sitt budsjett når den kommer.

Tilskudd til ressurskrevende tjenester innebærer toppfinansiering av særlig store utgifter for tjenester til den enkelte bruker. Personer som er eldre enn 67 år er ikke omfattet av ordningen. Også fra 2018 til 2019 vil innslagspunktet øke med kr 50 000 ut over prisjustering. For 2019 blir kompensasjonsgraden videreført, det vil si 80 prosent av netto utgifter som ligg over innslagspunktet. Dette gir et **tap i inntekter for Fræna kommune på ca. 0,8 mill. kroner i 2019**. Dette er innarbeidet i budsjettforslaget. Foreslåtte innsparinger må også være med å dekke dette tapet.

For Fræna kommune utgjør frie inntekter i 2018 546 mill. kroner. Kommunen vil i 2019 få 18,7 mill. kroner i tillegg ifølge statsbudsjettet. Dette utgjør en økning på 3,4 % i nominell vekst. Snittet i fylket er på 2,9 %. Økningen skal dekke demografiske endringer, økte pensjonskostnader og forventet og lønns- og prisstigning.

Tar en hensyn til regionsentertilskuddet vil frie inntekter holde tritt med pris og lønnstigning i perioden. Noe av dette hentes inn på grunn av at den store økningen i skatteinntekter fra 2018 blir med inn i det nye året.

Disposisjonsfondet - 2016 - 2022 (oppdatert etter møte i kommunestyret 13.12.2018.)

Disposisjonsfondet (hele tusen)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Saldo 1.1.	22 581	52 288	63 608	66 508	59 508	55 008	47 790
Tilførsel/bruk av - budsjett	29 707	11 320	2 900	-7 000	-4 500	-7 218	-9 013
Forventet saldo 31.12.	52 288	63 608	66 508	59 508	55 008	47 790	38 777
% av driftsinntekter	6,15 %	7,48 %	7,82 %	7,00 %	6,47 %	5,62 %	4,56 %

Denne tabellen viser forventet utvikling i disposisjonsfondet i økonomiplanperioden.

Rådmannen foreslår å tilføre enhetene en rammeøkning på 2,8 % for 2019. I 2018 ble det som et innsparingstiltak trukket 0,5 % av lønnsutgiftene på enhetene. Rådmannen har ikke foreslått tilsvarende kutt i 2019. Driften i 2018 viser at det må gjøres endringer i organisering og struktur for å få utgiftene ytterligere ned fremover i tid.

Økonomiplanen viser at Fræna kommune strever med å levere et netto driftsresultat tilsvarende kommunestyrets krav. Fra 2021 er derimot situasjonen slik at driftsresultatet blir negativt. Dette viser at kommunen må fortsette arbeidet med å effektivisere og forbedre driften.

Dette er ikke tilstrekkelig for å tilpasse seg reduserte inntekter og økning i utgiftene, og rådmannen har derfor foreslått flere andre tiltak for å komme i balanse. Noen enheter må bidra betydelig i økonomiplanperioden. Dette arbeidet må fortsette i 2020, 2021 og 2022.

Regionsentertilskuddet ligger inne i rammene fra staten med 2,9 mill. kroner. Dette beløpet er i budsjettet foreslått overført til fond. jfr. forslag til tiltak i investeringsbudsjettet for å bruke disse midlene.

I kommunestyrets vedtak 14.12.2017 er det nå bestemt at netto driftsresultat fra 2018 og videre bør ligge på KS sin anbefaling om 1,75 %, jfr. punkt 16.

I forslaget til budsjett for 2019 som nå fremmes til politisk behandling, oppnås det et budsjettert netto driftsresultat på 1,48 %. For 2020 er det forventet et resultat på

0,95 %. I økonomiplanperioden er det et negativt resultat i 2021 og 2022, dvs. henholdsvis **-0,54 %** og **-0,714%** netto driftsresultat. Rådmannen ser alvorlig på denne utviklingen.

[Personvernerklæring](#)

› Kommunereformen

Hustadvika kommune

Fræna kommune og Eide kommune har vedtatt å slå seg sammen, og danner Hustadvika kommune fra 1.1.2020. Det siste året vil bli utfordrende og krevende for organisasjonen i Fræna kommune. Kommunen skal driftes fram til og med 31.12.2019, samtidig som både ledere og fagpersonell i perioder vil ha mange oppgaver knyttet til etableringen av den nye kommunen. Dette må gjøres uten at tilbudet og tjenestene til innbyggerne påvirkes. I 2018 har antall møter og arbeidsoppgaver økt betydelig. I 2019 er det vel å forvente at denne utviklingen vil fortsette.

Fræna og Eide mottar mer enn 20 mill. i reformstøtte. Dette disponeres av prosjektorganisasjonen "Hustadvika kommune". Selv om dette er et betydelig beløp, forventer rådmannen at kommunen også vil få en del ekstra kostnader som det ikke kompenseres for i 2019.

Fræna kommunen skal driftes og styres som vanlig i 2019. Det er siste året kommunen er en selvstendig enhet, og det er grunn til å anta at både politisk og administrativt nivå må ha sterkt fokus på å levere tjenester, drifte kommunen og opprettholde god økonomistyring dette året. Dette må skje samtidig som det parallelt blir etablert en ny kommune fra 1.1.2020.

[Personvernerklæring](#)

› Kort om utfordringer, trender og utvikling

Folketallsutvikling

Folketallet i Fræna kommune er 9 773 innbyggere per 1. oktober 2018 (tall fra SSB).

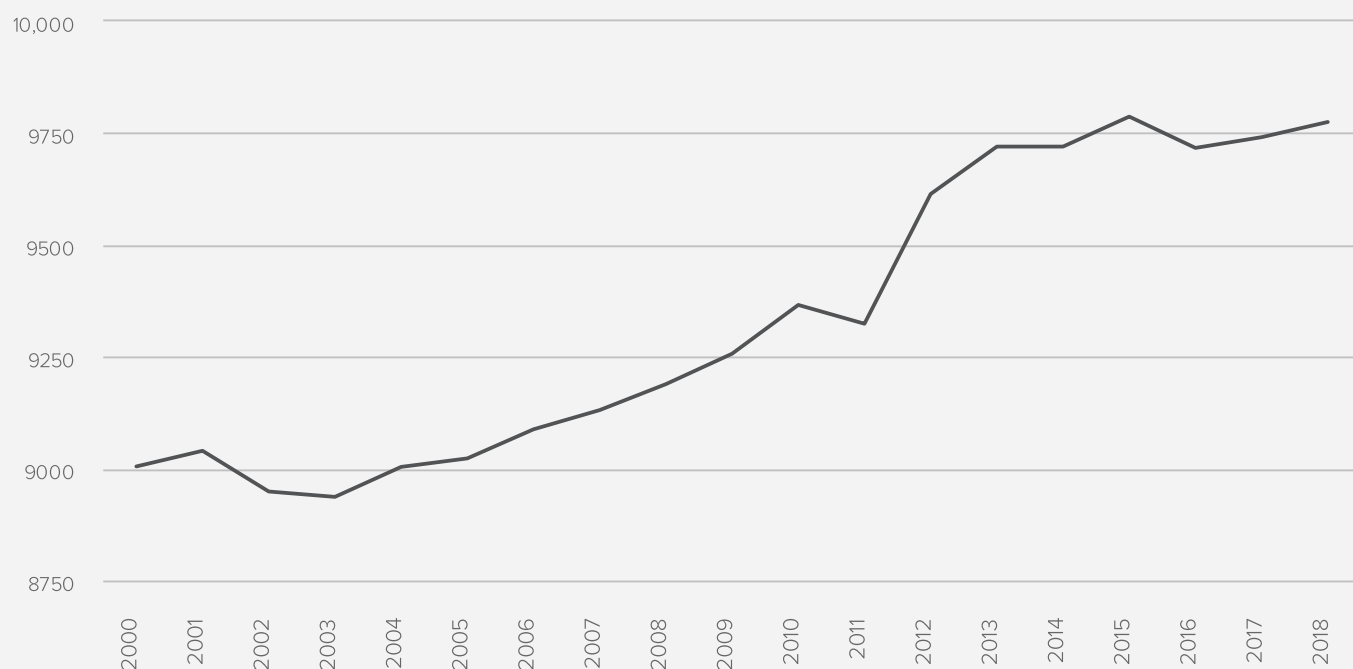
Fræna kommune har stort sett stabilt positivt fødselsoverskudd, men i løpet av første kvartal i 2018 var det flere som døde enn som ble født. Dette endret seg i andre og tredje kvartal, så nå ser det greit ut med hensyn til fødselsoverskuddet. I løpet av årets første ni måneder var det 79 som ble født og 56 som døde, noe som gir Fræna kommune et fødselsoverskudd på 23 personer.

Når en ser på fødselsoverskuddet gjennom året, ser man en tendens til flere fødte i 2. og 3. kvartal enn i 1. og 4. kvartal, og flere døde 4. og 1. kvartal. Det vil bli interessant å se hvordan siste kvartal i 2018 utvikler seg, og hvordan 2019 blir.

I 2018 har det flyttet flere fra kommunen enn til kommunen. Så langt har 348 flyttet ut (21 til utlandet og 327 til andre steder i Norge), mens 323 (37 fra utlandet og 286 fra andre steder i Norge) har flyttet inn. Dette gir en netto-innflytting på -25 personer i løpet av årets første ni måneder.

Folkeveksten så langt i 2018 er -2 personer.

Folketallsutvikling fra år 2000 og til i dag, tall fra SSB

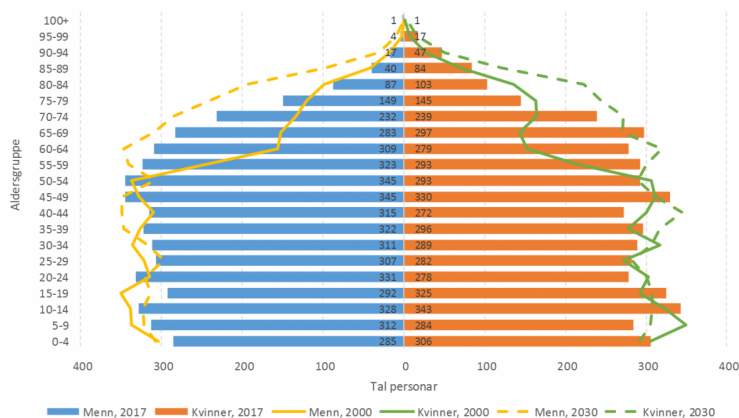

Tall per 1.januar hvert år

Informasjon om befolkningens størrelse, sammensetning og endring er et viktig grunnlag for politikk, planlegging og beslutninger på flere samfunnsområder. Aldersfordelingen sier for eksempel noe om etterspørsel etter utdannings- og studieplasser, andel i yrkesaktiv alder og behov for helse- og sosialtjenester. Befolkningens størrelse og sammensetning endres på to måter: Ved at folk fødes og dør, og ved at de flytter inn og ut av kommunen. Når det fødes flere enn det dør får vi et fødselsoverskudd, og når flere flytter inn enn ut av kommunen, får vi det vi kaller en nettoinnvandring . Til sammen bestemmer dette befolkningsveksten.

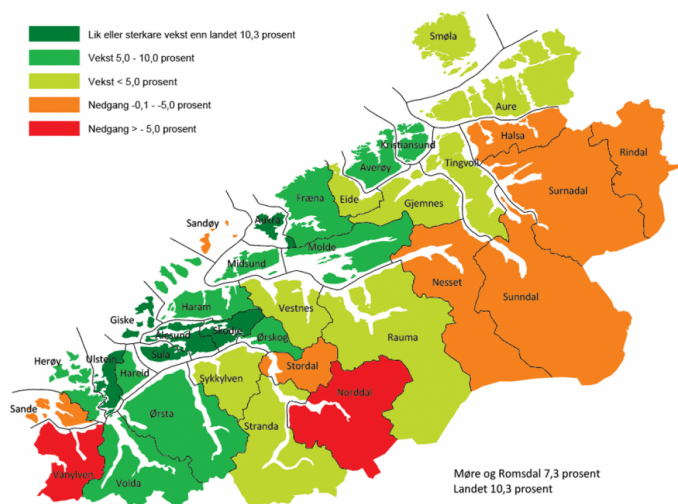
Befolkningen i Fræna kommune har økt jevnt siden 1950-tallet. Positivt fødselsoverskudd og tilflytting har økt Fræna kommune sin befolkning de fleste år. De årene det har vært befolkningsnedgang skyldes det negativ nettoinnflytting, altså at det er flere som flytter fra kommunen enn som flytter til kommunen.

Folketalspyramide, 2000, 2017 og framskriving til 2030

Folketallspyramiden (utarbeidet av Møre og Romsdal fylkeskommune) illustrerer utviklingen fra 2000 og frem til i dag i de ulike aldersgruppene, fordelt på kjønn. I tillegg viser den forventet utvikling i de samme aldersgruppene frem til 2030.

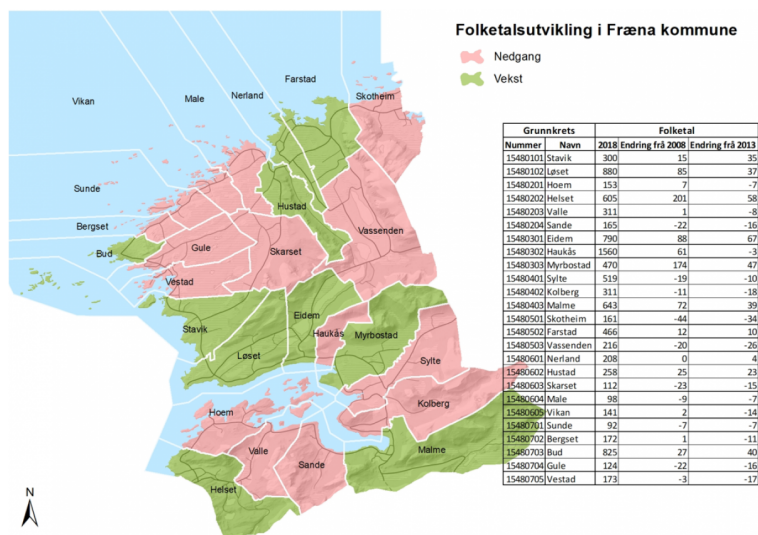
Folketalsveksten i Møre og Romsdal 2009-2018

Forventet utvikling

I 2015 ble folketallet i Fræna kommune redusert med 70 personer, og med det snudde trenden en har sett de siste fire foregående årene med ganske høy befolkningsvekst. I 2016, 2017 og så langt i 2018 økte befolkningen, og kommunen har per 1. juni 2018 nesten tatt igjen befolkningsnedgangen fra 2015. Slik det ser ut så langt i 2018 vil sannsynligvis folketilveksten i Fræna flate ut den nærmeste tiden, og det vil nok drøye en stund før en ser et innbyggertall over 10 000.

SSB med et utgangspunkt i *middels fruktbarhet, levealder, innenlandsflytting og innvandring* forventer at befolkningen i Fræna vil nå 10 596 innbyggere i 2030, og 11 137 innbyggere i

Folketall på grunnkrets-nivå viser tydelig hvor folk bor i kommunen, og hvordan utviklingen fra 2008 til 2018 har vært. Fargene på kartet referer til nedgang eller vekst fra perioden 2013 til 2018. Det er størst folketallsvekst langs akse fra Tornes (Stavik/Løset) til Myrbostad, samt Malme og Jendem (Helset grunnkrets). Veksten i Bud, Hustad og Farstad er mer marginal. Tabellen over viser folketallsutviklingen i grunnkretsene i perioden fra 2008 til 2012 og fra 2013 til 2018.

Sør i Fræna er det grunnkretsen **Helset** som kan vise til størst vekst - hele 259 nye innbyggere i perioden 2008 til 2018. Dette kan sees i sammenheng med boligutbyggingen på Jendem. **Valle** og **Sande** har nedgang i folketallet (7 og 38 færre innbyggere). Folketallet i **Hoem** har vært stabil i samme periode.

På **Sylte** og på **Kolberg** er det nedgang i folketallet i perioden fra 2008 til 2018 (29 og 29 færre innbyggere), mens det er vekst i **Malme** grunnkrets (111 nye innbyggere) de siste 10 årene.

I tiårs-perioden fra 2008 til 2018 har det vært stor vekst i grunnkretsen **Eidem** (155 nye innbyggere), mens utviklingen i **Haukås** grunnkrets har vært noe mindre men positiv (58 nye innbyggere). **Myrbostad** har også vokst mye i antall innbyggere (221 nye innbyggere). Veksten i Elnesvågen henger sammen med boligbyggingen i området, der felt i Dalelia og på Eidem er blitt bygd ut i perioden.

Stavik og **Løset** kan også vise til vekst i folketallet i hele tiårs-perioden. Stavik hadde liten vekst i perioden 2008 til 2013 (15), og en sterkere vekst de siste fem årene (35). Løset hadde

en veldig sterk vekst fra 2008 til 2013 (85), mens veksten de påfølgende fem årene flatet noe ut (37). Boligbyggingen på Tornes er endel av dette bildet.

I grunnkretsene **Gule**, **Bergset** og **Sunde** er det nedgang i folketallet i siste tiårs-periode. For Sunde og for Bergset har utviklingen artet seg litt forskjellig. Sunde opplevde stabil nedgang siste 10-årsperiode, mens Bergset opplevde liten endring i folketallet fra 2008 til 2013 (-1), mens det ble 11 færre innbyggere i løpet av de siste fem årene. I Gule grunnkrets var nedgangen størst (22 færre innbyggere) i perioden 2008 til 2013, men det var 16 færre innbyggere de siste fem årene. **Vestad** grunnkrets hadde nedgang i folketallet (-3) fra 2008 til 2013, men 17 færre innbyggere de siste fem årene. I **Bud** har det vært folkevekst i hele tiårs-perioden, med 67 nye innbyggere siden 2008.

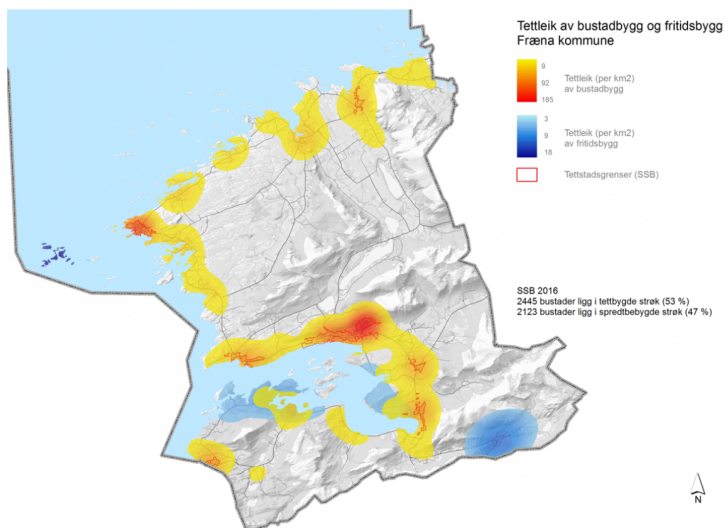
Vikan, **Male** og **Skarset** har hatt nedgang i folketallet det siste tiåret, på henholdsvis 12, 16 og 38 færre innbyggere. Vikan hadde en liten positiv befolkningsutvikling fra 2008 til 2013 (2), men stor nedgang de siste fem årene (-14). **Hustad** grunnkrets har hatt folkevekst i hele tiårs-perioden, med 29 nye innbyggere siden 2007.

Grunnkretsene **Vassenden** og **Skotten** har hatt negativ befolkningsutvikling det siste tiåret, men henholdsvis 46 og 78 færre innbyggere. **Nerland** og **Farstad** grunnkrets har fått henholdsvis 4 og 22 nye innbyggere samme periode.

Det har vært bygd ut kommunale felt både i Bud, på Hustad og på Farstad i denne tiårs-perioden, og dette er med å forklarer befolkningsveksten i disse grunnkretsene.

Boligutvikling

Tilrettelegging for boligbygging må sees i sammenheng med veksten i kommunen og forventning om framtidige behov. Tilretteleggingen for boligbygging må skje i attraktive tomteområder, det gjelder for både utbyggere som skal bygge boliger for salg eller utleie, og for private som skal bygge egen bolig.

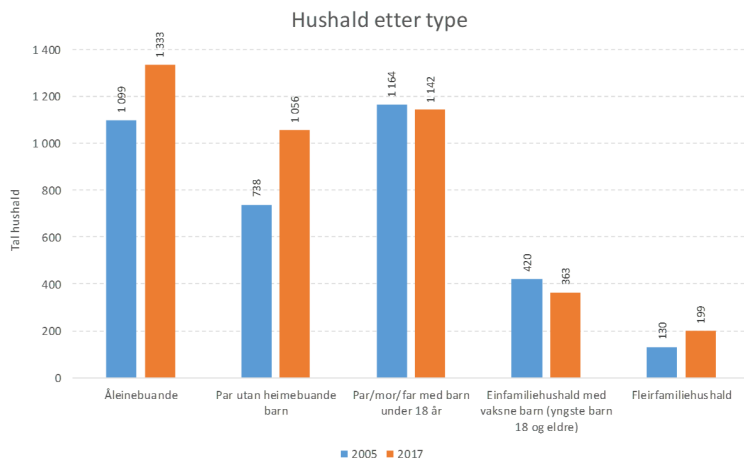
Befolkningen i Fræna bor langs kysten, enten ved fjorden eller ute ved Hustadvika. Dette bli ganske tydelig når en ser på boligtettheten, som vist på kartet over kommunen

Fræna kommune ønsker å tilby ulike tomter. Tidligere har det vært et svært spredt og variert bolig mønster. Det er en klar utvikling i retning av mer konsentrert boligbygging.

Utbyggingsmønster og transportsystem bør bli sett i sammenheng slik at en kan legge til rette for en mest mulig effektiv, trygg og miljøvennlig transport med korte avstander i forhold til daglige gjøremål som skole, barnehage, butikk og fritidsaktiviteter.

Endret livstil og boligpreferanser gjennom livet for innbyggerne våre, gjør at Fræna trenger et variert boligtilbud. Ungdom vil gjerne ha en rimelig bolig, unge barnefamilier ønsker seg ofte enebolig, de unge eldre ønsker leilighet sentralt, mens tilflyttere har varierende boligpreferanser når de flytter til kommunen. Ofte er det slik i norske distriktskommuner at det er for lite boliger i ulike prisklasser, de er for ensidige, dvs. nesten bare eneboliger, og utleiemarkedet er begrenset. Bolig og boligkarriere er også en særdeles viktig faktor for den enkeltes økonomi.

Dersom vi mangler et differensiert boligtilbud vil det være utfordrende å beholde innbyggerne som vi har, eller legge til rette for nye tilflyttere. Derfor er det viktig å legge til rette for ulike typer boliger i forhold til de ulike typer husholdninger vi har i kommunen.

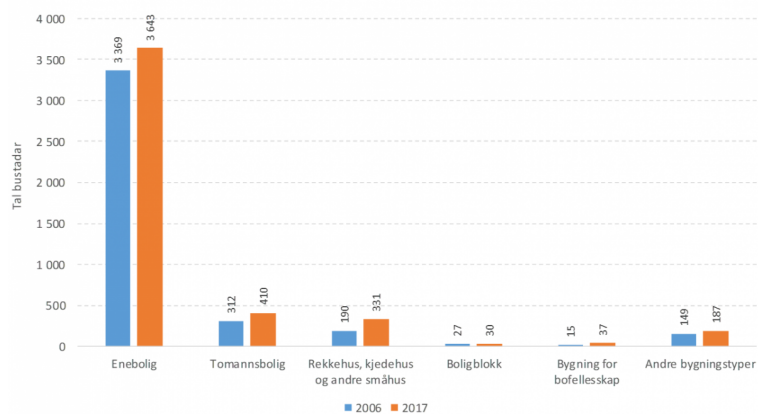
Vi ser at det er flest husholdninger av typen familie med foreldre og barn Fræna kommune, dersom vi ser på familier med barn både over og under 18 år. Det er omtrent 1550 husholdninger av denne typen i Fræna i dag. Familiehushold med flere familier er det mindre av, men gruppen øker fra 130 til 199 fra 2005 til 2017.

Statistikken viser videre at andelen husholdninger med aleneboere er økende. I 2017 var det 1333 husholdninger som var registrert som aleneboende. I denne gruppen er det både unge og eldre mennesker som bor alene. Men som vi ser på framskriving av folketallet fram til 2040 i tabell 2, øker den eldre andelen av befolkningen framover. Denne økningen kombinert med ønske om lettstelte leiligheter kan tilsa at kommunen i større grad bør legge til rette for ulike leiligheter i konsentrerte felt. Dette gjelder i alle grendekretsene, men spesielt i Elnesvågen sentrum der det begynner å bli mindre areal tilgjengelig for store boligfelt. Dersom en legger til rette for lettstelte leiligheter i tettstedssentrene i kommunen, kan vi forvente en frigjøring av eneboliger i markedet.

Husholdninger med par uten hjemmeboende barn øker også, og er etter hvert en ganske stor gruppe. I 2005 var det 768 slike husholdninger, og i 2017 var det økt til 1056. Mange av de samme behovene for lettstelte leiligheter gjelder nok for denne gruppen også.

Når vi ser på fordeling av boliger etter type i Fræna kommune, ser vi at det er overveldende flertall av eneboliger. Antallet har økt fra 2006 til 2017, så nå er nesten 80 prosent av alle boliger eneboliger. Resten fordeler seg mellom tomannboliger, rekkehus, kjedehus og andre typer småhus.

Bustadar etter type

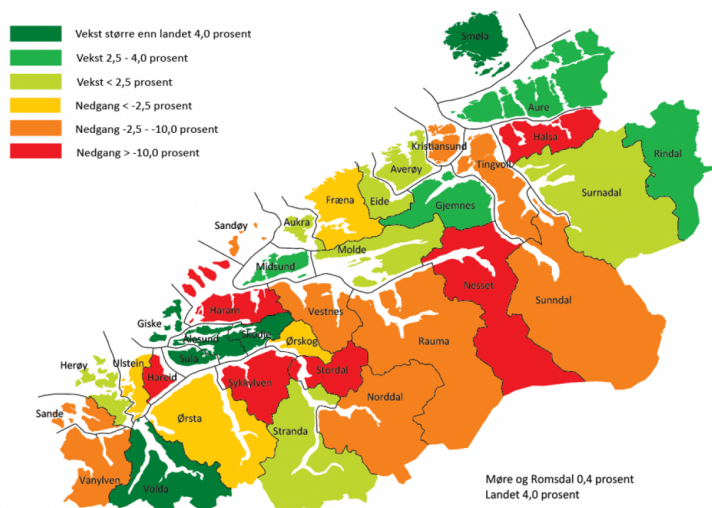

Syssetsetting og næringsliv

Etter mange år med vekst er befolkningsutviklingen i Fræna i ferd med å stoppe opp. Dette sammenfaller med utviklingen i Møre og Romsdal fylke. For å unngå stagnasjon i befolkningsutviklingen er det viktig å se sammenhengen med et godt næringsliv og en attraktiv kommune. Det er vanskelig å se for seg en kommune med nødvendig vekstkraft uten et næringsliv som vokser og som etterspør arbeidskraft.

Av de store bedriftene i Fræna kan det nevnes Vikomar, Doosan Infracore Norway, Omya Hustadmarmor, Tine meieriet, ATK - Hustad fengsel, Ja-tak, Dale Malo og storhandelsenteret i Malmefjorden med blant andre Nerland Auto og Juro Caravan.

Syssetsetingsvekst i Møre og Romsdal 2008-2017

I følge tall per 4. kvartal 2017 har Fræna kommune 3443 sysselsette personer, en økning i sysselsettingen fra 2016 til 2017 på 34 personer. Når en ser på utviklingen det siste tiåret, er

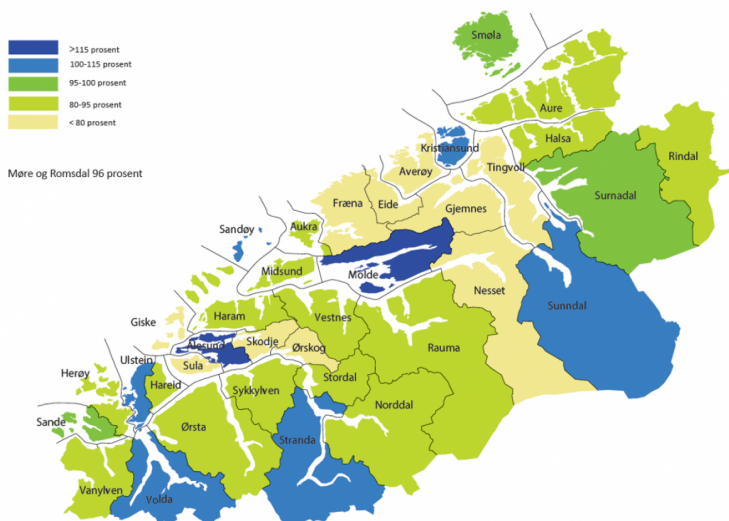
utviklingen mer negativ (se illustrasjon over). For Møre og Romsdal fylke er utviklingen litt mer positiv (økning på 0,4 prosent), mens det er vekst på hele 4 prosent for hele landet samlet.

Eide kommune har hatt vekst i samme tiårsperiode, sammen med Aukra, Molde, Midsund, Gjemnes og Averøy kommuner.

Arbeidsplassdekning og pendlerstrømmer

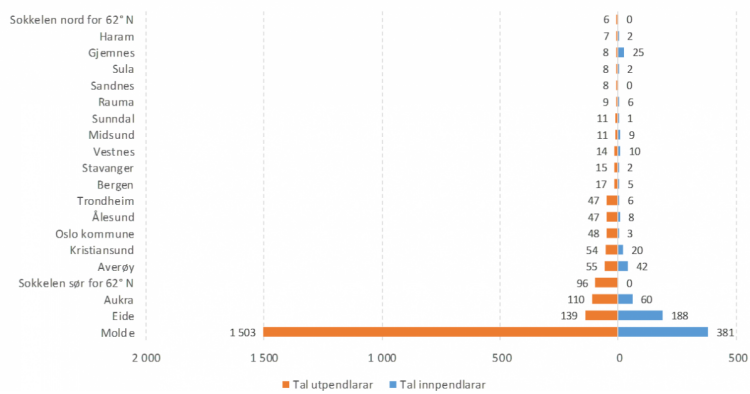
Fræna kommune har en arbeidsplassdekning på under 80 prosent, dette tilsvarer en underdekning på 1505 arbeidsplasser. Eide kommune sin arbeidsplassdekning er også lav, den tilsvarer en underdekning på 514 arbeidsplasser. Molde kommune har en arbeidsplassdekning på over 115 prosent, som tilsvarer en overdekning på 3115 arbeidsplasser.

Arbeidsplassdekning 2017

Det er 2332 personer som pendler ut av Fræna kommune (tall fra 4. kvartal 2017), dette tilsvarer 47,1 prosent av bosette arbeidstakere. 1503 av disse pendler til Molde kommune, mens 139 pendler til Eide kommune og 110 til Aukra kommune.

Inn- og utpendling, hovudstraumar 2017, sortert etter tal utpendlarar

Alle illustrasjoner som er med i dette kapittelet er utarbeidet av Møre og Romsdal fylkeskommune.

[Link til kommunestatistikk for Fræna kommune](#)

[Personvernerklæring](#)

› Lånegjeld

Utvikling av lånegjeld i perioden (oppdatert etter vedtak i KS 13.12.2018.)

Gjeld (hele tusen)	2018	2019	2020	2021	2022
Gjeld 1.1.	717 158	769 360	899 760	1 060 460	1 159 460
Nytt lån	74 502	155 700	190 600	133 200	34 200
Avdrag	-22 300	-25 300	-29 900	-34 200	-36 300
Gjeld 31.12.	769 360	899 760	1 060 460	1 159 460	1 157 360

Fræna kommunes lånegjeld vil utgjøre 769 mill. kroner per 31.12.2018 (717 millioner kroner per 31.12.2017). Netto lånegjeld (lånegjeld korrigert for ubrukte midler og utlån) utgjør 620 mill. kroner i 2017. Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter utgjør 74,3 %. I Møre og Romsdal er snittet for alle kommuner på 103 % i 2017. I økonomiplanen vil gjelden øke betydelig den neste perioden. Fræna kommunes lånegjeld vil ved utgangen av 2022 utgjøre om lag 1161,4 mill. kroner. Det gir grunn til bekymring, og fordrer stram økonomistyring i årene framover. Hvis alle planer blir gjennomført, må det etter hvert kuttes betydelig i enhetenes rammer. Rådmannen mener denne prosessen er startet med noen kutt i økonomiplanperioden, men i 2019 er dette på noen områder reversert. Det gjelder Hjemmetjenesten der et kutt på 4 * 600 tusen kroner er reversert. årsaken til dette er at kuttet blir for generelt og kun begrunnet med Kostra tall. Det må konkret beskrives hvor et kutt skal foretas før det er realistisk å gjennomføre. Rådmannen ser for seg at det blir en utfordrende men ikke umulig oppgave fremover å finne muligheter for kutt.

Rådmannen finner det ikke naturlig nå å sette et mål for gjeldsnivå for kommunen på lang sikt. Det kompliserer bildet at kommunen per 1.1.2020 blir slått sammen med Eide kommune. Forutsetningene for å øke gjelden bør imidlertid være at økte utgifter til finansiering er dekt inn på de årlige budsjettene, og at investeringen er økonomisk forsvarlig og bidrar til å redusere kommunens driftsutgifter.

Strategiske investeringer bør i prinsippet alltid medvirke til at kommunens driftskostnader reduseres og/eller at kvaliteten på tjenestene forbedres. Det er ikke tilfelle i den fremlagte økonomiplan.

Netto lånegjeld per innbygger 2017

Fræna	65 880
Eide	88 836
Molde	111 363
Haram	92 965
Møre og Romsdal	89 961
Norge	71 107

[Personvernerklæring](#)

› Internkontroll

Internkontroll

Kommunelovens § 23 2. ledd slår fast at rådmannen skal sikre at kommunen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at virksomheten er gjenstand for betryggende kontroll. Fræna kommune har utarbeidet sektorovergripende rutiner for internkontroll innenfor alle sentrale områder. Dette har bidratt til tydelig og enhetlig praksis. Arbeidet med sektorspesifikke rutiner pågår fortløpende. Fræna og Eide slår seg sammen fra 1. januar 2020, og danner Hustadvika kommune. Dette innebærer at rutinene for internkontroll i størst mulig grad bør harmoniseres før etableringen av den nye kommunen.

Kommunene får stadig nye krav til kontrollrutiner. Fra mai 2018 trådte ny lov for personopplysninger i kraft. Kommunene håndterer svært mye informasjon som omfattes av det nye lovverket, og det vil bli et krevende arbeid å sikre at våre rutiner på dette området er betryggende. Alle kommunene skal også ha et personvernombud. Dette er løst i fellesskap med andre kommuner i regionen. Interkommunalt arkiv i Ålesund har tatt oppgaven og etablert en fellesordning for personvernombud.

[Personvernerklæring](#)

Fræna kommunes overordna mål

Fræna kommune sine overordna mål

De overordnede målene er utformet og vedtatt i kommuneplanens samfunnsdel 2005-2017. I tillegg til disse overordnede målene (bildet over), ble fire satsingsområder vedtatt. Det skal legges til rette for:

- Næringsutvikling
- Boligutbygging
- Gode bo- og oppvekstsvilkår
- Identitetsbygging, kultur- og trivselstiltak

[Personvernerklæring](#)

› Prioritering av planer for å nå målsettingene

Oversikt over planer Fræna kommune skal jobbe med i 2018 og fremover

Kommunestyret i Fræna vedtok den 12.12.2016 (sak 140/2016) kommunal planstrategi 2012-2016. Kommunal planstrategi vurderer kommunene sitt planbehov og vedtas hvert 4.år.

Kommunal planstrategi er et verktøy for kommunestyret til å drøfte og prioritere planoppgaver på overordna nivå i kommunestyreperioden (plan- og bygningsloven § 10-1). Planstrategien skal vedtas av kommunestyret senest ett år etter at det nye kommunestyret er konstituert. Planleggingen skal være behovsstyrt, ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig og være tilpasset kommunens situasjon og utfordringer.

Den vedtatte planstrategien er ambisiøs, og det er utfordrende å utarbeide alle planene i planperioden. Det er viktig å se den kommunale planstrategien i sammenheng med **økonomiplanen for 2018-2021**. Mange av planprosessene er omfattende og vil kreve store ressurser, men vil i stor grad bli gjennomført innen foreslått driftsramme i den enkelte enhet. Andre planprosesser og kartlegginger vil kreve ekstra ressurser. I budsjettet for 2018 og i økonomiplanen synliggjøres prioriteringen av de ulike prosjektene. Noen av disse er allerede innarbeidet i forslag til investeringsbudsjett for 2018, mens andre kan bli lagt frem for politisk behandling om rådmannen ser behov for det.

Det vil bli utfordrende å holde framdrift samtidig som arbeidet med kommunereformen pågår.

Rådmannen har gått gjennom status for planer prioritert i planstrategien, og i tabellen under er det satt inn en kommentar for status og en vurdering av den videre fremdriften.

Her er lenke til vedtatt kommunal planstrategi 2019-2020:

<http://www.frana.kommune.no/tjenester/administrasj...>

Planstatus - planer i planstrategien med oppstart i 2017 eller seinere

Plan	2017	2018	2019	Kommentar
Kommuneplanens samfunnsdel		x		Utarbeides for nye Hustadvika kommune
Kommuneplanens arealdel				Utarbeides for nye Hustadvika kommune
Beredskapsplan	x	x	x	Oppdateres og revideres årlig
Risiko- og sårbarhetsanalyse			x	Vedtatt i 2015, revisjon hvert fjerde år
Kommunedelplan for landbruk		x		Utsatt fra 2017, prioriteres for 2018 i samarbeid med Eide kommune
Energi- og klimaplan		x		Revisjon av mål og tiltak fra plan vedtatt i 2012
Strategisk næringsplan		x		Rullering av mål og tiltak fra plan vedtatt i 2010
Barne- og ungdomsplan				Ny plan, opprinnelig oppstart 2017 - foreslås avvente til ny kommune
Kommunedelplan for fritidsboliger		x		Opprinnelig oppstart 2017, prioritere oppstart høst 2018
Trafikktryggingsplan		x		Rullering
Hovedplan for vann		x		Arbeid skal settes i gang i 2018
Hovedplan for avløp		x		Ny
Oppdatering av bestemmelser		x		Sak legges frem for politisk behandling - prioritering av hvilke bestemmelser
Tettstedsprogram	x	x	x	4-årig programperiode, 2017-2020
Barnehageplan	x			På gang, hensynta oversendelsesforslag fra kommunestyret 28.9.17 (sak 68/2017)
Kommunedelplan for kulturminne	x			Planarbeid i gang, forventet politisk behandling høst 2018
Sektorplan for idrett- og friluftsliv	x			Planarbeid i gang, forventet politisk behandling våren 2018
Kommunedelplan for kultur			x	Ny plan - med oppstart av planarbeid satt til 2019
Frivilligmelding	x			Planarbeid i gang, forventet politisk behandling høst 2018
PROF-planens handlingsdel	x			Planarbeid i gang, legges frem for politisk behandling på slutten av 2017
Kompetanseplan	x			Planarbeid i gang - forventer politisk behandling i 2018

Plan	2017	2018	2019	Kommentar
Folkehelseoversikt	x			Planarbeid i gang - forventes lagt frem til orientering i KS tidlig i 2018
Lokal energiutredning		x		Grunnlagsdokument for revisjon av energi- og klimaplanen
Kartlegging av funksjonell strandsone		x		Grunnlagsdokument for utarbeiding av ny kommunedelplan for fritidsboliger
Barnetråkk		x		Kartlegging i forbindelse med tettstedsprogrammet, med fokus på Elnesvågen
Forvaltningsplan - vilt		x		Opprinnelig oppstart i 2019, men prioriteres tidligere pga skrantesjuka (CWD)
Forvaltningsplan - vassdrag		x		Ny
Tilstandsrapport kommunale bygg	x	x	x	Årlig, fokus i 2018 er innvendig vedlikeholdsbehov
Branntilsyn – oppfølgingsrapport	x	x	x	Årlig
Arkivplan	x			Planarbeid i gang

Utdypende kommentarer:

Planstrategien foreslo å utarbeide en egen **forebyggende plan for barn og unge** i 2017, med helsefremming og tverrfaglig forebygging som hovedfokus. Det foreligger allerede mange dokumenter som bør ligge til grunn for å understøtte arbeidet i planprosessen. Nylig har Fylkesmannen gjennomført kartlegging av tjenester til barn og unge i MR, og laget en rapport kalt BARNEBYKS – kommunekartlegging 2016. I tillegg har vi UNG DATA-undersøkelse fra 2015, Stortingsmelding 30 – SE MEG!, en helhetlig rusmiddelpolitikk, og regjeringens mål og innsatsområder rettet mot barn og unge. Denne planen foreslår rådmannen utsatt til ny kommune er på plass.

Hovedplan for vann ble vedtatt i 2012, og det ble lagt opp til en rullering av denne planen i 2017. Arbeidet er ikke kommet i gang, men arbeidsgruppen er foreslått, og skal hobbe med dette i 2018. Når det gjelder **hovedplan for avløp** ble en plan for prioritering av kommunens egne anlegg og arbeid på området vedtatt i 2014. Det skal i

løpet av planperioden legges opp til en helhetlig plan for avløp som også tar for seg private anlegg og spredte utslipp, dette arbeidet er satt i gang.

Når det gjelder **Barnetråkk** er den kartleggingen prioritert i kommunal planstrategi, men det er ikke satt av ekstra midler i budsjettet for 2018. For å få begynne arbeidet med denne kartleggingen, foreslår rådmannen at dette kan gjøres som en del av det fireårige tettstedsprogrammet.

Vedtatte planer

Disse planene er vedtatt:

- Boligbyggeprogrammet (2016)
- Kvalitets- og strategiplan for Frænaskolen (2016)
- Boligsosial handlingsplan (2017)
- Handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2017)
- Rus- og alkoholpolitisk handlingsplan (2017)

[Personvernerklæring](#)

› Mål for de største sektorene i økonomiplanperioden 2019 - 2022

Oppvekstområdet - barnehage

Opplæringsløpet starter i barnehagen, og her dannes grunnlaget for gode resultater i grunnskolen. Med dette som utgangspunkt vil vi i tiden fremover sette større fokus på barnehagens innhold. Samtidig blir det viktig å videreutvikle samarbeidet og samhandlingen mellom barnehage og skole.

Over flere år har barnehagene hatt utfordringer med å rekruttere pedagogiske personell. Regelverket gir mulighet til å dispensere fra kravet om pedagogdekning. Denne dispensasjonsordningen blir i stor grad benyttet både av de kommunale og de private barnehagene i kommunen. Samlet er det innvilget 25 dispensasjoner så langt i 2018, hvorav 9 av disse dispensasjonene er gitt til de kommunale barnehagene. Antallet dispensasjoner er for høyt. En har derfor satt inn tiltak som en på sikt forventer vil bidra til å gjøre de kommunale barnehagene mer attraktiv for pedagogisk personell. Underdekningen av pedagogisk personell er noe av årsaken til svake plasseringer på Kommunebarometeret.

Arbeidet med plan for barnehageområdet vil bli ferdigstilt i 2019. Planen inngår som en del av kommunens planstrategi. Nevnte plan vil bla. omhandle mål- og tiltaksbeskrivelser, behovet for barnehageplasser og økonomi. Eide kommune deltar også i dette planarbeidet.

Videre er en godt i gang med å utarbeide lokal rammeplan (2020 - 2025) for Hustadvika kommune sine barnehager. Planen vil bli ferdigstilt første halvdel av 2019.

Oppvekstområdet - skole

Kommunestyret vedtok i 2016 Kvalitetsplan for Frænskolen 2017 - 2020.

Visjonen er: Frænskolen – Gjestfri, stolt og nytenkende.

Frænskolen skal videreføre de historiske verdiene for folk i vår kommune.

Frænskolen skal oppfattes gjestfri og imøtekommende. Alle skal føle seg godt

ivaretatt enten som elev, foresatt, ansatt eller besøkende. Uansett hvem vi er, eller hvordan vi er, skal Frænaskolen oppleves som en trygg «havn» for den enkelte.

Fræningen har all grunn til å være stolt av sin kommune og historie. Fræna skal i fremtiden videreutvikles av dagens elever. Da er en avhengig av at elevene tilegner seg kunnskap og kompetanse, og at de skaper sitt fremtidige hjem her i kommunen.

Fræningen trenger også stolthet for å være kreativ og nyskapende. Det skal være plass til alle i Frænaskolen uansett ferdigheter og kompetanse. Fræna trenger nyskapende innbyggere som skal forme arbeidsplasser og skape et godt oppvekstmiljø i fremtiden.

Mål

- Elevene i Frænaskolen skal ha et gjennomsnitt på 40 grunnskolepoeng eller høyere etter endt grunnskoleutdanning
- Elevene i Frænaskolen skal ha et gjennomsnitt på 50 på alle nasjonale prøver
- Innen 2020 skal PC-dekning være: 1 PC pr. elev på ungdomsskolen og mellomtrinnet, og 1 PC pr. 2 elever på barneskolen
- Andelen elever med spesialundervisning bør ikke være over 6 %
- Andelen elever som opplever mobbing skal være 0
- På spørsmål om trivsel i elevundersøkelsen, skal elevene i gjennomsnitt svare 4.5 eller bedre (skala 1-5 der 1 er lavest)
- Elevene skal ha god kunnskap om sin egen kommune og sin egen bygd
- Elevene skal ha god kompetanse i å ferdes på og ved sjøen

Resultatmålene og tiltakene evalueres årlig i forbindelse med behandling av Kvalitetsrapporten for grunnskolen, samt i årsrapporten for Fræna kommune.

Helse og omsorg

Fræna kommune vil møte betydelige utfordringer innen helse-, sosial- og omsorgssektoren de kommende årene. Vi vil få et økt antall eldre og pleietrengende som etterspør kommunale helse- og omsorgstjenester, både i og utenfor institusjon. Samhandlingsreformen stiller større krav til kommunene, som skal overta mer av

behandlingsoppgavene fra spesialisthelsetjenesten. Dette må gjenspeile seg i de rammeoverføringer kommunene får fra sentral myndighet, men det vil også bli helt nødvendig å se på geografisk struktur og organisering av tjenesten for en best mulig ressursutnyttelse. Kommunen må være forberedt på utviklingen gjennom godt planverktøy, kompetanseutvikling, god og effektiv tilrettelegging av tjenestetilbud og arbeidsplasser, samt være endringsvillige. I dette arbeidet er det viktig å satse på forebyggende tiltak og tiltak som bidrar til at alle mestrer sin hverdag. Kommunen må drive et aktiv boligsosialt arbeid, ha tydelige pasientforløp og jobbe mer strukturert og målrettet.

Vi ser allerede at kommunen får nye og mer krevende oppgaver. Ferdigbehandlede pasienter blir utskrevet tidligere, og de har ofte sammensatte diagnoser som stiller større krav til kompetanse hos våre ansatte. Både innenfor somatikk, rus og psykiatri har vi nå et krav om akutt døgnplass (KAD). Samtidig merker vi økt konkurranse om kvalifisert arbeidskraft innenfor disse tjenesteområdene. Kommunen er avhengig av å rekruttere og beholde sykepleiere, vernepleiere, fagarbeidere og andre med relevant fagkompetanse med spesialkompetanse. Samarbeid med utdanningsinstitusjoner som grunnskolen, videregående og Høgskolen i Molde, vil være svært viktig både i rekrutteringsøyemed og for videre tjenesteutvikling.

For å imøtekomme kravene, satser Fræna kommune på å ta i bruk ny velferdsteknologi, og å utvikle hverdagsrehabilitering for å bedre våre brukeres mulighet for et lengre liv i eget hjem. Det settes derfor av betydelige midler til investering i velferdsteknologi gjennom felles satsing på området i regi av ROR. Velferdsteknologi og hverdagsrehabilitering er nødvendige satsingsområder om en skal makte å løse flere oppgaver innenfor gitte rammer -så vel bemanningsmessige som økonomiske.

Handlingsdel for PROF-tjenesten som skal følge retningen i PROF-planen 2014-2020 er utarbeidet for 2019. Handlingsdelen konkretiserer prioriterte tiltak en ser for seg som satsingsområder i tiden fremover, og vil være et nyttig verktøy både politisk og administrativt. Visjonen i PROF-planarbeidet er "Aktiv og ansvarlig i eget liv". Et av områdene rådmannen ser behov for å styrke, er tilrettelegging av dagaktivitetstilbud for demente. Høsten 2018 er konsulentfirmaet PwC innleid for å se på framtidens helse og omsorgstjeneste i Hustadvika kommune. Kommunen må i løpet av 2019 legge til rette

for dagtilbud for demente, gjerne basert på de anbefalinger som framkommer i PwC rapporten.

I NAV skal det legges til rette for aktivitetsplikt og individuell jobbstøtte (IPS) hos sosialhjelpsmottakere. IPS er et program for personer med psykisk helse- eller rusutfordring, som trenger støtte til å skaffe og/eller beholde en jobb. NAV skal også gjennomføre et prosjekt som skal bidra til å utvikle individuelt tilpassede, helhetlige og samordnede tjenester på tvers av sektorer og etater. Prosjektet skal forebygge og bekjempe fattigdom og sosial eksklusjon.

Enhet for helse og familie har fått betydelige øremerkede midler som skal gå til styrking og utvikling av helsestasjons- og skolehelsetjenesten, dette blir videreført i 2019.

Teknisk - forvaltning og drift/anlegg

Fræna kommune er en vekstkommune hvor folketallet øker, og hvor industri og øvrig næringsliv har vekstpotensial. Dette er gledelig. Samtidig stiller det krav til kommunen om tilrettelagte tomteområder for boligbygging og god infrastruktur ellers om vi skal kunne møte denne veksten. Godt kommuneplanarbeid og effektiv saksbehandling er en grunnleggende forutsetning for å lykkes.

I økonomiplanen 2018 – 2021 er det lagt inn en betydelig satsing på tilrettelegging av nye arealer for boligbygging og næringsutvikling. Fortsatt befolkningsvekst er en nøkkelfaktor for å kunne møte de utfordringer kommunen møter bl.a. demografiske endringer (med flere eldre over 80 år).

Fræna kommune har de siste årene hatt fokus på utvikling av tomteareal i hele kommunen. Kommuneplanens arealdel gir nødvendige føringer for framtidig utvikling.

Rådmannen arbeider videre med å få fortgang i utvikling av allerede vedtatte reguleringsplaner for tomteområder i kommunen. En krevende økonomisk situasjonen setter likevel klare grenser for handlingsrommet. Dette gjør det nødvendig at private utbyggere utvikler tomteområdene i større grad enn det en tidligere har sett i Fræna.

Kommunen er avhengig av å ha tilstrekkelig fagkompetanse for å imøtekomme krav og omfang i saksbehandling, krav til effektivitet, teknisk utførelse og sørvis.

Svak kommuneøkonomi gjennom mange år førte til at vedlikehold av kommunale bygg ble utsatt. Etter at kommunen kom ut av ROBEK-status, prioriterte en i 2016 og 2017 å foreta et betydelig vedlikeholdsløft.

Rådmannen ser fortsatt et tydelig behov for å avsette midler til vedlikehold av kommunale eiendommer, men i økonomiplanen blir det nødvendig å gå motsatt veg, og å redusere satsningen på dette området for å få budsjettet i balanse.

Næringsutvikling

Næringsutvikling har vært markedsført som et av kommunens viktigste satsingsområder i mange tiår. Men selv om dette har vært verbalt uttrykt i kommuneplandokumenter og økonomiplaner, ble dette virksomt først da kommunen reelt sett investerte i og fysisk tilrettela næringsområder for ulike formål og behov. Holamyra Næringspark og Indre Harøy er gode eksempler på at klargjorte næringsareal utløser etableringer og utbygging.

Videre har det vært en sentral strategi i tilretteleggingsarbeidet å reindyrke områdene mest mulig. Her er igjen Holamyra et godt eksempel. Denne er i hovedsak forbeholdt storhandel. Handel skaper trafikk og utvikling. Denne strategien betinger at det også er tilrettelagt næringsområder som fanger opp andre typer næring; eks. industri, lager o.l. Derfor er det viktig å på plass Galten Industriområde for lager/industri i Malmefjorden. Videre er 1. byggetrinn i Holamyra Næringspark fullt, men all videre utbygging i Malmefjorden er satt på vent på grunn av kryssløsningen mot Fv. 64.

I arbeidet med å styrke kommunesenteret gjennom tettstedprogrammet er det tilsvarende viktig at vi legger til rette for et sentrumsnært storhandelsområde. Grunnkjøpet og regulering på Dalemyra Bransjesenter er på plass, så her satses det på byggemodning i 2019.

Harøysundområdet er en annen svært viktig satsing for å skape en næringsklynge innenfor fiskeri og maritim næring. Her nevnes Vikomar sine utviklingsplaner, O.Skarsbø og Romsdalsfisk/Salmon Evolution sine planer om et gigantisk landbasert oppdrettsanlegg, Fræna videregående skole sin base for naturbruk, fiske og fangst og til slutt Hustadvika Biokraftverk sine planer på Klubben Inger Hildur Industriområde. Det

bør utarbeides reguleringsplan for videreføring av industriområdet på Indre Harøy i.h.t. arealdelen i kommuneplanen.

Personvernerklæring

› Mål for kommunens enheter - kvalitet

Målstyring - Fræna kommune sitt målekort

MÅLSTYRING					
KVALITET		NÆRVÆR/TRIVSEL	KOSTNADSKONTROLL		
Målbeskrivelse	Mål	Mål	Kostnader	Fullført	Oppgitt

Rådmannen innførte i 2015 en standard for løpende rapportering fra enhetene. Dette målekortet er populært kalt «**kvikklunsjen**». I målekortet rapporteres de viktigste indikatorene innenfor kvalitet, nærvær/ trivsel og kostnadsutvikling.

For økonomiplanperioden 2019-2022 har **alle enheter** fått i oppdrag å legge inn målsettingen, med fokus på 2018. Som tidligere skal resultat rapporteres i årsrapporten for 2019.

Her følger enhetens målsettingen for **kvalitet** (grønt) i 2019, med både målbeskrivelse og mål.

Rådmannen med stab

KVALITET

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Generelt

Følge opp budsjettvedtak

100%

Planarbeid

Rådmannen skal sikre koordinering og implementering av kommunale planer, ref. kommunal planstrategi

100%

Tettstedsprogrammet, programperioden går fra 2017 til 2020

Følge opp
parallelloppdraget

Næring

Dalemyra Bransjesenter - Tilrettelegge storhandelsområde ved kommunesenteret

Foreta en mindre vesentlig reguleringsendring, prosjektere og opparbeide deler av feltet.

Arbeide for løsning av kryss-spørsmål ved Holamyra Næringspark i Malmefjorden

Undersøke mulighet for spleiselag og følge tett opp SVV og Fylkeskommunen, mm.

Samarbeide tett med Hustadvika Næringsforum for å koordinere næringsutviklingsarbeidet i nykommunen – felles bedriftsbesøk

Gjennomføre et antall felles bedriftsbesøk i Eide og Fræna og samarbeide om eks. dialogmøte, frokostmøter, Hustadvika-konferanse etc

Indre Harøy Øst - tilrettelegging for videre industriutvikling

Følge opp PLØK sak 16/2018 med tilrettelegging for utvidelse av industriområdet på Indre Harøy i.h.t. kommuneplanen

Arkiv

KVALITET

Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Lukke pålegg tilsynsrapport fra Arkivverket	Februar 2019	
Lage system for å imøtekomme krav til personvern jfr. ny personvernlovgivning. Utarbeide rutiner for innsynsforespørsel, krav om sletting/retting, avvikshåndtering ila. 2018. Utarbeide behandlingsprotokoll	Første kvartal 2019	
Arkivrelaterte oppgaver i fbm. avvikling av samarbeid IKT Orkide	Forberede elektroniske uttrekk av deler av ePhorte. Klart 01.01.19	
Ivareta/vedlikeholde eldre og avslutta papirarkiv. Deponeres til IKA MR	Innen 2020	

Administrasjon

KVALITET

Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Etablere IKT drift Fræna kommune og Eide kommune. Går ut av IKT Orkide 1.1.2019. Arbeidet utføres i samarbeid med IKT på Eide.	IKT drift må fungere fra 1.1.2019	
Forberede overgang fra IKT drift Fræna kommune og Eide kommune til Hustadvika kommune fra 1.1.2020. Arbeidet utføres i samarbeid med IKT på Eide.	Ferdig i 2019	
Forberede overgang til en kommune når det gjelder eiendomsskatt. Rutiner, takster, satser og utvalg må være på plass 1.1.2019	Ferdig i 2019	
Forberede overgang til en kommune når det gjelder rutiner, økonomistyring, rapportering og budsjett. Arbeidet utføres i samarbeid med regnskap på Eide.	Ferdig i 2019	

Personal og organisasjon

KVALITET		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Samordning av lønn og personal – Hustadvika kommune	2019	
Innføring av fraværsoppfølgingsmodulen i Visma	1. kvartal	
Ny personalhåndbok – Hustadvika kommune (inkl. kvalitetssystem). Ferdigstillelse	1. halvår	
KS10-faktor – ny medarbeiderundersøkelse	4. kvartal	
Rydding og avlevering av gammelt personalarkiv	4. kvartal	

Frænskolen

KVALITET		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng	40	
Oppnå resultat på nasjonale prøver (5. og 8. trinn)	50	
Andelen elever som opplever mobbing	0%	
Oppnå godt resultat på elevundersøkelsen - trivsel	4,5	
PC-dekning	0,75	

Forvaltningskontor

KVALITET		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Ta imot utskrivningsklare pasienter fra sykehus	100%	
Ta i bruk velferdsteknologi (e-lås, medisineringsstøtte, digitalt tilsyn)	100%	
Reduksjon venteliste på kommunal bolig	20%	
Internkontroll, rutiner (inkl. kvalitetssystem)	Innen 2019	

Sørviskontoret

KVALITET		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Digitalisering Fortsette å jobbe med ulike løsninger der vi ser vi kan forenkle og effektivisere for innbyggere og ansatte (eks skjema, MinSide, tjenstedesign). Jobbe med godt og riktig innhold på hjemmesidene våre.	Økt bruk av hjemmeside og nye løsninger som gir bedre tjenester og avlaster	
Arkiv Fortsette arbeidet med opprydding i papir og elektroniske arkiv som må avsluttes innen 01.01.2020 i samarbeid med arkivleder	Starte arbeidet i Hustadvika kommune uten store etterslep	

Flyktningetjenesten

KVALITET

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Individbasert introduksjonsprogram

Målet er arbeid eller skole/studier for alle deltakere som avslutter introduksjonsprogrammet. De som av helsemessige grunner ikke kan eller har mulighet til integrering via arbeid eller skole skal følges opp gjennom frivillig arbeid og bli inkludert i det sivile samfunn på grunnlag av tidligere erfaringer eller interesser.

Målet er arbeid eller skole/studier for 60% av deltakere som avslutter intro programmet

Introduksjonsklasse

Tidlig innsats i skolen for nyankomne barn gjennom introduksjonsklassen ved Haukås skole og styrking av tilbudet ved skolene etter hvert som de overføres fra introduksjonsklassen. Et tett samarbeid der Flyktningtjenesten veileder tett foreldre i system og forventninger til foreldrene ved skolen og samarbeider med ledelse og lærere. Vi deltar i sertifiseringsprogrammet ICDP (International Child Development Program)

Målet er at eleven i løpet av første år lærer norsk og sluses inn i sine respektive klasser. Foreldre er klar over forventninger som stilles til samarbeid og oppfølging. Alle foreldre skal delta i veiledning av våre ICDP veiledere

Mentorprogram

Mentorprogram for de med høyere utdanning fra hjemlandet som kan gå hurtigsporet (ikke delta 2 år i introduksjonsprogrammet) Får veiledning fra person/er i samme bransje og blir introdusert til et nettverk av bedrifter som kan være aktuelle arbeidsgivere.

Utfordre kommunen og dens enheter i å åpne for språk og arbeidspraksis ved alle kommunens enheter

Bosette etter anmodning fra IMDi

Målet er at de skal få og beholde en jobb som er relevant for den utdanning de har med

Målet er at alle enheter i kommunen deltar i dette løftet

KVALITET

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Andre kommentarer fra enhetsleder

Fræna Kommune har i tråd med kommunestyrets vedtak bosatt 10 (11) flyktninger i 2018. Anmodning for 2019 er enda ikke sendt ut så vi har ingen kunnskap om neste år.

Det er en kraftig nedgang i ankomster til Norge fra 2015-16. Dette medfører at kommunene blir ikke anmodet om å bosette så store antall lenger. Det vil være en nedgang på ca 13 millioner i overføringer fra 2016 til 2019. Dette medfører at vi må nedbemanne i vår enhet i 2019. Vi er bemannet til å bosette 25+ og med en bosetting på ca 10 fremover er det nødvendig å redusere staben. Den prosessen er i gang og forventes å være ferdigstilt medio 2019.

Satsingen fra høsten 2017 der vi tok hånd om introduksjonsprogrammet, utenom norskundervisningen, har vist seg å gi resultater langt over det vi hadde turt å håpe på. De som har gått ut av programmert i 2018 har 92% gått over til arbeid eller skole.

Opplæringscenteret

KVALITET

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Bestått statsborgerprøven

100%

Implementere E-phorte på hele enheten

100%

Foresatte til barn som mottar spesialpedagogisk hjelp skal få tilbud om foreldreveiledning minimum en gang pr. skoleår

100%

Bjørnsund leirskole

KVALITET

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Tilby leirskoleopphold for ca 1500 elever pr. år

100%

Gi elevene kunnskaper og ferdigheter om kystkultur, dyreliv og natur. Opplevelser for livet

100%

Holde økonomisk ramme

100%

Utvikle leirskolens potensiale som konferansesenter og reiselivsdestinasjon

-

Utvikling av leirskolens potensiale som konferansesenter og reiselivsdestinasjon er ikke direkte målsatt, men samarbeid med nytt vertskap om utvikling av egen nettside for konferanse/ utleiedelen er iverksatt

Barnehager

KVALITET

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Antall barn pr voksen

6

Andel ansatte med pedagogisk utdanning

44%

Brukertilfredshet foreldreundersøkelse (skala fra 1-5)

4

Institusjonstjenesten og hjemmebaserte tjenester

KVALITET		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Brukertilfredshet Gjennomføre bruker-undersøkelse(r) (skala 1-6)	4,5	
IPLOS/ADL IPLOS/ADL-status skal oppdateres kvartalsvis for alle tjenestemottakere	100%	
Heltidskultur Øke andel heltidsstillinger (i dag 26,83 %)	30%	
Kompetanse Gjennomføre «Mitt livs ABC» for ansatte Ansatte skal gjennomføre pålagte e-læringskurs	100% 100%	

NAV Sosialtjenesten

KVALITET

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Etablere aktivitetstilbud for alle mottakere av økonomisk stønad under 30 år. Tilbudet skal være variert, slik at det kan tilpasses individuelt.

100%

Prioritere, sette av ressurser og øke vår kompetanse for arbeidet med kvalifiseringsprogram. Alle som søker og har rett til det skal få tilbud.

100%

Tidligere og tettere samarbeid med flyktningetjenesten og opplæringscenteret om arbeidsrettet integrering av flyktninger. NAV deltar i samarbeid om den enkelte deltaker i introduksjonsprogrammet. Alle deltakere i introduksjonsprogrammet skal være vurdert for arbeidsrettede tiltak opp mot deltakers mulighet til å komme raskt inn i ordinært arbeid

100%

Økt fokus på barnas behov. Barneperspektivet skal tas hensyn til i alle saker der NAV er involvert.

100%

Forsterket fokus på kompetanseutvikling med sikte på økt inkludering av jobbsøkere i ordinært arbeidsliv. Økt fokus på samhandling internt og med andre enheter i kommunen, arbeidsgivere, frivillige organisasjoner og andre mulige samarbeidspartnere. Alle medarbeidere skal ha en individuell kompetanseplan. Enheten skal ha en kompetanseplan for kontoret, med fokus på inkluderings- og samhandlingskompetanse.

100%

Helse og familie

KVALITET

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Fysio/rehabilitering

Sikre nødvendig helsehjelp innen ergoterapi og fysioterapi

Fortsatt satsing på forebyggende helsearbeid og tidlig innsats, samt rehabilitering

Innbyggerne får nødvendig tilbud innen forsvarlig tid (jamfør prioriteringsnøkkelen)

Delta aktivt i skolehelsetjenestetilbud sammen med helsesøstre og andre samarbeidspartnere, og gjennomføre forebyggende hjemmebesøk til eldre

Hjelpemiddelforvaltning

Dimensjonere tilbudet etter behovet

Hjelpemiddelforvalter får ansvar for alle hjelpemidler i kommunen, også ved institusjonene

Økt bemanning i tjenesteområdet hjelpemiddelforvaltning

Ruste opp det kommunale hjelpemiddellageret

Barnevern

Rett hjelp til rett tid

Sikre tilstrekkelig beredskap til barn i krise også utenom kontortid

Ingen fristbrudd i saksbehandlinga

Evaluere ordningen med barnevernsvakt innen utgangen av 2019

Tiltak funksjonshemma

Nye lokaler til avlastning for barn-unge koblet til aktivitetstilbud som i dag er i Blinkhuset

Følge opp rapport om etablering i nye lokale

KVALITET

Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Bedre tilbudet for de som har PBA (brukerstyrt personlig assistanse)	Samle BPA ordningene under samme administrasjon Sikre koordinering og opplæring/oppfølging	
Helsestasjon/skolehelsetjenesten		
Styrke det helsefremmende og forebyggende arbeidet	Implementering av HOPP ved helsestasjon, skole og barnehager	
Alle barnekontroller blir gjennomført i tråd med forskrift/veileder	Ingen avvik ved barsel oppfølging eller barnekontroller	
Gjennomføring av kompetanseheving knyttet til psykisk helse, rus og vold	Implementering av arbeid jf TIDLIG INN, og fortsette veiledning	
Styrke skolehelsetjenesten	Økt tilstedeværelse av helsesøster ved alle skolene jf. normtall	

Kultur

KVALITET

Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Kulturenheten Arbeide målrettet for å forbedre kostratallene til Kulturenheten gjennom å utvikle en best mulig kulturenhet i Hustadvika kommune	Utvikle Hustadvika kommune til å bli en sterk kulturkommune	
Frivilligsentralen Arbeide målrettet med å utvikle Hustadvika Frivilligsentral	Hustadvika frivilligsentral lanseres 2020	
Fræna kulturskole Fræna kulturskole skal være et kulturelt ressurscenter for kommunen og en ressurs for regionen. Skolen ønsker å skape engasjement, trivsel og glede. Elever skal føle mestring, og lærerne skal gjennom godt samarbeid hjelpe elevene å nå sine mål. Fræna kulturskole vil være med å skape verdier som er med oss livet ut	Hustadvika kulturskole lanseres til skoleåret 2019-2020	
Fræna bibliotek Øke antall besøkstall og arrangement	Lansere Hustadvika bibliotek 2020	
Folkehelse Øke friluftstilbudet, brukere av StikkUt, aktiv på dagtid. Starte arbeidet med statlig sikring i kommunen. Gjennomføring av Ungdata	Utvikle folkehelsefeltet i Hustadvika kommune	

Teknisk forvaltning

KVALITET		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Brann/feiring Talet på alvorlege brannar skal gå ned gjennom aktivt førebyggjande arbeid i bedrifter og bustadar (DNB statistikk)	Redusere	
Byggesak Alle byggesaker med lovfesta saksbehandlingstid skal vere behandla innan fristen (inntektsbortfall)	100%	
Plan Alle planer skal vere behandla innan lovfesta tidsramme. Eigenproduksjon skal følgje oppsett og akseptert handlingsplan (bortfall av inntekter og verifiserbar oppfølging)	100%	
Geodata Overhalde lovbestemte tidsfristar (oppmålingsforretningar på 16 veker og matrikkelføring i løpet av 5 dagar (inntektsbortfall og statistikk frå Statens kartverk))	100%	

Landbruk

KVALITET		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Utnyttelsesgrad av tildelte tilskudd: SMIL 2018 kr 460.000,-	100%	
Utnyttelsesgrad av tildelte tilskudd: Drenering 1 150 000,-	100%	

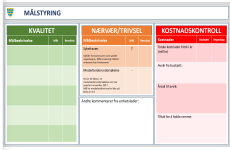
Teknisk drift og anlegg

KVALITET		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Alle investeringsprosjekter skal ha egne skriftlige kvalitetsplaner: Denne skal inneholde blant annet: • Politisk behandling • Prosjektering • Søknadsprosess • Byggeperiode • Overtagelse • Oppfølging i reklamasjonstid • Plan for drift	100%	

[Personvernerklæring](#)

› Mål for kommunenes enheter - nærvær og trivsel

KVALITET	NÆRVÆR/TRIVSEL	KOSTNADSPRINTOLL

Nærvær og trivsel hører til den gule delen av Kvikklunsjen.

Sykefravær

Når det gjelder mål for sykefravær ble det i «Handlingsplan for HMS og IA i Fræna kommune 2016-2019» vedtatt dette målet (sak i AMU-møtet den 10. mai 2017, PS 5/2017):

Delmål 3:

Det samlede sykefraværet i Fræna kommune skal reduseres. Samlet sykefravær (legemeldt og egenmeldt) skal ikke overstige 7,0%.

Enhetene setter selv mål for sitt sykefravær

Sykefravær

NÆRVÆR/TRIVSEL			
Målbeskrivelse		Mål	Resultat
Rådmannens stab/rådmannsteam		3 %	
Administrasjon		3 %	
Personal og organisasjon		1 %	
Forvaltningskontoret		4,5 %	
Sørviskontoret		3 %	
Flyktningetjenesten		1 %	
Frænaskolen		7 %	
Opplæringscenteret		6,5 %	
Bjørnsund leirskole		6,5 %	
Barnehager		7 %	
Institusjonstjenesten og hjemmebaserte tjenester		8 %	
NAV sosialtjenesten		6 %	
Helse og familie		4,5 %	
Kultur		3 %	
Teknisk forvaltning		3 %	
Landbruk		3 %	
Teknisk drift og anlegg		3 %	

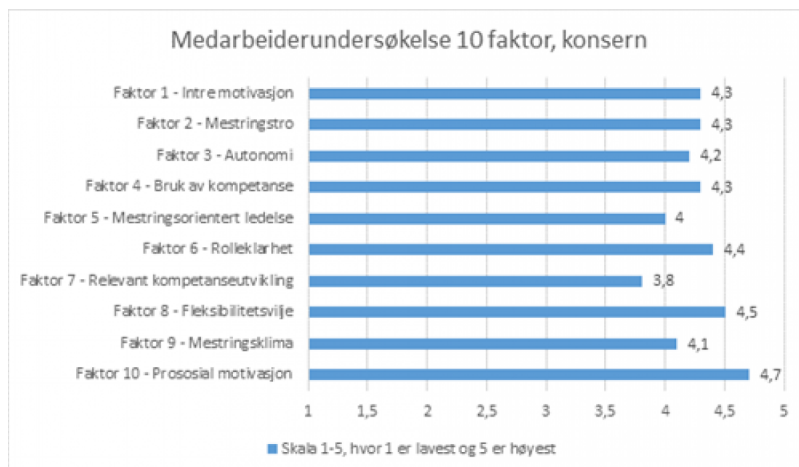
Medarbeiderundersøkelse

Kommunen tok høsten 2017 i bruk medarbeiderundersøkelsen 10 faktor som er utviklet av KS. Undersøkelsen er et godt verktøy for å måle faktorer som er avgjørende for å

oppnå gode resultater og som kan påvirkes gjennom målrettet utviklingsarbeid. Undersøkelsen skal gjennomføres annenhvert år, og ny undersøkelse vil bli gjennomført høsten 2019. Eide kommune bruker også 10 faktor, og de vil kjøre ny undersøkelse våren 2019. Undersøkelsene som skal gjennomføres i begge kommunene i 2019 vil bli et viktig måleparamenter ift. overgangen til Hustadvika kommune.

Målsettingen for neste undersøkelser vil være å få en svarprosent på minimum 75% (mot 73% i fjor). I fjor lå vi likt som landsgjennomsnittet på 8 av de 10 faktorene, mens vi for faktor 6 – «Rolleklarhet» og faktor 7 – «Relevant kompetanseutvikling» lå 0,1 poeng høyere enn landsgjennomsnittet. Målet vil være å ligge på samme nivå eller høyere enn fjorårets. Dette bør være realistisk selv om vi står midt inne i en omstillingsprosess. Det vil i tillegg bli satt fokus på lederutvikling og lederstøtte fremover for å utvikle faktorene videre.

Oversikten viser resultat totalt for Fræna kommune per faktor for 2017. Rapporten viser resultater for hver faktor på en skala fra 1 til 5, der 5 er aller beste verdi på skalaen.

Her følger en liten oversikt over hvordan noen av enhetene jobber med medarbeiderundersøkelsen:

NÆRVÆR/TRIVSEL		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Enheter på rådhuset - stab/støtte Rådmannens stab Enheden har gått gjennom resultatet av undersøkelsen, forbedringsfaktorer er identifisert, og vi skal følge opp arbeidet med en handlingsplan med mål og tiltak. Staben har ikke egne tall, så vi jobbet med tall basert på flere enheter på rådhuset. Administrasjon Her har avdelingen valgt ut to faktorer for videre oppfølging. Det er Autonomi og Prososial motivasjon. Vi har satt oss konkrete mål på disse to faktorene. Målene blir tatt opp på nytt på hvert kontormøte og tiltakene gjennomgått. Personal og organisasjon Enheden har jobbet med oppfølging av faktor 9 og 10, og skal jobbe videre med mål og tiltak Forvaltningskontoret Enheden har gått gjennom resultatet av medarbeiderundersøkelsen 10- faktor som ble gjennomført høsten 2017. Arbeidet med å identifisert forbedringsfaktorer og tiltak er ikke ferdigstilt. Målet er at dette skal være gjennomført innen utgangen av 2018. Sørviskontoret Resultatene etter Medarbeiderundersøkelsen er gjennomgått og forbedringsfaktorer er identifisert. Det jobbes med handlingsplan og oppfølging		
Frænskolen		

NÆRVÆR/TRIVSEL

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Fræna ungdomsskole

Vi har jobbet grundig med medarbeiderundersøkelsen og fulgt hele det opplegget som er anbefalt i 10 – faktor. Vi har også benyttet oss av tilbudet fra lønn – og personalavdelingen om bistand med etterarbeidet. Hanne Melby var her to ettermiddager da jobbet med analysekrysset og handlingsplan. Vi har utarbeidet GLANSBILDE og HANDLINGSPPLAN og hengt disse opp på veggen i personalrommet

Faktor 3 -
Autonomi: 4,2
og Faktor 8 -
Fleksibilitetsvilje:
4,5

Hustad barne- og ungdomsskole

Gjennomføringen av medarbeiderundersøkelsen for vår enhet ble dessverre preget av teknisk feil, og undersøkelsen ble dermed ikke gjennomført helt optimalt for oss. Men arbeid med nærvær er viktig for oss, og har et stadig fokus. MOT og ART verdiene brukes i personalet. På personalmøter/samlinger, i fellesmøter. Vi har ulike trivselstiltak gjennom året. Disse evalueres. Nye tiltak kommer til. Nytt dette året er "Gled dine kolleger uke". Verneombud er en aktiv medspiller.

4 for alle
faktorene

Haukås skole

Skolen har valgt å jobbe videre med: bruk av kompetanse, rolleklarhet og relevant kompetanseutvikling

4,3 for begge
faktorene

Sylte og Malme skule

Skolen har valgt å jobbe videre med disse to faktorene;

Faktor 5: Mestringsorientert ledelse

Faktor 7: Relevant kompetanseutvikling

For faktor 7 sin del er vi i gang med SPRÅKLØYPER (lesesenteret / skrivesenteret) Dette vil gi et kompetanseløft innen skrive – og leseopplæringa fra 1.-7. trinn. Og spesielt med tanke på at vi skal jobbe oss fram mot en dysleksivennlig skole, vil vi i høst ha fokus på lese – og skrivevansker og lese- og skriveteknologi.

NÆRVÆR/TRIVSEL

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Tornes skule

Tornes skule har valgt ut faktor 4, bruk av kompetanse (4,2) og faktor 7, relevant kompetanseutvikling (3,6) som våre forbedringsfelt. Målet er å heve resultatet til 4,5.

Opplæringscenteret

Enheten skårer like høyt, eller høyere enn det som er gjennomsnittlig for Norge som helhet. De to faktorene vi ønsker å forbedre er rolleklarhet og mestringsorientert ledelse. Mestringsorientert leder gir retning, mening og mål, motivasjon og individuell oppmerksomhet og setter klare krav og grenser.

Bjørnsund leirskole

«Prososial motivasjon» ble vi enige om at vi er ganske gode på, men at vi gjerne prioriterer denne faktoren videre da den vurderes som svært viktig for trivsel og motivasjon på arbeidsplassen. Her ble vi enige om at den enkelte jevnlig skulle tenke gjennom muligheter for å forbedre denne faktoren og jevnlig (gjærne ukentlig) skulle forsøke å gjøre innsats som er nyttig og verdifull for andre medarbeidere.

Barnehager

Barnehagene har jobbet litt med 10 faktor det var stort sett bra resultat.

Institusjonstjenesten/hjemmebaserte tjenester

Institusjonstjenesten og hjemmebaserte tjenester består av 12 tjenestesteder, og det er vanskelig å sammenfatte til 1-2 mål som skal gjelde for alle i og med at resultatene er så forskjellige. Men alle har jobbet og jobber lokalt med utviklingsarbeidet.

NÆRVÆR/TRIVSEL

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Helse og familie

Flere avdelingen har laget en egen plan med mål og tiltak som oppfølging av medarbeidere

Kultur

Kulturenheten har Rolleklarhet og Flexibilitetsvilje som våre målfaktorer. I handlingsplanen har vi blant annet disse tiltakene;

Flexibilitet; Utarbeidet en felles visjon, prioritere kompetansehevende arrangement for enheten og prioritere sosiale tiltak, alene og sammen med kulturenheten i Eide.

Rolleklarhet; Kulturenheten skal identifisere sine arbeidsoppgaver, og utarbeide instruks for alle fagfelt nå og mot Hustadvika kommune,

Kulturenheten skal utarbeide organisasjonskart og årshjul og Kulturenheten skal utarbeide en tydelig retning mot 2020 med prioriteringsliste og årsplan.

Kulturenheten er godt i gang med tiltak for begge målfaktorer og bruker våre faste kulturmøter til å arbeide med tiltakene, og vi kommer til å arbeide med Handlingsplanen i hele 2019.

Landbruk

Vi har hatt ett møte vedr.

medarbeiderundersøkelsen. Avdelingen har ikke egne tall slik at vi jobbet med tall basert på hele kommunen. En av de tilsette er i permisjon, og vikar er på plass - så oppfølgingen har ikke vært helt optimal. Faktoren vi var fornøyd med: Faktor 8
- Flexibilitetsvilje. Vi skal jobbe videre med faktor 4
- Bruk av kompetanse.

Personvernerklæring

› Situasjonen i Fræna kommune - driftsbudsjettet

Situasjonen i Fræna kommune

Rådmannens forslag til driftsbudsjett er satt opp med bakgrunn i opplysningene i statsbudsjettet (jfr. ovenfor). Tertialrapporten per 31.08.18 viser at kommunen har økonomiske utfordringer. Flere enheter enn før melder merforbruk, og samlet utgjorde prognosen 10,8 mill. kroner. Merinntekter på skatt, inntekter fra Havbruksfondet letter på situasjonen i 2018, men kommunen kan ikke gå inn i 2019 med slike overforbruk. Rammene må holdes.

Rådmannen har satt i verk ulike tiltak for å redusere merforbruket i 2018 mest mulig. Det er nå (per 31.08.) forventet en overføring til investeringsregnskapet på 6 mill. kroner i 2018.

Disposisjonsfondet utgjør 63,6 mill. kroner per 1.1.2018. I 2019 er det allerede bevilget 7 mill. kroner til Brynhallen. I tillegg kommer tilførsel på 3 mill. kroner fra regionsentertilskuddet. Rådmannen foreslår også å bruke samlet avsatt regionsentertilskudd på 4 mill. kroner til tiltak i 2019. Hvis alt dette slår til vil disposisjonsfondet utgjøre 59 mill. kroner ved årsskiftet. Dette er tilstrekkelig til å oppfylle intensjonsavtalens krav om et fond tilsvarende 5 % av driftsinntektene. Fondet vil med disse forutsetningene utgjøre 7 % av driftsinntektene.

Fræna kommune har likevel et driftskostnadsnivå som er høyt i forhold til de ordinære driftsinntektene, og regjeringen har varslet at de høye skatteinntektene i 2016, 2017 og 2018 ikke vil fortsette. KS sier det samme i sine presentasjoner av statsbudsjett og kommuneøkonomi. Det er også varslet at det ikke kan forventes større økninger i rammeoverføringene til kommunene i årene som kommer. Regjeringen varsler at bruken av "oljepenger" skal trappes ned.

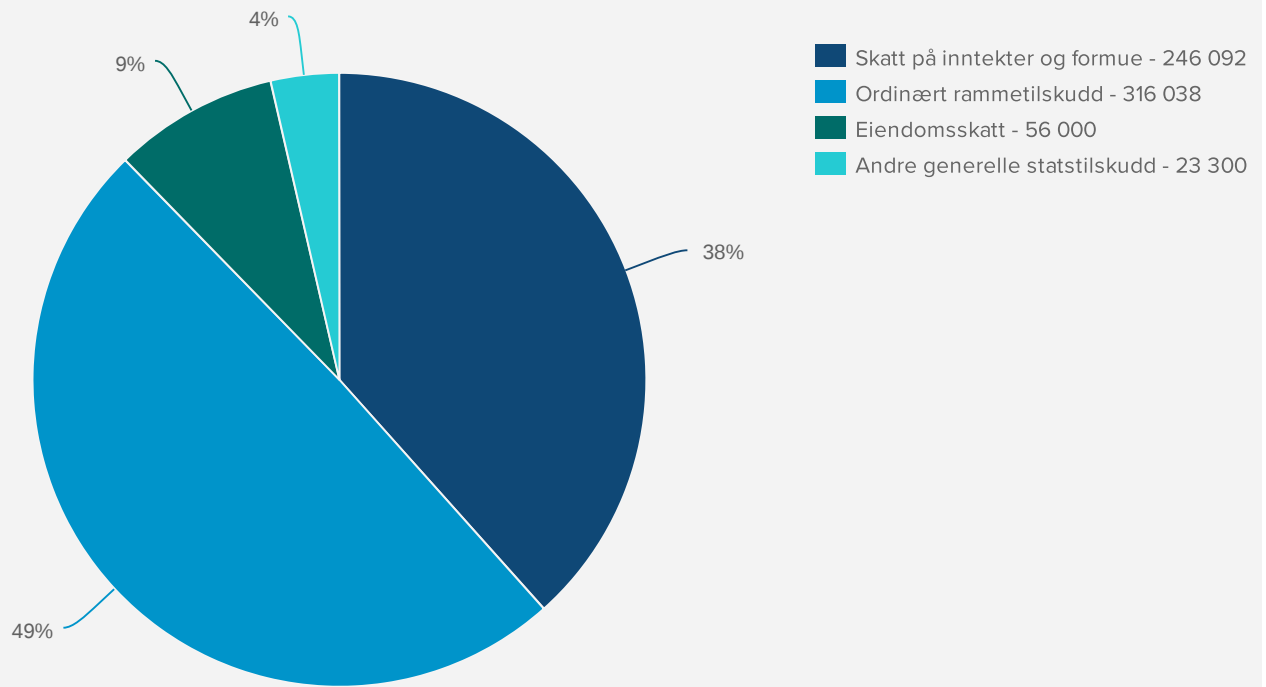
Kommunen vil investere betydelige beløp i utviklingen av kommunen i årene fremover. Dette vil gi vesentlig høyere kapitalutgifter over tid. Utbygging og opprusting av skoler vil kreve betydelige finansutgifter i form av avdrag og renter. Rådmannen har derfor vært meget restriktiv i forhold til ønsker om nye tiltak som medfører økning i gjeldende driftsramme. Slik situasjonen er nå, vil Fræna kommune i 2019 komme i en situasjon der vi begynner å tære på disposisjonsfondet. Det betyr i klartekst at driften er i ubalanse fra 2021, og at det vil være svært begrenset rom for større investeringer innenfor andre områder.

Fræna kommune har vært på ROBEK-lista i to omganger. Sist fra 2009 da underskudd for 2008 ikke kunne dekkes inn etter reglene. Siden Fræna kommune kom på ROBEK-lista, har

kommunen hatt underskudd i 2011 og 2012. Fræna kommune ble sist meldt ut av ROBEK registeret våren 2016.

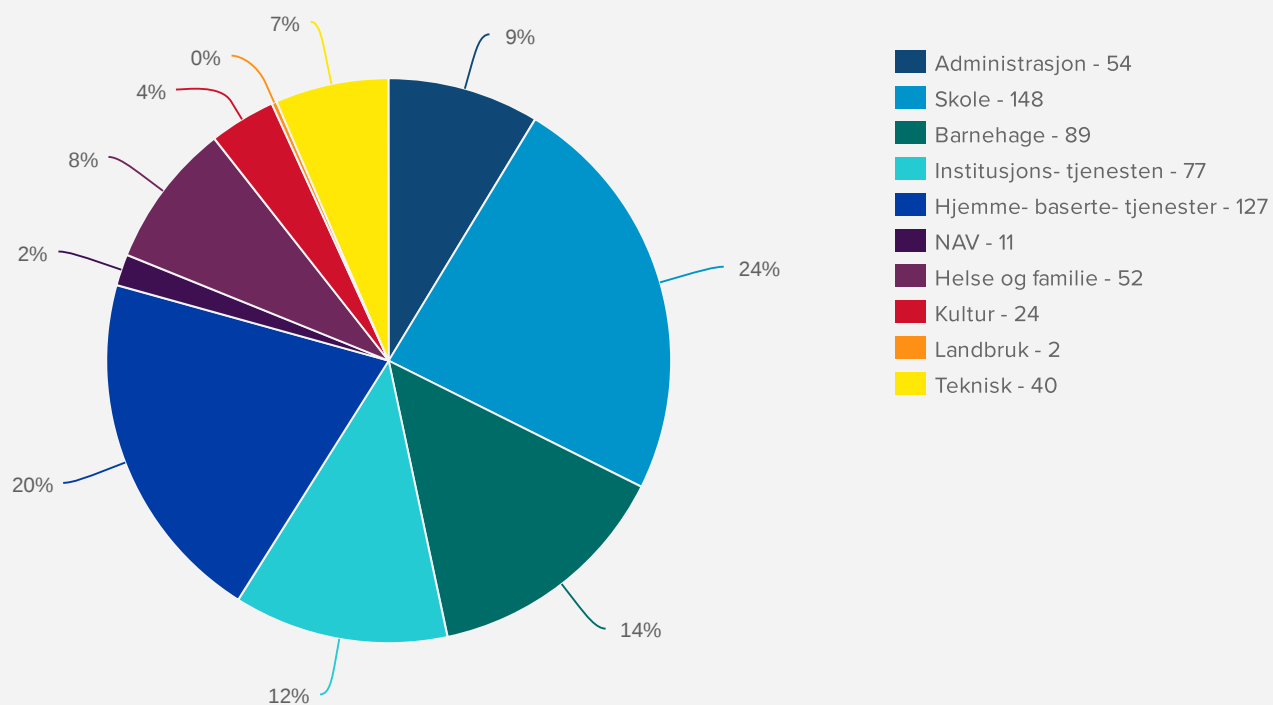
Budsjett 2019 - inntekter

Inntekter i hele tusen

Budsjett 2018 - fordelt på tjenesteområder

Alle tall i hele millioner

Personvernerklæring

› Budsjettforutsetninger

Budsjettforutsetninger

Oversikt over ulike parametre som påvirker budsjettet i 2018

Kommunal deflator (gj.sn. lønns- og prisvekst beregnet av dept.)	2,80
Økning rammer Fræna kommune	2,80
Eiendomsskatt på særskilt fastsatt grunnlag og næringseiendommer	7 ‰
Eiendomsskatt på bolig- og fritidseiendommer	4 ‰
Pensjonstrekk KLP (% av lønnsutb. til ansatte som er medlem av KLP)	16,50 %
Pensjonstrekk STP (% av lønnsutb. til ansatte som er medlem av STP)	11,15 %
Arbeidsgiveravgift	14,10 %
Kommunalt skattøre	11,55
Generelt trekk i rammer - lønnsutgifter	0,0 %
	2,0%, 2,4 %, 2,9 og 2,8 %

I budsjettforslaget er følgende tiltak foreslått for å oppnå balanse:

1. Overføringene fra staten er tilstrekkelige til å dekke gjennomsnittlig lønns- og prisvekst når en trekker ut regionsentertilskuddet. Rammeoverføringen + skatteinntekter er økt med den kommunale deflatoren på 2,8 %. I tillegg er det foreslått både reduksjoner og økninger i rammen som følge av endringer i tjenesteomfang og nye tiltak.
2. Rådmannen tilrår å videreføre eiendomsskatt på næringsbygg, boliger og fritidseiendommer med samme promillesats som tidligere, dvs. 4 promille på fritidsboliger og hus og 7 promille på verk og bruk og næringseiendommer.
4. Vedtatt skolestruktur og utbygging av skoler er innarbeidet i økonomiplanen slik som vedtatt av kommunestyret. Dette vil kreve økte finans- og driftsutgifter. Dette er innarbeidet i økonomiplanen.
5. Det er ikke lagt inn større investeringer på pleie og omsorg, barn og familie.

5. Rådmannen er tydelig på at Fræna kommune må gjennomføre strukturelle endringer på andre områder for å frigjøre midler til å møte utfordringer på områder som vedlikehold, investeringer på pleie og omsorg og barn og familie.

[Personvernerklæring](#)

› Eiendomsskatten i økonomiplanperioden.

Eiendomsskatt

Fræna kommune innførte eiendomsskatt på boliger og fritidshus i 2014 med 4 ‰ og et bunnfradrag på 200 tusen kroner. I tillegg ble det innført eiendomsskatt på næringsbygg med 7 ‰. Fra før var det allerede eiendomsskatt på verk og bruk med 7 ‰ .

Det er rådmannens vurdering for 2019 og videre i økonomiplanperioden at dette nivået må videreføres. Eiendomsskatten har stor betydning for tjenesteproduksjon, evne til å finansiere investeringer og muligheten til å dekke nye behov i fremtiden.

Fræna kommune har bl.a. som følge av disse inntektene gjennomført mange tiltak på vedlikehold av kommunale bygg og i tillegg opprettholdt et godt tjenestetilbud til befolkningen.

I 2019 budsjettet foreslår rådmannen å videreføre den ekstraordinære bevilgningen til vedlikehold av kommunale bygg på 5 mill. kroner. For 2020 og utover er det i henhold til vedtak i sak om økonomiplan 2018 - 2021 lagt inn samme beløp i hele økonomiplanperioden. Dette er med å bevirke at kommunens netto driftsresultat ikke tilfredsstillende vedtatte målsettinger og anbefalte krav i økonomiplanperioden.

De boligene som blir skattlagt etter formuesgrunnlag fra skatteetaten, vil sannsynligvis også i 2019 oppleve en viss økning i grunnlaget. Skatteetatens formuesgrunnlag bygger på årlige beregnede kvadratmetersatser fra SSB, hvor det tas hensyn til boligtype, opprinnelig byggeår, boligens areal (primærom), boligens geografiske beliggenhet og markedspris i det enkelte området. Det er vanskelig å forutse hvordan formuesgrunnlaget vil endre seg fra år til år, men grunnlaget kan i prinsippet gå både opp og ned. Faktoren som eiendomsskatten blir beregnet ut ifra er redusert fra 0,8 til 0,7 i 2020. Dette har medført en reduksjon i forventet eiendomsskatt for denne gruppen.

Rådmannen har beregnet forventet eiendomsskatt på grunnlag av takstnivået i 2018 og med ny faktor på formuesgrunnlaget fra 2020.

Nye regler fra 2019: Endring i utskrivning av eiendomsskatt på tidligere verk og bruk. Verk og bruk går ut og erstattes av et særskilt fastsatt grunnlag.

Stortinget har vedtatt å fjerne adgangen til å skrive ut eiendomsskatt på produksjonsutstyr og produksjonsinstallasjoner, den såkalte "maskinskatten".

Verk og bruk skal fra 2019 defineres og takseres som næringseiendommer, uten anledning til å ta med produksjonsutstyr i skattegrunnlaget. Skatteinntektene fra produksjonsutstyret trappes ned over en periode på syv år, med grunnlag i en overgangsregel.

Det er gjort unntak for vannkraftverk, vindkraftverk, kraftnettet og petroleumsanlegg, som med et fellesbegrep kan kalles energianlegg. For disse anleggene skal reglene for taksering av verk og bruk videreføres.

Kommuner som i 2018 skrev ut skatt på verk og bruk kan fra 2019 til 2024 skrive ut skatt på et særskilt fastsatt grunnlag. Grunnlaget er differansen mellom ny takst for objektene i 2019 og skattegrunnlaget i 2018.

Teknisk gjøres dette ved at eiendoms-kategorien «verk og bruk» fjernes fra eiendomsskatteloven, og at særreglene for verk og bruk videreføres kun for energianleggene, kraftverk, vindkraftverk, kraftnettet og anlegg omfatta av særskattereglene for petroleum.. Alle andre typer anlegg som i dag er verk og bruk, vil etter forslaget være alminnelig næringseiendom.

Produksjonsinstallasjoner er gitt en omfattende definisjon i proposisjonen, og innebærer at etter forslaget vil bare de bygningsmessige skallene i industrianlegg og tomt være gjenstand for eiendomsskatt.

Forslaget innebærer at alle infrastrukturanlegg (telenett og bredbåndsnett og så videre) i all hovedsak fritas for eiendomsskatt, og at størsteparten av skattegrunnlaget i

industrielle anlegg vil bli borte. Forslaget får dermed store konsekvenser for svært mange kommuner, og vil i særlig grad ramme industrikommunene. Også ilandføringskommunene vil få til dels store inntektstap, ettersom deler av anleggene ikke er omfattet av petroleumsskatteloven.

Det er vedtatt overgangsregler som skal gi en trinnvis reduksjon i skatteinntektene over sju år fra og med 2019.

For Fræna kommune vil denne endringen redusere eiendomsskatteinntektene samlet med inntil 15,0 mill. kroner. Virkningen i budsjettet vil være en reduksjon i inntekten på 2,1 (1/7) hvert år fra 2019 til og med 2025. Fra og med 2025 vil reduksjonen dermed utgjøre om lag 15,0 mill. kroner. Det pågår nå arbeid med omtaksering av disse eiendommene. Det endelige resultatet vil bli kjent før jul. Samtidig er det bevilget 500 mill. til de kommuner som blir berørt av endringen, det første året utgjør refusjonen 71,4 mill. kroner. Tallet er ikke kjent men rådmannen har lagt inn en refusjon for Fræna kommune på 1,1 mill. kroner i året. Rådmannen antar altså at kommunen får et tap på 1 mill. kroner per år, samlet 7 mill. over perioden.

Rådmannen har innarbeidet dette i økonomiplanen for 2019 - 2022.

Det er fortsatt to store klagesaker på eiendomsskatt som fortsatt ikke er avklart. Rådmannen har ikke gjort endringer i forventet inntekt som følge av disse.

Vi ha også pågående klage fra Statnett og som følge av Statnettsdommen omtaksering av kraftnettet i kommunen som kommer inn under samme regelverk.

Hva dekker eiendomsskatten av utgifter i Fræna kommune i 2018

Alle tall i hele tusen

Tekst	Beløp
Vedlikehold	5 000
Overføring til dekning av investeringsutgifter	10 000
Andel av finans- og driftsutgifter	41 000
Sum	56 000

Virkning nye regler - maskinskatten og ny faktor fra 2020

Stortinget har vedtatt endringer i reglene for eiendomsskatt. Dette er omtalt tidligere i dokumentet. Tabellen under viser hvilke følger dette vil få i Fræna kommunes budsjett. Rådmannen har innarbeidet dette endringsforslaget i sitt forslag til økonomiplan.

I denne tabellen er kommunestyrets vedtak om å redusere eiendomsskatt på boliger og fritidsboliger til 3,5 promille innarbeidet.

Konsekvenser Fræna kommune - nye regler for maskinskatt

Eiendomsskatt (i hele tusen)	2 018	2 019	2 020	2 021	2 022
Forventet inntekt	57 000	54 000	53 000	51 000	50 000
Reduksjon maskinskatt 1/7 per år		-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
Antatt refusjon fra staten		1 100	1 100	1 100	1 100
Reduksjon faktor fra 0,8 til 0,7 fra 2020			-1 000	-	-
Sum eiendomsskatt	57 000	53 000	51 000	50 000	49 000

[Personvernerklæring](#)

› Rammetilskudd og skatteinntekter

Rammetilskudd og skatteinntekter

Rammetilskuddet er beregnet til å utgjøre 277 mill. kroner for 2018. Netto inntektsutjevning kommer i tillegg og er beregnet til å bli 39,1 mill. kroner. Økningen fra året før utgjør 2,8 %.

Skatteinntektene for 2018 er forventet å bli 240,4 mill. kroner. For 2019 er anslaget 243,1 mill. kroner. Dette er en økning på 1,3 % fra året før.

[Personvernerklæring](#)

› Driftsbudsjett 2019 - 2022 - tall

Driftsbudsjettet - talloppsett - oppdatert etter vedtak i kommunestyret

Alle tall i hele tusen

13.12.2018.

Utkast økonomiplan 2019 - 2022	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Frie disponible inntekter				
Skatt på inntekt og formue	-243 117	-243 117	-243 117	-243 117
Ordinært rammetilskudd	-316 038	-316 038	-316 038	-316 038
Skatt på verker og bruk	-31 800	-30 800	-29 800	-28 800
Skatt på eiendom - boliger og fritid	-21 200	-20 200	-20 200	-20 200
Andre generelle statstilskudd	-23 300	-23 100	-23 100	-23 100
Havbruksfondet	-	-	-	-
Regionsentertilskudd	-2 975	-	-	0
Sum frie disponible inntekter	-638 430	-633 255	-632 255	-631 255
Finansinntekter og finansutgifter				
Renteinntekter og utbytte	-6 000	-5 000	-5 000	-4 000
Renteutgifter, provisjon og andre fin.utgifter	15 000	18 300	20 600	20 000
Avdrag på lån	25 200	29 900	34 200	36 300
Netto finansinntekter/utgifter	34 200	43 200	49 800	52 300
Avsetninger og bruk av avsetninger				
Til dekn. av tidl. års reknsk.messig meirforbruk	-	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	-7 000	-	-7 218	-9 013
Disp. fond - regionsentertilskudd	2 975			
Til bundne/ ubundne avsetninger				
Bruk av bundne/ ubundne avsetninger	-	-	-	-
Premieavvik	-6 000	-5 000	-4 000	-3 000
Netto avsetninger	-10 025	-5 000	-11 218	-12 013
Overført til investeringsrekneskapet	5 376	492	-	-
Til fordeling drift	-608 879	-594 563	-593 673	-590 968
Enheter (alle tall i hele tusen)	2 019	2 020	2 021	2 022
Rådmannen	18 775	18 775	18 775	18 775
Administrasjon	18 576	18 176	18 176	18 176
Personal/Organisasjon	9 258	9 258	9 258	9 258

Utkast økonomiplan 2019 - 2022	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Skolefaglig område	17 625	17 625	17 625	17 625
Forvaltningskontor	9 296	9 296	9 296	9 296
Sørviskontor	7 675	7 575	7 675	7 575
Flyktningetjenesten	-	-	-	-
Haukås skole	23 733	23 773	23 233	22 478
Sylte og Malme skole	16 419	16 419	16 419	16 419
Aureosen/Jendem skole	14 162	14 162	14 162	14 162
Tornes skole	11 376	11 376	11 376	11 376
Bud skole	17 590	17 590	17 590	17 590
Hustad skole	18 971	18 971	18 971	18 971
Fræna ungdomsskole	23 426	22 451	22 451	21 451
Opplæringscenteret	4 615	4 615	4 615	4 615
Bjørnsund Leirskole	-350	-350	-350	-350
Barnehager	89 336	89 336	89 336	89 336
Institusjonstjenesta	71 848	70 181	70 181	70 181
Heimebasert tenester	122 269	118 335	118 335	118 335
NAV Sosialtenesta	10 898	10 418	9 968	9 518
Helse og Familie	51 699	51 699	51 699	51 699
Kultur	23 485	16 685	16 685	16 285
Teknisk forvaltning	8 562	8 562	8 562	8 562
Landbruk	1 753	1 753	1 753	1 753
Teknisk Drift og anlegg	31 883	31 883	31 883	31 883
VAR	-14 000	-14 000	-14 000	-14 000
SUM	608 879	594 563	593 673	590 968

Kommentarer til tallene følger under

Disposisjonsfondet (oppdatert etter vedtak i kommunestyret 13.12.2018)

Disposisjonsfondet (hele tusen)	2016	2017	2018	2 019	2020	2021	2022
Saldo 1.1.	22 581	52 288	63 608	66 508	59 508	55 008	47 790
Tilførsel/bruk av - budsjett	29 707	11 320	2 900	-7 000	-4 500	-7 218	-9 013
Forventet saldo 31.12.	52 288	63 608	66 508	59 508	55 008	47 790	38 777
% av driftsinntekter	6,15 %	7,48 %	7,82 %	7,00 %	6,47 %	5,62 %	4,56 %

[Personvernerklæring](#)

› Driftsbudsjettet - kommentarer

Kommentarer til driftsbudsjettet

Ny ramme og spesifikasjon av endringer vises i egen tabell. Flytting av midler mellom rammer er ikke foreslått i dette dokumentet. Andre endringer vist i tabellen ovenfor kommenteres under.

Generell reduksjon. Rådmannen foreslår ikke noe generelt trekk i rammen i år. Dette skyldes at mange enheter nå strever med rammen. Det er behov for å trekke i den totale rammen men det må gjøres på de enheter der nøyere undersøkelser viser at det er rom for endringer.

Rådmannen. Økning i tilskudd fra 2018 til Romsdalsmuseet er nå trukket ut igjen, dette utgjør 1 mill. kroner. Det var en engangsbevilgning i 2018. For øvrig gjelder reduksjon 480 tusen kroner kun ansatte som er flyttet mellom enheter. Økningen for øvrig gjelder revisjon.

Administrasjonen. Rammen er redusert med 400 tusen kroner som følge av reduksjon utgifter til lisenser. Deler av tilleggsbevilgning i 2018 var en engangsbevilgning. Rammen er videre økt med 130 tusen som er Fræna kommunes andel økt bemanning innkjøp i Nordmøre Innkjøpssamarbeid. Det arbeides med utviding av antall ansatte. Denne økning av utgifter vil gi sparte utgifter som følge av flere innkjøpsavtaler. Når denne innsparing er klar, vil rammene bli justert. Rådmannen ser for seg at dette skjer ved neste års budsjettbehandling. Samtidig vurderes også nå andre finansieringsmuligheter.

Fræna kommune har vedtatt å gå ut av IKT Orkide og etablere egen IKT tjeneste fra 1.1.2019. Dette vil gi betydelig innsparing i utgiftene fra 2019, men også økte utgifter som følge av egen drift. Situasjonen forventes å være mer avklart neste år (2019). Eventuelle innsparinger eller økte utgifter vil da bli innarbeidet gjennom revidert budsjett.

Sørviskontoret. Valgposten blir økt med 100 tusen kroner i 2019 som følge av at det er kommunestyrevalg neste høst.

I 2019 blir bemanningen redusert med en 30 % stilling på grunn av oppgaver som er gått ut. Dette utgjør 240 tusen kroner.

Forvaltningskontoret. Foreslått tilleggsbevilgning har sammenheng med flytting av ansatte mellom enheter, jfr. kommentarer under rådmannen. Dette går samlet i null.

Barnehage. Våre kostnader per barn i kommunale barnehager øker. Fra 2018 – 2019 har rådmannen beregnet økningen til å være 4,79%.

PBL har i 12.11.2018 bekreftet at våre beregninger er korrekte. Nasjonal tilskuddssats har også blitt justert tilsvarende.

Dette får en foreløpig beregnet kostnad på kr. 2,7 mill. i tilskudd til private barnehager. Deflatorjustering på 2,8 % utgjør 1,6 mill. Rådmannen har derfor lagt inn en økning på denne posten på 1,0 mill. kroner.

Haukås skole. Rammen blir redusert med 40 tusen som følge av vakanser men øker igjen med samme beløp i 2020. Tredeling av ett klassetrinn i 2019 medfører økte utgifter på 800 tusen kroner. Reduksjon i utgifter til drift av skole fra 2021, jfr. vedtak i sak 40/2018, er foreløpig lagt inn på denne enheten.

Fræna ungdomsskole. Skolen har tidligere fått midler til styrking av 9. trinnet i 2016 og 2017, jfr. KS sak 117/2016. I 2018 blir tiltaket redusert med 325 tusen kroner og i 2019 med 975 tusen kroner som varslet i saken. Samtidig melder skolen om økt behov som følge av at 8. trinnet fra 2018 er delt i 4 grupper. Dette tiltaket går ut igjen i 2022 og utgjør en million kroner.

Bjørnsund leirskole. Det begynner å bli behov for større vedlikehold på anlegget på Bjørnsund. Rådmannen foreslår at rammen styrkes med 50 tusen kroner per år for å imøtekomme dette tiltaket. For denne enheten betyr det at krav om overskudd reduseres fra 400 tusen kroner til 350 tusen kroner.

Institusjonstjenesten. Rådmannen har engasjert PWC til en gjennomgang av tjenesten der også Eide kommune er invitert med. Også PROF planen må tas inn i vurderingen. Tjenesten mener selv den trenger betydelig styrking av rammen og varsler merforbruk i

2018. Rådmannen foreslår ingen endringer her men vil komme tilbake til saken når rapporten fra PWC er ferdig og analysert.

Hjemmebaserte tjenester. Velferdsteknologiprojektet skal gi en innsparing på 3,3 mill. kroner fra 2020 og utover.

Rådmannen foreslo i 2018 at enheten blir trukket 600 tusen kroner hvert år fra 2018 og ut økonomiplanperioden. KOSTRA-tall og Kommunebarometeret viser at Fræna driver pleie- og omsorgstjenesten dyrt. Årsakene til dette må analyseres nærmere. Det vil først og fremst bety færre stillinger. Enheten varsler et betydelig merforbruk i 2018 og rådmannen har foreslått å ta trekket på 600 tusen hvert år tas inn igjen i rammen. Også her vil rapporten fra PWC, PROF planen og utviklingen på mange områder virke inn.

Det blir nå brukt midler på hverdagsrehabilitering. Helse og familie har fått midler til å dekke inn dette prosjektet. Fræna kommune kan ikke innføre nye tiltak uten at det også skjer en inndekking. I gjeldende økonomiplan er det vedtatt at det trekkes i rammen med 600 tusen kroner i 2019 og 600 tusen kroner i 2020. Dette trekket foreslår rådmannen opprettholdt.

Enheten har beregnet et behov for 2019 og fremover som langt overstiger dagens ramme. Rådmannen har ikke foreslått endring i rammen. Det er det flere årsaker til. Kommunen bør avvente PWC rapporten, sammenslåing med Eide kommune og samtidig gå inn i driften å se på mulige innsparinger. I tillegg kommer at rådmannen ikke ser at det er midler til ekstra bevilgning på dette området nå.

PROF-planen. Sak om tiltaksplan som var oppe som sak i DRUT 25.10 og kommunestyret 7.11.2018, viser behov for mer midler på området for å møte fremtidens utfordringer. I planen går det frem at behovet er 8,2 mill. kroner i 2019, 7,2 mill. kroner i 2020 og 1,7 mill. kroner i 2021. Dette tilsier en akkumulert økning i driftsnivået på 17,1 mill. kroner. I gjeldende økonomiplan er det ikke rom for å øke bevilgningen på dette området.

NAV - sosialtjenesten. I KS sak 30/2018 "Aktivitetstilbud for mottakere av økonomisk sosialhjelp under 30 år." ble det vedtatt:

1. Kommunen inngår en tidsberegnet avtale med Torabu AS om opprettelse av et aktivitetstiltak for sosialhjelpsmottakere fra 01.01.19 til 01.01.21 med mulighet for forlengelse i 2 år. Avtale utover dette tidsrommet må politisk behandles i kommunestyret i god tid innafor utløpet av avtalen.

2. Kostnaden blir å innarbeide i kommunens budsjett og økonomiplan fra 2019.

3. NAV skal rapportere resultatet årlig til kommunestyret ifm. årsrapporten.

Dette gir en økning i rammen for 2019 på 960 tusen kroner. Samtidig er det lagt inn trekk i rammen i 2020, 2021 og 2022 med henholdsvis 480, 450 og 450 tusen kroner som er forventet innsparing i stønad.

Helse og familie. Hverdagsrehabilitering vil gi Fræna kommune en økning i utgifter på 1,5 mill. kroner. Det ble gitt en tilleggsbevilgning i 2018. Foreløpig ser det ut til at økning i 2019 på 400 tusen kroner kan dekkes ved hjelp av fond og tilskudd. Det er usikkert hva som blir behovet for midler i 2020. Det blir for øvrig foretatt trekk i rammen for Hjemmetjenesten som følge av innføring av hverdagsrehabilitering.

Avdeling Fysio og rehab melder om sterkt behov for økning i ressurser. Det arbeides med å finne midler internt og enheten må se på inntektsmulighetene.

Rådmannen ser ikke at det er rom for å foreslå noen tilleggsbevilgning på denne enheten. I budsjettmøte med enheten ble det oppfordret til å gå kritisk gjennom driften. Det er varslet merforbruk i 2018.

Kultur. I KS sak 29/2018 "Renovering av Brynhallen" vedtok kommunestyret å bevilge 7 mill. kroner som tilskudd til renovering av Brynhallen. Dette er en engangsbevilgning som dekkes over disposisjonsfondet. I tillegg trekkes enheten for en engangsbevilgning fra 2018 på 50 tusen kroner (vigselsrom).

Teknisk forvaltning. Det er oppstått nye utgifter i forbindelse med kameraovervåking på Bud og på Bjørnsund - brannvarsling. Rådmannen foreslår at rammen økes med 50 tusen kroner.

Teknisk drift og anlegg. Overtakelse av leiekontrakt Torget legekantor skjedde i 2018 og får å dekke helårsvirkning på denne utgiften må rammen økes med 157 tusen kroner.

Rådmannen har lagt inn beløp i samsvar med vedtak i sak om økonomiplan 2018 - 2021 å opprettholde bevilgningen til vedlikehold i økonomiplanperioden, dvs. 5 mill. kroner per år.

VAR. Fræna kommune bruker systemet «Momentum selvkost» i beregningen av utgifter på selvkostområdet. I budsjettet for kommunen kommer dette fram som en inntekt. Årsaken til dette, er at noen driftsutgifter, avdrag og renter dekkes av Fræna kommune. «Momentum» beregner andelen som skal belastes selvkostområdene, og slik reduseres Fræna kommunes utgifter. I budsjettet for 2018 øker beløpet med 1,2 mill. kroner. Dette er i samsvar med reelle tall som er overført det siste året.

Rentenivået er fortsatt lavt, men Norges Bank har nå kommet med nye prognoser, og renten er allerede satt opp med 0,25 % hittil i år. Rådmannen har fulgt anbefaling om budsjettrente fra Kommunalbanken. Den lyder på:

2019: 2,0 %. 2020: 2,4 %, 2021: 2,9 % og 2022: 2,8 %.

Forventet rente i økonomiplanperioden er også vist under kapitlet om vurderinger og føringer. Det er videre gjort beregninger som viser at utgiftene til renter vil øke betydelig i årene som kommer som følge av planlagte og vedtatte investeringer. Avdrag øker tilsvarende og av samme grunn. I beregningene er det lagt inn forventet levetid (avdragstid) og renter og avdrag på selvkostområder er trukket ut.

Disposisjonsfondet. Fræna kommune har de siste årene bygd opp disposisjonsfond, og kommunestyret har satt som målsetting at fondet minimum skal utgjøre 5 % av driftsinntektene i kommunen. Per 31.12.18 står det 66,5 mill. kroner på fondet. Dette utgjør 7,82 % av driftsinntektene. I økonomiplanperioden er det foreslått og vedtatt bruk av fondet. Per 31.12.2022 er det forventet at fondet utgjør om lag 44,0 mill. kroner (5,19 %). **Etter kommunestyrebehandling 13.12.2018 er dette redusert til 4,56 %,**

I rådmannens forslag til budsjett er det ikke lagt opp til en ytterligere oppbygging av fondet videre i økonomiplanen. Nedenfor følger en matrise som viser forventet utvikling

i disposisjonsfondet i perioden.

Disposisjonsfondet i tall 2016 - 2022 (oppdatert 13.12.2018)

Disposisjonsfondet (hele tusen)	2016	2017	2018	2 019	2020	2021	2022
Saldo 1.1.	22 581	52 288	63 608	66 508	59 508	55 008	47 790
Tilførsel/bruk av - budsjett	29 707	11 320	2 900	-7 000	-4 500	-7 218	-9 013
Forventet saldo 31.12.	52 288	63 608	66 508	59 508	55 008	47 790	38 777
% av driftsinntekter	6,15 %	7,48 %	7,82 %	7,00 %	6,47 %	5,62 %	4,56 %

[Personvernerklæring](#)

› Spesifikasjoner over endringer i rammen 2019 - 2022

Endringer i rammen 2019 - 2022

Alle tall i hele tusen

Enheter	Budsjett 2017	Vedtatt budsjett 2018-revidert I og II	Budsjett 2018 inkl 2,8 % deflator	Generelt trekk 0,5 %	Innsparinger/ reduksjon tjenesten	Økning/ nye tiltak
Rådmannen	17 518	19 606	20 155		-1 480	100
Administrasjon	17 375	18 333	18 846		-400	130
Personal/Organisasjon	9 578	9 006	9 258			
Skolefaglig område	16 329	17 145	17 625			
Forvaltningskontor	8 137	8 576	8 816			480
Sørviskontor	8 155	7 602	7 815		-240	100
Flyktningetjenesten	-	-	-		-	-
Haukås skole	21 961	22 347	22 973		-40	800
Sylte og Malme skole	15 680	15 972	16 419			
Aureosen/Jendem skole	13 330	13 776	14 162			-
Tornes skole	10 690	11 066	11 376			
Bud skole	16 804	17 111	17 590			-
Hustad skole	18 112	18 454	18 971			-
Fræna ungdomsskole	22 669	22 764	23 401		-975	1 000
Opplæringsssenteret	4 533	4 615	4 744		-129	
Bjørnsund Leirskole	-372	-400	-411			61
Barnehager	76 984	85 930	88 336			1 000
Institusjonstjenesta	68 627	69 891	71 848			
Heimebasert tenester	119 886	119 522	122 869		-600	-
NAV Sosialtenesta	9 440	9 667	9 938			960
Helse og Familie	47 129	50 291	51 699			
Kultur	15 480	16 085	16 535		-50	7 000
Teknisk forvaltning	8 140	8 280	8 512			50
Landbruk	1 676	1 705	1 753			
Teknisk Drift og anlegg	30 491	30 862	31 726		-	157
VAR	-12 085	-12 400	-12 747			
SUM	566 267	585 806	602 209	-	-3 914	11 838

Tabellen viser alle endringer i rammer foreslått for 2019 og for økonomiplanen 2019-2022.

Personvernerklæring

› Innsparinger

Innsparinger

Gjennom budsjettarbeidet denne høsten er der avdekket potensial for kostnadsreduksjoner (sammenlignet med 2018-nivået) på 3,9 mill. kroner. Disse reduksjonen er innarbeidet i budsjett for 2019. Jfr. oversikt ovenfor.

Rådmannen mener likevel at en først ved iverksettelse av strukturelle endringer i kommunen kan legge til rette for mer bærekraftig og varig reduksjon av kommunens kostnader. Det er reduserte årsverk som gir innsparinger av betydning selv om innsparinger også på andre områder har innvirkning.

Samtidig foreslår rådmannen tillegg i rammen på samlet 11,8 mill. kroner. Noe av dette er iverksettelse av politiske vedtak i 2018 som får betydning for økonomiplanperioden, og noe er tiltak som er kommet frem i møter med enhetene. Rådmannen har vært meget restriktiv med å foreslå endringer. Det har kommet frem ønsker om økning i rammen som er betydelig større enn foreslått tillegg. Nye tiltak, ønsker og behov er beskrevet i kommentarene på den enkelte enhet.

Samleark endring i ramme ovenfor gir detaljer om endringer i 2019. Nedenfor vises noen større innsparinger som er foreslått i perioden 2019 - 2022.

Kutt i ramme i økonomiplanperioden (2019 - 2021)

Tall i hele tusen.

Enhet	Tekst	2019	2020	2021	2022
Teknisk drift og anlegg	Vedlikehold	0	0	0	0
Skole	Reduksjon ramme	-975	0	0	0
Institusjonstjenesten	Velferdsteknologi	0	-1 667	0	0
Hjemmebaserte tjenester	Kostra/Kommunebarometeret	0	0	0	0
Hjemmebaserte tjenester	Hverdagsrehabilitering	-600	-600	0	0
Hjemmebaserte tjenester	Velferdsteknologi	0	-3 334	0	0
Sum reduksjon		-1 575	-5 601	0	0
Akkumulert		-1 575	-7 176	-7 176	-7 176

Tabellen over viser store kutt i det enkelte år i økonomiplanen. Tabellen viser også akkumulerte tall.

[Personvernerklæring](#)

› Forventet utvikling i disposisjonsfondet

Disposisjonsfondet (hele tusen)	2016	2017	2018	2 019	2020	2021	2022
Saldo 1.1.	22 581	52 288	63 608	66 508	59 508	55 008	47 790
Tilførsel/bruk av - budsjett	29 707	11 320	2 900	-7 000	-4 500	-7 218	-9 013
Forventet saldo 31.12.	52 288	63 608	66 508	59 508	55 008	47 790	38 777
% av driftsinntekter	6,15 %	7,48 %	7,82 %	7,00 %	6,47 %	5,62 %	4,56 %

I 2019 er det lagt inn en avsetning til disposisjonsfondet på 2,9 mill. kroner som gjelder mottatt regionsentertilskudd. Samtidig er det foreslått bruk av 4 mill. kroner som gjelder samlet avsetning regionsentertilskudd i 2017, 2018 og 2019. Det vil bli fremmet egen sak om bruk av disse midlene. I tillegg kommer bruk av fond til finansiering av tilskudd Brynhallen.

[Personvernerklæring](#)

› Bemanning i Fræna kommune 1. november 2018

Økning i bemanningen i Fræna kommune

Bemanning i Fræna kommune pr. 1. november 2018

Fra 2017 til 2018 har det vært en økning på 28 årsverk, mens økingen i antall ansatte er 43. I dette tallet ligger også en 13-14 personer som er i permisjon uten lønn samt ansatte med foreldrepermisjon. Antall vikarer har økt litt fra i fjor men vi er ikke på nivået fra 2015. Den største økingen av antall årsverk/ansatte har skjedd innen helse/familie. Her har det kommet nye stillinger innenfor:

- HOPP-prosjektet (+2)
- Virksomhetsoverdragelsen av Torget legekontor (+3)
- Flere stillinger innenfor barnevernet. (+3)
- Avslastning- og samarbeidstiltak I. (+7)
- Hverdagsrehabilitering (+4)

Vi har tatt inn noen flere lærlinger (+3), og det har også vært noe økning av antall ansatte ved SFO (+5) Gjennomsnittlig stillingsstørrelse for kvinner er nå 78,3% og for menn 80%. Dette er en økning siden i fjor på 6,9% for kvinnene og 5,8% for mennene.

Dersom en regner en snittårslønn på kr. 400.000,- vil en stilling koste inkl. sosiale utgifter rundt 640 000 kroner pr. år. Økingen i antall årsverk utgjør derfor en kostnad for kommunen på rundt kr. 17,9 mill.kr. Selv om noen av stillingene finansieres av prosjektmidler bør vi likevel se på hvordan vi utøver tjeneste og om vi kan utnytte de eksisterende personressursene på en enda bedre måte. Dette med tanke på kommunens økonomiske situasjon.

Bemanning per 1. november

	1.11.14		1.11.15		1.11.16		1.11.17		
Ansatte i Fræna kommune	Årsverk	Ansatte	Årsverk	Ansatte	Årsverk	Ansatte	Årsverk	Ansatte	Å
Fast ansatte	598	790	581	779	609	806	638	822	
Vikarer	30	53	44	56	29	33	27	35	
Totalt	628	843	625	835	638	839	665	857	

Oversikt over ansatte og årsverk i kommune, pr 1. november i år 2014, 2015, 2016, 2017 og 2018

[Personvernerklæring](#)

Investeringsbudsjett 2019 - 2022 - talloppsett (oppdatert etter vedtak i kommunestyret 13.12.2018)

Investeringsbudsjett 2019 - 2022 (alle tall i hele tusen)				
Prosjekter	2019	2020	2021	2022
Egenkapitalinnskudd KLP	2 100	2 100	2 100	2 100
Datautstyr	3 000	3 000	3 000	3 000
Prosjektering og utbygging Jendem skole	51 400	10 000	-	-
Opparbeidelse av grunn Jendem skole	2 600	-	-	-
Utbedring Sylte skole	10 000	5 500	5 000	-
Utbedring Tornes skole	8 700	-	-	-
Haukås skole	6 500	133 500	125 000	-
Kulturskole		30 000	-	
Lokaler til Mestringsenheten + tomt - Elnesvågen - "Pensjonærboligen".	3 000	7 000	-	-
Trollkirka turmål og turknutepunkt	1 700	-	-	
Utvikling av turstier/friluftsområder i Fræna kommune, fase 1	250	-	-	-
Utvikling av turstier/friluftsområder i Fræna kommune, fase 2	500	500	-	-
Farstadsanden vernet sone	1 500	-	-	-
Åttringen		100	-	
Klargjøring næringsareal	13 800	3 000	3 000	3 000
Tilrettelegging boligtomter	29 500	13 800	10 000	10 000
Nye småhus - utleieboliger - Eidem (2019) og Setbakken (2019) + boligsosial handlingsplan utleieboliger 2019 - 2021	8 000	4 000	4 000	4 000
Startlån - Husbanken	5 000	5 000	5 000	5 000
Opprusting kommunale eiendommer	5 000	3 000	3 000	3 000
Vatn	7 000	7 000	7 000	7 000
Avløp	16 000	8 000	8 000	8 000
Opprusting parkeringsplass, kjøp av tomt og rive hus, ladestasjoner	2 000	-	-	-
Asfaltering og vei	3 000	1 000	1 000	1 000
Vareleveringsveien.	7 000			

Investeringsbudsjett 2019 - 2022 (alle tall i hele tusen)				
Prosjekter	2019	2020	2021	2022
Sentervegen	-	-	-	-
Farstadsanden - nasjonal turistveg	2 000	-	-	-
Utstyr institusjonstjenesten	7 600	1 300		
Nytt bygg på Eidem - teknisk avdeling + brannstasjon	-	-	-	-
Barnehagen i Bud	5 000			
Brannsikring Bud kirke	1 100			
Utvidelse av gravplass Tornes	3 000	3 000	-	-
Utvidelse av gravplass Hustad	3 000	3 000	-	-
Nytt regionsenter Hustadvika kommune	3 000	4 500		
Kirkelig Fellesråd	420	700	-	-
Tettstadprogrammet - PS 90/2016	100	100	-	-
TOTALT	212 770	249 100	176 100	46 100
Finansiering				
Mva kompensasjon fra investering	34 194	39 220	30 800	4 800
Bruk av fond (tomtesalg)			3 000	
Tilskudd GassRor - Trollkirka	1 550			
Tilskudd kultur	1 350	200		
Tilskudd gangveg statens vegvesen			-	-
Avsetning fond tomtsalg	-3 000		-	-
Regionsentertilskudd - bruk til utvikling av senter for Hustadvika kommune - disposisjonsfond	3 000	4 500		
Sal av eiendom og tomter (bolig og næring)	12 500	12 000	7 000	5 000
Overføring fra driftsbudsjettet	5 376	492	-	-
Bruk av ubundne investeringsfond	2 100	2 100	2 100	2 100
Sum tilskot, refusjonar m.m	57 070	58 512	42 900	11 900
Rest finansieringsbehov	155 700	190 588	133 200	34 200
Sum låneopptak inkl. Startlån	-155 700	-190 588	-133 200	-34 200

Denne tabellen viser alle foreslåtte investeringer i økonomiplanperioden. I neste kapittel ligger kommentarer til prosjektene.

[Personvernerklæring](#)

› Budsjettkommentarer investeringsbudsjettet

Kommentarer til investeringsbudsjettet

Egenkapitalinnskudd KLP Dette innskuddet kommer hvert år, og beløpet som er lagt inn tilsvarer overføringen i 2018. Kommunen får avkastning på innskuddet som er en del av pensjonsoppgjøret hvert år. Det er ikke anledning å finansiere dette innskuddet med lån, og beløpet må derfor dekkes inn ved bruk av fond.

Datautstyr Det vises Kvalitetsplan for Frænskolen mm. Det må et omfattende løft til for å få utstyret i Fræna kommune opp på akseptabelt nivå. Skolene har ikke ramme til å greie dette løftet selv. I løpet av tre år vil alt være på plass på skolene, men da vil fornying av gammelt utstyr igjen være aktuelt. I 2019 vil det også bli et oppgjør etter at kommunen er gått ut av IKT Orkide. Det er oppnådd enighet om hvordan oppgjøret skal skje men beløpet vil ikke være klart før til våren 2019. Dette vil bli ført som en reduksjon av investeringsutgiftene i 2019, og vil utgjøre ca. 1 mill. kroner. Dette vil ventelig gå med til ekstra utgifter i forbindelse med etablering av egen IKT-drift.

IKT Orkide Fræna kommune har meldt seg ut av IKT Orkide, og det vil derfor ikke komme utgifter i 2019 på denne posten.

Jendem skole Vedtatt ramme er 81,4 mill. kroner. I 2017 og 2018 antas det å påløpe 20 mill. kroner. Restbevilgningen er lagt inn i 2019 og 2020 og utgjør samlet 61,4 mill. kr.

Opparbeidelse av grunn Jendem skole. I sak PLØK 58/2017 ble det vedtatt å kjøpe grunn for opparbeidelse av parkeringsareal og busslomme. Kostnaden er estimert til 2,6 mill. kroner. Dette tiltaket er planlagt utført i 2019

Sylte skole Vedtatt ramme var 61 mill. kroner. Dette er nå endret som følge av vedtak i PLØK 8.11.2018. Se avsnittet om skolestruktur foran i dokumentet, Det er nå lagt inn 15,5 mill. kroner til utbedring av skolen og 5 mill. kroner til andel idrettshall.

Haukås skole Utgiften var estimert til 232 mill. kroner. Beløpet var fordelt mellom 2019, 2020 og 2021 i henhold til vedtak i kommunestyret 14.12.2017. I 2018 og 2019 påløper

mindre beløp. Dette er nå endret som følge av vedtak i PLØK 8.11.2018. Se avsnittet om skolestruktur foran. **I kommunestyrevedtak 13.12.2018 ble det vedtatt å redusere investeringen til 265 mill. kroner. Reduksjonen er foretatt i 2020 budsjettet.**

Tornes skole. Det er lagt inn et beløp på 8,7 mill. kroner til opprustning av skolen, jfr. vedtak i sak om skolestruktur 8.11.2018. Beløpet er hentet fra Telemarkforsknings rapport.

Mestringsenheten. Sak om å oppruste "Pensjonærboligen" til dette formålet har vært oppe i PLØK som sak 56/2017. Saken ble trukket fra behandling i kommunestyret 19.10.2017. Saken ble fremmet på nytt i DRUT 23.10.2018 og i KS 8.11.2018. Da ble det vedtatt å sende prosjektet ut på anbud på nytt. Rådmannen har lagt inn forslag om å bevilge 3 mill. kroner i 2019 og 7 mill. kroner i 2020 til formålet. **I kommunestyret 13.12.2018 ble det vedtatt å se denne investering i en større sammenheng. Rådmannen ble bedt om å komme med en sak.**

Parkering og avkjørsel Trollkyrkja. Det er behov for å flytte og oppgradere dette anlegget. Det arbeides med å innhente tilskuddsmidler som kan dekke betydelige deler av utgiften. Det planlegges brukt 1,7 mill. kroner i 2019 til dette formålet. Parkeringsplassen som benyttes i dag, er ikke egnet av flere grunner, og kommunen ønsker å finne en god og varig parkeringsløsning som løfter Trollkyrkja som turmål. Rådmannen vil legge fram egen sak om tiltaket. Gass ROR har bevilget 1,5 mill. kroner til tiltaket i 2019.

Utvikling av turstier/friluftsområder i Fræna kommune, fase 1 og fase II. Det planlegges brukt samlet 1,4 mill. kroner på disse tiltakene i 2018, 2019 og 2020. Tilskudd og tippemidler er beregnet å utgjøre 0,4 mill. kroner i 2019. Rådmannen vil også her fremme egen sak om de konkrete tiltakene. I 2019 foreslås å bevilge samlet 750 tusen kroner.

Farstadsanden vernet sone. Her er det samlet planlagt brukt 1,5 mill. kroner. Det må utvikles sti på Farstadstranden for å skjerme det vernede området. Det er et krav fra Fylkesmannen at kommunen iverksetter dette snarest. Prosjektet kan gjøres nøkternt om man ønsker det. Rådmannen ønsker å se på muligheten til å gjennomføre et prosjekt som kan gjøre Farstadsanden til et enda mer spektakulært turmål. Her foreslås

en bevilgning på 550 tusen kroner i 2019. Fylkesmannen er også tungt inne i dette prosjektet. Også her er det muligheter for å få tilskudd og tippemidler til samlet om lag 1 mill. kroner som er lagt inn i økonomiplanen. Rådmannen vil fremme sak om tiltaket. Prosjektet foreslås gjennomført i 2019.

Åttringen. Dette er et prosjekt som vil kreve en investering på 100 tusen kroner. Tiltaket er lagt inn for gjennomføring i 2020.

Klargjøring næringsareal. I denne posten for 2019 ligger det nå inne 13,8 mill. kroner.

På Nerland trengs det 400 tusen. Det er interesse for en tomt på industriområdet. Det må bygges en liten veistump for å åpne feltet.

På Indre Harøy Øst - trengs det midler for videre industriutvikling, i første omgang reguleringskostnader.

På Galten trengs det midler til kjøp av restareal til industriområdet.

På Dalemyra planlegges tomtekjøp og utbygging av feltet. Samlet utgjør dette over 13 mill. kroner.

Holamyra står dessverre i stampe på grunn av veikrysset og at vegvesenet har sagt nei til videre utbygging.

Tilrettelegging boligtomter. Jfr. sak i DRUT og KS i november/oktober - oppdatert boligbutyggeplan 2019 - 2020. Det er lagt inn midler til grunnkjøp og planlegging av Tornes, Dalelia, Haukås Øvre og Malmefjorden med samlet 29,5 mill. kroner. Det er samtidig forventet en salgsinntekt på 9,5 mill. kroner. I 2020 planlegges det utbygging av tomter for 13,8 mill. kroner og salg av tomter er budsjettert med 9 mill. kroner. I 2020 er det Farstad og Tornes som utgjør brorparten av beløpet.

Boligbyggeprogrammet går kun til og med 2020. Det er likevel lagt inn utbygging tomter i 2021 og 2022 med 7 mill. kroner hvert år. Det er samtidig budsjettert med en inntekt på salg boligtomter på 4 mil. i 2021 og 5 mill. kroner i 2022.

Nye utleieboliger på Eidem og Setbakken. Her foreslås det å bevilge 8 mill. kroner i 2019. For å følge opp øvrige tiltak i boligsosial handlingsplan er det foreslått 4 mill. hvert

år i resten av planperioden.

Startlån Husbanken. Fræna kommune tar opp et lån på 5 mill. hvert år i planperioden for utlån til boligkjøpere etter egne regler.

Opprusting kommunale bygg. Det foreslås at bevilgningen på 5 mill. kroner videreføres i 2019. Rådmannen foreslår deretter å redusere bevilgningen til 3 mill. i 2020, 2021 og 2022. *Kommunestyret vedtok 14.12.2017 i punkt 14 at Fræna kommune fortsatt skal ha et "ansvarlig vedlikeholds nivå på kommunale bygg". I kommunestyret 14.12.2017 ble det også vedtatt at driftsutvalget fortsatt skal prioritere tiltak innenfor rammen på denne posten.* Rådmannens forslag til reduksjon av denne samleposten må også ses i sammenheng med at kommunen planlegger store investeringsprosjekt i perioden.

Investeringer til vann og avløp. Her er det planlagt betydelige utgifter i perioden i samsvar med vedtatt hovedplan. Fullføring av Eidem silanlegg utgjør alene 10 mill. kroner i 2019.

Parkeringsplassen vest for rådhuset mm. Parkeringsplassen trenger opprusting, og kommunen bør kunne tilby ladepunkt for el-biler. Mellom Pensjonærboligen og parkeringsplassen ligger en tomt som kommunen bør erverve. Huset som står vest for rådhuset foreslås revet. I 2019 foreslår rådmannen at det bevilges 2 mill. kroner til tiltaket.

Asfaltering og vei. Rådmannen foreslår å bevilge 3 mill. kroner til asfaltering og veg i 2019. Behovet er betydelig større men rådmannen ser ikke muligheten til å øke mer her. I resten av økonomiplanperioden er beløpet redusert til 1 mill. kroner.

Sentervegen. Nytt kostnadsoverslag er mottatt. Dette viser 22 mill. kroner. Rådmannen har lagt prosjektet inn for utføring i 2019 og 2020. I 2017 er det hittil påløpt om lag 3 mill. kroner. I 2018 er det ikke påløpt utgifter. Ved vedtagelse av budsjett 2018 gjorde kommunestyret slikt vedtak i punkt 3:

"Investeringsbudsjettet for 2018 vedtas med en brutto investeringsramme på 168 millioner kroner, med finansiering slik det går fram av tabellen, med unntak av Sylte, Haukås og Sentervegen. Kommunestyre ber om at de skyves et år ut i tid med sikte på

innarbeidelse i økonomiplan 2019-2023. Sentervegen kan aktualiseres igjen når ny tomt for Haukås skole er bestemt. "

Rådmannen har lagt inn et beløp på 10 mill. kroner i 2019 og 9 mill. i 2020. Samlet bevilgning inkl. utgifter i 2018 blir da 22 mill. kroner.

I kommunestyret 13.12.2018 ble det vedtatt å ta denne bevilgning (Sentervegen) ut av budsjettet. Det ble i stedet bevilget 7 mill. kroner i 2019 til en "Vareleveringsvei".

Farstadsanden - nasjonal turistvei. Det vil ventelig påløpe ca. 300 tusen kroner i 2018 I 2019 ser en for seg at prosjektet blir gjennomført. Rådmannen har estimert beløpet til 2,0 mill. kroner. Dette er Fræna kommunes andel av kostnaden. Nasjonale turistveger dekker resten.

Institusjonstjenesten. Utstyr Institusjonstjenesten og velferdsteknologi vil kreve 6,7 mill. i 2019, jfr. PROF planen og politisk sak i DRUT og KS før jul 2018. I tillegg er det beregnet et behov for 1,3 mill. kroner i 2020.

Nytt bygg på Eidem - teknisk avdeling og brannstasjon. Rådmannen foreslår å ta dette tiltaket ut av økonomiplanen, Dette blir nå vurdert gjennom det arbeidet som pågår gjennom Hustadvika kommune om fremtidig brannberedskap for den nye kommunen.

Barnehagen i Bud. Dette tiltaket ble lagt inn etter behandling i sak 28/2018 Revidert budsjett I, men en har ikke rukket å komme i gang. Prosjektet blir derfor lagt inn på nytt i budsjettet for 2019 med 5 mill. kroner.

Brannsikring Bud kirke. Det ble bevilget 625 tusen til dette tiltaket i 2017. Det er nå kommet inn tilbud på innstallasjonen og det er funnet praktiske løsninger. Kirkevergen rekker ikke å sette i gang tiltaket i 2017, og kommunestyret bes om at bevilgningen gis på nytt. Pumpestasjon mm kan ikke legges inn i kirken og det har derfor blitt dyrere enn antatt. Riksantikvaren har anbefalt den nye løsningen. Nytt beløp: 1,1 mill. kroner.

Tornes gravsted. Fikk bevilgning i 2017, men anlegget kom ikke i gang. Det foreslås nå ny bevilgning til tiltaket i 2018 og 2019 på til sammen 5,5 mill. kroner. Det er plass til 600 graver, men foreløpig vil kun gjøres klart for 300.

Hustad gravsted. Trenger minimum 8 dekar. Utgjør ca. 600 graver totalt. Kom ikke i gang i 2017. Grunnervervelse, arkeologisk kartlegging + opparbeidelse er samlet beregnet å utgjøre 6 mill. kroner. Utbyggingen tas over to år.

Kirkelig Felle råd. Videre restaurering av orgel i Myrbostad kirke samt klipper i 2019. Ny lastebil vil være behov for i 2020.

Tettstadprogrammet. Utvikling av attraktive og funksjonelle tettsteder er en viktig del av samfunnsutviklingen. Elnesvågen som kommunesenter skal dekke en rekke behov og være et knutepunkt for både handel og tjenesteyting. Gjennom deltagelse i Møre og Romsdal fylkeskommune sitt Tettstadprogram, vil Fræna kommune legge til rette for økt kvalitet i de fysiske omgivelsene i Elnesvågen, og stimulere til utvikling av et livskraftig og bærekraftig kommunesenter. Bevilgningen til prosjektet skal gå til analyser og gjennomføring av tiltak, og kan etter søknad utløse statlige tilskudd til tettstedsutvikling. Saken ble behandlet som PS 90/2016 i kommunestyret. Det meste av utgiftene kom i 2018, og det er derfor mindre beløp som foreslås bevilget i 2019 og 2020.

Brynhallen. Det er Bryn Idrettslag som står for dette prosjektet. Rådmannen foreslår tilskudd på 7 mill. kroner, jfr. kommentarer og forslag til driftsbudsjett for 2019. Tiltaket er tatt ut av Fræna kommunes investeringsbudsjett.

Nytt regionsenter. Fræna kommune har i 2017 og 2018 mottatt 4,5 mill. kroner i regionsentertilskudd. I 2019 vil kommunen motta ytterligere 3 mill. kroner. Kommunestyret har vedtatt å sette av disse midlene til disposisjonsfond. Det er ikke bindinger fra departementet på hvordan disse midlene blir brukt. Rådmannen foreslår at disse midlene nå blir brukt til utvikling av regionsenteret for nye Hustadvika kommune. Rådmannen foreslår at det bevilges 3 mill. kroner i 2019 og 4,5 mill. kroner i 2020 til tiltaket. Rådmannen ber om å få komme tilbake med forslag til hvordan midlene skal brukes i egen sak. Til orientering har Eide kommune mottatt midler under samme ordning. Eide kommune har valgt å bruke midlene i driften det enkelte år.

Finansiering. Det er lagt inn beregnet refusjon merverdiavgift, tilskudd, tippemidler, salg av tomter m.m. Øvrige investeringsutgifter dekkes av låneopptak. **I 2019 utgjør beregnet låneopptaket samlet 155,7 mill. kroner. I dette beløpet ligger endringer**

vedtatt i kommunestyret 13.12. I tillegg kommer en korreksjon som følge av at bruk fond fikk feil fortegn i et regneark. Bruk av fond reduserer låneopptaket i 2019 med 6 mill. kroner

[Personvernerklæring](#)

Ubundne investeringsfond

Utvikling i ubundne investeringsfond i økonomiplanperioden

Tall i hele tusen

Ubundne investeringsfond 31.12.	2018	2019	2020	2021	2022
Kraftfond	94 893	92 793	90 693	88 593	86 493
Salg av industriområde	1 821	1 821	1 821	1 821	1 821
Ny bolig kring sjå	409	409	409	409	409
Salg av boliger	6 240	6 240	6 240	6 240	6 240
Salg av boligtomter	535	3 535	3 535	535	535
Sum	103 898	104 798	102 698	97 598	95 498

[Personvernerklæring](#)

› Politisk behandling

Rådmannens skisse til budsjett 2019 og økonomiplan 2019 - 2022

1. Fræna kommunestyre vedtar budsjett for 2019 og økonomiplanen for 2019 -2022 slik det fremkommer nedenfor.
2. Driftsbudsjettet for 2019 vedtas på rammenivå for hver enhet, stabs- og støttefunksjoner jfr saksutredningen slik det går fram av tabellen under.
3. Investeringsbudsjettet for 2019 vedtas med en brutto investeringsramme på 215,7 millioner kroner, med finansiering slik det går fram av tabellen i økonomiplanen.
4. I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3a skal det skrives ut eiendomsskatt på alle faste eiendommer i Fræna kommune for 2019. Den generelle skattesatsen som skal gjelde for de skattepliktige eiendommer settes til 7 promille (esktl. § 13). Det skrives ut skatt på det særskilte skattegrunnlag som følge av at produksjonsutstyr og - installasjoner ikke skal medtas i takstgrunnlaget når de tidligere verk og bruk skal takseres og regnes som næringseiendom fra 2019. Det særskilte skattegrunnlaget er differansen mellom ny takst for objektene fra 2019 og skattegrunnlaget i 2018. Grunnlaget skal i 2019 være redusert med en syvendedel (jf. overgangsregel til §§ 3 og 4 første punktum). Skattesatsen på det særskilte skattegrunnlaget skal være 7 promille. I medhold av eiendomsskatteloven § 12a differensieres satsene ved at den skattesats som gjelder boliger og fritidseiendommer settes til 4 promille av skattegrunnlaget. For boliger og fritidseiendommer gjelder et bunnfradrag på kr. 200 000,- (esktl.§11). Eiendomsskatten for 2019 blir krevd inn i 4 terminer.

Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen tidligere vedtatte skattevedtekter.

Med hjemmel i eiendomsskatteloven § 7 gis følgende fritak:

- a. Stiftelser eller institusjoner som tar sikte på å gagne kommunen, fylket eller staten jf.§ 7 bokstav a.

Følgende skal i henhold til tidligere vedtak få fritak:

b. Eiendommer tilhørende frivillige lag og organisasjoner som blir brukt til idrett, religiøse og allmenntilgode formål herunder barnehager og båthavner som blir drevet av frivillige organisasjoner

C. Andre som kan oppfylle intensjonen i loven, kan søke om fritak. Sakkyndig nemnd blir gitt fullmakt til å avgjøre søknadene.

d. Bygninger som har historisk verdi jf.§ 7 bokstav b.

e. Bygninger som helt eller delvis blir brukt til husvære. Fritaket gjelder opptil 3 år fra den tid midlertidig brukstillatelse er gitt eller bygget står ferdig, jf.§7 bokstav c.

Sakkyndig nemnd blir gitt fullmakt til å avgjøre enkeltsaker om skattefritak.

5. Rådmannen får fullmakt til å foreta budsjettendringer mellom enhetene i kurante saker
6. Driftsutvalget får fullmakt til å prioritere tiltak innenfor en samlet ramme på 5 mill. kroner til investeringer innenfor ulike ombygginger, tilpasninger og utbedringer av bygningsmassen og mindre investeringer
7. Fræna kommune tar opp lån på 156,4 millioner i hht. lånebehov i punkt 3. Lånet forutsettes avdratt over investeringenes levetid. Rådmannen gis fullmakt til å gjennomføre låneopptaket herunder akseptere lånevilkårene. Rådmannen gis også fullmakt til å refinansiere lån.
8. I tillegg til låneopptaket i punkt 7, tar Fræna kommune opp startlån i Husbanken på 5 mill. kroner for videre utlån. Vilkår følger av Husbankens regler for slike lån.
9. Med mindre annet følger av statlige direktiver med videre, skal kommunens avgifter, betalingssetser og gebyrer for 2019 normalt indeksreguleres i forhold til forventet lønns- og prisvekst. På noen områder blir andre vurderinger lagt til grunn, bl.a. samordning med Eide kommune. Slike endringer blir som hovedregel fremmet som egen sak.
10. Økonomiplanen legges fram for Fellesnemnda for uttale jamfør intensjonsavtalen.

Enheter (alle tall i hele tusen)	2019
Rådmannen	18 775
Administrasjon	18 576
Personal/Organisasjon	9 258
Skolefaglig område	17 625
Forvaltningskontor	9 296
Sørviskontor	7 675
Flyktningetjenesten	-
Haukås skole	23 733
Sylte og Malme skole	16 419
Aureosen/Jendem skole	14 162
Tornes skole	11 376
Bud skole	17 590
Hustad skole	18 971
Fræna ungdomsskole	23 426
Opplæringscenteret	4 615
Bjørnsund Leirskole	-350
Barnehager	89 336
Institusjonstjenesta	71 848
Heimebasert tenester	122 269
NAV Sosialtenesta	10 898
Helse og Familie	51 699
Kultur	23 485
Teknisk forvaltning	8 562
Landbruk	1 753
Teknisk Drift og anlegg	31 883
VAR	-14 000
SUM	608 879

Eldrerådet sin uttale til budsjettet. Sak 25/2018 i møte 26.11.2018

ÅRSBUDSJETT 2019- ØKONOMIPLAN2019-2022

UTTALE FRÅ FRÆNA ELDRERÅD.

Fræna Eldreråd har fått tilsendt framlegget frå rådmannen - det same er også sendt Ungdomsrådet og Rådet for funksjonshemma .

Framlegget skal opp i Formannskapet 29.11.- 18, slik at ER kan ha høve til å handsame framlegget før dette møtet. Dette må me seie er i samsvar med det ER har påpeika før!

Budsjettet er sett opp på rammenivå, og har eit mål å ha netto driftsresultat på minimum 1,75 %. Dette er noko under det som har vore tilrådd før. Det er positivt at disposisjonsfondet er sett på 5% av driftsinntektene . Detaljar her kan lesast av budsjettframlegget-ogheile Økonomiplanen for Fræna kommune som ligg ved.

Prognosane må synkroniserast med Eide for å få eit rett bilete av drifta - men dette er Fellesnemnda si oppgåve. Eldrerådet tek opp det som kan kome inn under rådet sitt virkeområde.

Når det gjeld utgreiinga av Heimebasertetenester i driftsbudsjettet i økonomiplanen , vil ER merkje at aukande tal eldre saman med at det stadig fleire yngre som gjer seg bruk av desse tenestene , rimelegvis kan føre til auka - ikkje reduserte - utgifter. Det vert her vist til kutt i rammene i planperioden. Vidare vert det vist til skriv frå Hustad pensjonistforening v/ Oskar Viddal.

Eldrerådet vil også nemne at det er lovfesta at innan 2020 skal det vere eit dagtilbod for demente i kommunen. Merkar oss at dette ikkje er nemnt i budsjettet, og ynskjer samtidig minne om det.

Eldrerådet merkjer seg det rådmannen skriv om at drifta må tilpassast den økonomiske situasjonen - men reknar likevel med å få gjennomslag for eit realistisk syn på behova i eldresektoren. Eldrerådet vil kome attende til dette ved handsaminga av første tertialrapport.

Heimebaserte tenester er redusert med ca. 4 mill. kr. frå 2018 til 2020. I denne perioden kan vel ein forventa at ein rasjonaliseringsvinst av kommunesamanslåinga vil endre bilete noko ?

Framlegg til uttale:

Fræna ER handsama budsjett/økonomiplan i møte 26.11-18, sak 25/18.

ER tek framlegget til vitandemed dei merknader som har korne fram.

Behandling i formannskapet 29.11.2018 - tilråding til kommunestyret

I tillegg til rådmannens punkt 1 - 10:

11. Rådmann blir bedt om å gjøre følgende endringer i investeringsbudsjettet og innarbeide dette i

økonomiplanen for 2019-2023:

a. Nytt punkt Kulturskole med en budsjettet investering på 30 millioner fra 2020(se punkt 14)

b. Haukås skole totalsum 265,- millioner. Kommunestyret ønsker å komme i gang så raskt som

mulig.

c. Sentervegen tas ut av budsjettet, jmf. budsjettvedtak i 2017

d. Vareleveringsveien legges inn med 7 millioner som en budsjettet kostnad. Rådmann oppretter

dialog med næringsdrivende for et samarbeid om prosjektet. Tettstedsprogrammet skal involveres i

utarbeidelse før kommunestyret får endelig prosjekt og kostander.

e. Tilskudd fra havbruksfondet settes av til å styrke den blå linja på Fræna VGS i et samarbeid med

fylkeskommunen.

(Punkt 11 a., b., c. og d. er totalt 2 millioner mindre i investering enn det rådmannen foreslår)

12. Reduksjon i bruk og økt innsamling av plast er vedtatt som et stort satsingsområde for 2019 og

2020. Rådmann i tett dialog med DRUT legger inn en egen satsning her og bes komme tilbake med

en sak til kommunestyre om tiltak og finansiering så raskt som mulig.

13. Rådmann blir bedt om at investeringene på Sylte og Tornes gjøres i god dialog med de ansatte

og eventuelle andre interessegrupper ved skolene slik at midlene brukes mest mulig riktig og på

riktig tidspunkt.

14. Kommunestyret ber rådmannen vurdere investeringen i pensjonærboligen og kulturskole

sammen med Nordvest Kirken sitt prosjekt eller eventuell annen samlokalisering i

sentrum. Rådmann bes komme tilbake til kommunestyret med endelig kostnader og

finansieringsmodell. Utgangspunktet bør være at det ikke skal belaste driftsbudsjetter ytterligere.

15. Eiendomsskatten reduseres til 3,5 promille for bolig og fritidseiendom. Rådmannen bes finne

inndekning gjennom rasjonalisering i administrasjon / drift, eventuelt bruke midler fra disposisjonsfondet.

Inndekningen skal ikke hentes fra skole eller helse og omsorg.

Tabell, jfr. punkt 2 i tilråding til vedtak ovenfor.

Enheter (alle tall i hele tusen)	2019	2020	2021	2022
Rådmannen	18 775	18 775	18 775	18 775
Administrasjon	18 576	18 176	18 176	18 176
Personal/Organisasjon	9 258	9 258	9 258	9 258
Skolefaglig område	17 625	17 625	17 625	17 625
Forvaltningskontor	9 296	9 296	9 296	9 296
Sørviskontor	7 675	7 575	7 675	7 575
Flyktningetjenesten	-	-	-	-
Haukås skole	23 733	23 773	23 233	22 478
Sylte og Malme skole	16 419	16 419	16 419	16 419
Aureosen/Jendem skole	14 162	14 162	14 162	14 162
Tornes skole	11 376	11 376	11 376	11 376
Bud skole	17 590	17 590	17 590	17 590
Hustad skole	18 971	18 971	18 971	18 971
Fræna ungdomsskole	23 426	22 451	22 451	21 451
Opplæringscenteret	4 615	4 615	4 615	4 615
Bjørnsund Leirskole	-350	-350	-350	-350
Barnehager	89 336	89 336	89 336	89 336
Institusjonstjenesta	71 848	70 181	70 181	70 181
Heimebasert tenester	122 269	118 335	118 335	118 335
NAV Sosialtenesta	10 898	10 418	9 968	9 518
Helse og Familie	51 699	51 699	51 699	51 699
Kultur	23 485	16 685	16 685	16 285
Teknisk forvaltning	8 562	8 562	8 562	8 562
Landbruk	1 753	1 753	1 753	1 753
Teknisk Drift og anlegg	31 883	31 883	31 883	31 883
VAR	-14 000	-14 000	-14 000	-14 000
SUM	608 879	594 563	593 673	590 968

Behandling i Fellesnemnda Eide-Fræna - 11.12.2018

Høringsuttalelse:

Fellesnemnda tar forslagene til budsjett for 2019 og økonomiplan 2019-2022 for Eide og Fræna kommuner til orientering.

Fellesnemnda poengterer viktigheten av at fokus på økonomistyring og effektiv drift holdes oppe, og at det i fellesskap jobbes aktivt med gevinstrealisering.

Større investeringsprosjekt legges frem for Fellesnemnda som referatsak.

Vedtak i sak 63/2018 Årsbudsjett 2019 - økonomiplan 2019 - 2022 - 13.12.2018

Vedtak

1.Fræna kommunestyre vedtar budsjett for 2019 og økonomiplanen for 2019 -2022 slik det fremkommer nedenfor.

2. Driftsbudsjettet for 2019 vedtas på rammenivå for hver enhet, stabs- og støttefunksjoner jfr saksutredningen slik det går fram av tabellen under.

3.Investeringsbudsjettet for 2019 vedtas med en brutto investeringsramme på 212,7 millioner kroner, med finansiering slik det går fram av tabellen i økonomiplanen.

4.I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3a skal det skrives ut eiendomsskatt på alle faste eiendommer i Fræna kommune for 2019. Den generelle skattesatsen som skal gjelde for de skattepliktige eiendommer settes til 7 promille (esktl. § 13). Det skrives ut skatt på det særskilte skattegrunnlag som følge av at produksjonsutstyr og - installasjoner ikke skal medtas i takstgrunnlaget når de tidligere verk og bruk skal takseres og regnes som næringseiendom fra 2019. Det særskilte skattegrunnlaget er differansen mellom ny takst for objektene fra 2019 og skattegrunnlaget i 2018.

Grunnlaget skal i 2019 være redusert med en syvendedel (jf. overgangsregel til §§ 3 og 4 første punktum). Skattesatsen på det særskilte skattegrunnlaget skal være 7 promille.

I medhold av eiendomsskatteloven § 12a differensieres satsene ved at den skattesats som gjelder boliger og fritidseiendommer settes til 3,5 promille av skattegrunnlaget. For boliger og fritidseiendommer gjelder et bunnfradrag på kr. 200 000,- (esktl.§11). Eiendomsskatten for 2019 blir krevd inn i 4 terminer.

Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen tidligere vedtatte skattevedtekter.

Med hjemmel i eiendomsskatteloven § 7 gis følgende fritak:

a. Stiftelser eller institusjoner som tar sikte på å gagne kommunen, fylket eller staten jf.§7 bokstav a.

Følgende skal i henhold til tidligere vedtak få fritak:

b. Eiendommer tilhørende frivillige lag og organisasjoner som blir brukt til idrett, religiøse og allmennyttige formål herunder barnehager og båthavner som blir drevet av frivillige organisasjoner

c. Andre som kan oppfylle intensjonen i loven, kan søke om fritak. Sakkyndig nemnd blir gitt fullmakt til å avgjøre søknadene.

d. Bygninger som har historisk verdi jf.§ 7 bokstav b.

e. Bygninger som helt eller delvis blir brukt til husvære. Fritaket gjelder opptil 3 år fra den tid midlertidig brukstillatelse er gitt eller bygget står ferdig, jf.§7 bokstav c. Sakkyndig nemnd blir gitt fullmakt til å avgjøre enkeltsaker om skattefritak.

5.Rådmannen får fullmakt til å foreta budsjettendringer mellom enhetene i kurante saker

6.Driftsutvalget får fullmakt til å prioritere tiltak innenfor en samlet ramme på 5 mill. kroner til investeringer innenfor ulike ombygginger, tilpasninger og utbedringer av bygningsmassen og mindre investeringer

7.Fræna kommune tar opp lån på 150,7 millioner i hht. lånebehov i punkt 3. Lånet forutsettes avdratt over investeringenes levetid. Rådmannen gis fullmakt til å

gjennomføre låneopptaket herunder akseptere lånevilkårene. Rådmannen gis også fullmakt til å refinansiere lån.

8.I tillegg til låneopptaket i punkt 7, tar Fræna kommune opp startlån i Husbanken på 5 mill. kroner for videre utlån. Vilkår følger av Husbankens regler for slike lån.

9.Med mindre annet følger av statlige direktiver med videre, skal kommunens avgifter, betalingssatser og gebyrer for 2019 normalt indeksreguleres i forhold til forventet lønns- og prisvekst. På noen områder blir andre vurderinger lagt til grunn, bl.a. samordning med Eide kommune. Slike endringer blir som hovedregel fremmet som egen sak.

10.Økonomiplanen legges fram for Fellesnemnda for uttale jamfør intensjonsavtalen.

11. Rådmannen blir bedt om å gjøre følgende endringer i investeringsbudsjettet og innarbeide dette i økonomiplanen for 2019-2023:

- a. Kulturskole med en budsjettert investering på 30 millioner fra 2020. Endelig investeringsramme og prosjekt blir avklart i samsvar med pkt. 14 og lagt frem som egen sak for kommunestyret.
- b. Haukås skole totalsum 265,- millioner. Kommunestyret ønsker å komme i gang så fort som mulig.
- c. Sentervegen tas ut av budsjettet, jmf. Budsjettvedtaket i 2017.
- d. Vareleveringsveien legges inn med 7 millioner som en budsjettert kostnad i 2019. Rådmann oppretter dialog med næringsdrivende for et samarbeid om prosjektet. Tettstedsprogrammet skal involveres i utarbeidelse før kommunestyret får endelig investeringsramme og prosjekt blir lagt frem som sak for kommunestyret.
- e. Tilskudd fra havbruksfondet vurderes satt av til å styrke den blå linja på Fræna VGS i et samarbeid med fylkeskommunen.

(Punkt 11 a, b, c og d er totalt 2 millioner mindre investering enn det rådmannen foreslår).

12. Reduksjon i bruk og økt innsamling av plast er vedtatt som et stort satsningsområde for 2019 og 2020. Rådmann i tett dialog med DRUT legger inn en egen satsning her og bes komme tilbake med en sak til kommunestyret om tiltak og finansiering så raskt som mulig,

13. Rådmann blir bedt om at investeringene på Sylte og Tornes gjøres i god dialog med de ansatte og eventuelle andre interessegrupper ved skolene slik at midlene brukes mest mulig riktig og på riktig tidspunkt.

14. Kommunestyret ber rådmannen vurdere investeringen i pensjonærbolig og kulturskole sammen med Nordvestkirka sitt prosjekt eller eventuell annen samlokalisering i sentrum. Rådmann bes komme tilbake til kommunestyret med endelig kostnader og finansieringsmodell. Utgangspunktet bør være at det ikke skal belaste driftsbudsjetter ytterligere.

15. Eiendomsskatt reduksjon på bolig og fritidseiendom i punkt 4 inndeckes ved at rådmann blir bedt om rasjonalisering i administrasjon/drift eller bruk av midler fra disposisjonsfondet. Kommunestyret ber om at det fremmes en sak for kommunestyret for mulige tiltak, Inndeckningen skal ikke hentes fra skole, eller helse og omsorg

Ramme for enhetene 2019 - 2022 - Fræna kommune

Tabell som viser ramme for enhetene, jfr. vedtaket punkt 2.

Enheter	2019	2020	2021	2022
Rådmannen	18 775	18 775	18 775	18 775
Administrasjon	18 576	18 176	18 176	18 176
Personal/Organisasjon	9 258	9 258	9 258	9 258
Skolefaglig område	17 625	17 625	17 625	17 625
Forvaltningskontor	9 296	9 296	9 296	9 296
Sørviskontor	7 675	7 575	7 675	7 575
Flyktningetjenesten	-	-	-	-
Haukås skole	23 733	23 773	23 233	22 478
Sylte og Malme skole	16 419	16 419	16 419	16 419
Aureosen/Jendem skole	14 162	14 162	14 162	14 162
Tornes skole	11 376	11 376	11 376	11 376
Bud skole	17 590	17 590	17 590	17 590
Hustad skole	18 971	18 971	18 971	18 971
Fræna ungdomsskole	23 426	22 451	22 451	21 451
Opplæringscenteret	4 615	4 615	4 615	4 615
Bjørnsund Leirskole	-350	-350	-350	-350
Barnehager	89 336	89 336	89 336	89 336
Institusjonstjenesta	71 848	70 181	70 181	70 181
Heimebasert tenester	122 269	118 335	118 335	118 335
NAV Sosialtenesta	10 898	10 418	9 968	9 518
Helse og Familie	51 699	51 699	51 699	51 699
Kultur	23 485	16 685	16 685	16 285
Teknisk forvaltning	8 562	8 562	8 562	8 562
Landbruk	1 753	1 753	1 753	1 753
Teknisk Drift og anlegg	31 883	31 883	31 883	31 883
VAR	-14 000	-14 000	-14 000	-14 000
SUM	608 879	594 563	593 673	590 968

Personvernerklæring

› Det store bildet

Det store bildet

Økonomiplanen er et dokument som viser de langsiktige strategiene som kommunen skal arbeide etter. Fræna kommune har hatt store økonomiske utfordringer gjennom flere år, men de siste fire årene har økonomien bedret seg i betydelig grad. Den økonomiske situasjonen er fortsatt utfordrende, men dette er nå mer i et langsiktig perspektiv. Kommunens disposisjoner de nærmeste årene vil avgjøre om den økonomiske handlefriheten vil bli vedlikeholdt over tid.

Det er vedtatt at Eide kommune og Fræna kommune skal slås sammen fra 1.1.2020. Dette legger et særskilt ansvar på kommunen for å sikre betryggende økonomistyring fram til dette tidspunkt som nå bare er litt over ett år unna. Avtalen med Eide kommune vil også være førende for de nærmeste års budsjetter. Det må i alle ledd tas hensyn til den sammenslåingen som skal skje. Alle enheter må forberede seg på sammenslåingen. Rent praktisk vil dette bety økt samarbeid, vurdering av bemanning i forhold til ny organisasjon per 1.1.2020 og samordning av regelverk, reglement og rutiner. Ulik terskel for leveranse av tjenester og ulikt volum, må tilpasses. På veldig mange områder er det et stort arbeid som nå utføres, og IKT vil i denne sammenheng spille en sentral rolle. Eide kommune og Fræna kommune er fra 1.1.2019 utmeldt av IKT Orkide, og skal selv stå ansvarlig for all IKT-drift og -strategi. Dette innebærer at området må gis et enda sterkere fokus fra ledelsen i begge kommuner.

Fræna kommune har begrenset mulighet til å øke inntektene. Kommunen utnytter muligheten til å skrive ut eiendomsskatt. Det er fremdeles mulig å øke denne fra 4 promille til 5 promille på boliger og fritidseiendommer, men rådmannen ser ikke behov for dette nå. Som dokumentet viser kan dette likevel bli nødvendig på noe lengre sikt. Forskjellen mellom Fræna og omliggende kommuners nivå for eiendomsskatt, vil også kunne bli stor. Dette er en lite ønskelig utvikling.

Rådmannen har også vurdert om det er mulig å redusere eiendomsskatten i inneværende økonomiplanperiode. Med de vedtak og utfordringer som ligger på

investeringsområdet, ser ikke rådmannen at det vil være forsvarlig å gjennomføre et slikt tiltak nå. Dette har ikke minst sammenheng med endring i eiendomsskatten fra 2019. Den såkalte maskinskatten blir avvirket over 7 år (2019 - 2025) med en sjuendedel hvert år. Fræna kommune er en av de kommunen som blir hardest rammet av denne endringen. Reduksjonen i eiendomsskatt er innarbeidet i økonomiplanen slik også statsbudsjettets forslag til refusjon er innarbeidet. Dette er nærmere omtalt i eget kapittel senere i dokumentet.

Rådmannen viser i denne økonomiplanen at Fræna kommune, i 2019, forventes å få et netto driftsresultat på 1,48 %, som blir redusert ytterligere til 0,95 i 2020. Fra 2021 er resultatet negativt og forventet netto driftsresultat utgjør -0,54% og -0,74 % i henholdsvis 2021 og 2022. Det er betydelig under det som var målsetting for perioden, å få et netto driftsresultat på minimum 1,75 %. Likevel er dette noe bedre tall enn i gjeldende økonomiplan som viste et forventet negativt resultat i 2021 på -0,65 %. I ettertid har følgende endringer bidratt positivt:

- **Renten holder seg fortsatt lav i økonomiplanperioden selv om trenden nå er snudd og vi ser en forsiktig økning.**
- **Det ser ikke ut til å være nødvendig med en ekstra parallell på Jendem skole**
- **Endring i eiendomsskatteloven - fjerning av den såkalte maskinskatten - blir fordelt over 7 år og ikke fem som først varslet. Samtidig er det vedtatt en refusjonsordning som reduserer tapet noe.**

Etter behandling i kommunestyret 13.12.2018 er bildet slik som vist i tabellen under.

For å skape en bærekraftig kvalitetsmessig og økonomisk utvikling av kommunens tjenester, er det rådmannens vurdering at strukturelle grep innenfor kommunens tjenesteleveranser må settes i verk. Rådmannen forutsetter at politiske vedtak knyttet til endringer i kommunens struktur og tjenestetilbud fattes før disse innarbeides i budsjettforslag fra administrasjonens side.

Det understrekes likevel at det pågår et kontinuerlig arbeid for å sikre mest mulig optimal drift innenfor nåværende rammer. Dette gir seg også konkret uttrykk i denne økonomiplanen.

Økonomiplanen har en driftsdel og en investeringsdel, hvor 2019 utgjør årsbudsjettet. For å kunne legge strategier som medfører varige strukturelle endringer, må drift og investering ses i sammenheng. Som en generell regel bør alle investeringer etter rådmannens vurdering, bidra til effektivisering av kommunal drift, reduserte driftskostnader og økt kvalitet på kommunale tjenester.

Forventet utvikling i netto driftsresultat 2019 - 2022 - Alle tall i hele tusen. Prosent regnes av brutto driftsinntekter.

ÅR	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Netto driftsresultat	32 402	33 540	39 974	12 589	5 376	492	-7 218	-9 013
prosent av brutto inntekt	4,32	4,29	4,71	1,48	0,63	0,06	-0,85	-1,06
1,75 % utgjør				15 000	15 000	15 000	15 000	15 000

Ved behandling av økonomiplanen for 2017 - 2020 i desember 2016 vedtok kommunestyret følgende tillegg: *Fræna kommune skal sikre et solid fundament for framtidig drift. Rådmannen blir derfor bedt om å se på innsparinger i drifta. Arbeidet bør starte umiddelbart, utgangspunktet skal være den vedtatte økonomiplan og god kvalitet i tjeneste for innbyggerne. Rådmannen blir og bedt om å vurdere kommunes finansiering og utnytting av ulike tilskuddsordninger og overføringer. Rådmann bes spesielt se på husleieutgifter og sammen med administrasjonen i Eide kommune allerede nå begynner å se på hvilke områder det kan spares på som gir rask økonomisk gevinst i begge kommunene; f.eks. at man ved naturlig avgang i stillinger vurderer om en kan gå sammen om den funksjonen som blir ledig, og slik spare lønnskostnader.*

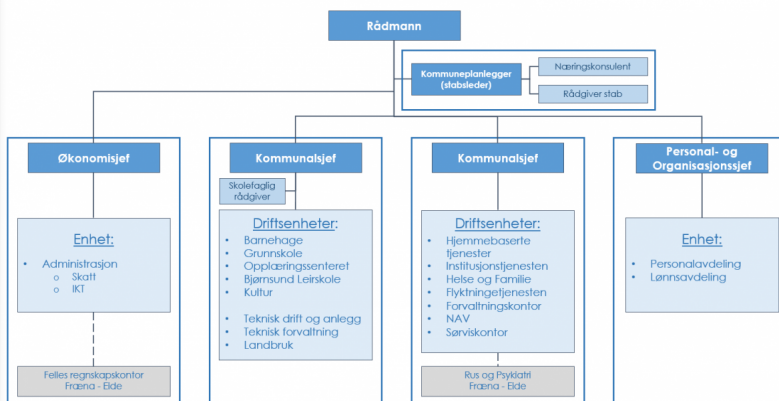
Rådmannen arbeider kontinuerlig med å finne innsparingsmuligheter. Se også kommentarer til forslag driftsbudsjett 2019. I 2018 er det imidlertid per 31.08. oppstått et betydelig merforbruk på enhetene. Dette er et forhold som gjør innsparing og reduksjon i tjenesten vanskelig å håndtere. Rådmannen har derfor i stor grad lagt arbeid i å følge opp enhetene for å redusere merforbruket i 2018. Dette med bakgrunn

i at hvis enhetene holder rammen har kommunen rimelig god kontroll på økonomistyringen. Utvikling i netto driftsresultat viser at driften i økonomiplanen må tilpasses den økonomiske situasjonen. Det betyr at innsparingsmuligheter må finnes og gjennomføres.

[Personvernerklæring](#)

» Kommunens organisasjon

Personvernerklæring

› Plansystemet i Fræna kommune

Plansystemet i Fræna kommune

I desember 2005 vedtok Fræna kommunestyre **Kommuneplanens samfunnsdel 2005-2017**. Planen var et resultat av en planprosess som involverte både innbyggere og folkevalgte i kommunen, og det ble utarbeidet en visjon, overordnede mål og satsingsområder som til sammen utgjør kommunens strategiske fundament.

Økonomiplanen er kommuneplanens **handlingsdel**, og er en 4-årsplan hvor det første året er årsbudsjettet. Overordnede mål som krever økonomiske rammer skal være forankret i kommunens økonomiplan. Handlingsdelen inneholder mål for tjenesteutviklingen, og skal legge grunnlaget for prioritering av tiltak.

Det er behov for å utarbeide mer detaljerte framtidsplaner for flere områder. Fræna kommune som organisasjon og samfunn endrer seg, og på mange områder endrer forholdene seg fort. Det er ønskelig å kunne revidere planer raskt, og innrette dem mot prioriterte satsingsområder. Spesielt når det gjelder oppgaver som ligger utenfor kommunens kjerneoppgaver, men som likevel er med på å styre mot en ønsket samfunnsutvikling, er det behov for planer. Kommunal planstrategi er et viktig verktøy i arbeidet med å prioritere kommunens samlede planbehov i kommunestyreperioden.

I den **kommunale planstrategien 2016-2019** for Fræna kommune har rådmannen konkretisert hvilke planer som bør prioriteres i kommunal strategi i planperioden. Kommunen sine planer skal gi et bilde av utviklingen i samfunnet, og fange opp behovet av tjenester i kommunen. Den vedtatte planstrategien for perioden 2016-2019 viser hvilke strategiske planer kommunen må utarbeide i perioden for å legge til rette for utvikling av fremtidsrettede tjenester.

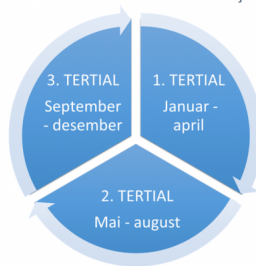
Økonomiplanen er styringsdokumentet for kommunens løpende virksomhet og gir konkrete prioriteringer for enhetene og tjenesteområdene.

Årshjul Fræna kommune

3. tertial:

- Dialogmøte
- 2. tertialrapport ferdigstilles og behandles
- Statsbudsjett
- Forslag til budsjett og økonomiplan legges fram
- Vedtak av budsjett og økonomiplan før jul
- Gjennomføre medarbeiderundersøkelser
- Avgjøre nye brukerundersøkelser

1. tertial:

- Økonomiplanarbeidet starter
- Regnskapsavslutning og rapportering
- Utarbeide årsmelding og årsregnskap
- Gjennomføre utvalgte brukerundersøkelser

2. tertial:

- Årsmelding og årsregnskap ferdigstilles og behandles politisk
- 1. tertialrapport ferdigstilles og behandles
- Kommuneprop. og revidert nasjonalbudsjett
- Nasjonale forventninger (hvert fjerde år)
- Utarbeide utfordringsdokument
- Ferdigstille resultat av brukerundersøkelsen - evaluere
- Dialogmøte

[Personvernerklæring](#)

› Skolestruktur Sylte/Malme, Haukås og Tornes

Kommunestyrets sak 40/18 . virkninger på budsjettet

I møte 8.11.2018 gjorde kommunestyret slikt vedtak i sak 40/2018:

"1. 1-4 trinn bevares ved Sylte og Tornes Skoler, 5. -7 trinn fra Tornes, Sylte og Malme skolekrets flyttes til Haukås. Malme avvikles i tråd med tidligere vedtak. Dersom eksisterende skolebygg legges ut for salg, skal bygningsmassen ikke selges til aktør med formål om privat skoledrift.

2. Rådmann blir bedt om å legge til rette for en god prosess for at dette skal kunne gjennomføres så raskt som mulig og i tråd med de lover og regler som gjelder. Samtidig ber kommunestyret Rådmann følge opp fylkeskommunen for å få gode løsninger for transport og på- og avstigningsløsninger for skolebussene.

3. Rådmann blir bedt om å starte planlegging og bygging av ny Haukås skole så raskt som mulig. I tillegg må dette innarbeides i budsjett og økonomiplan fra og med 2019.

4. Rådmann blir bedt om å se på de utbedringer som må skje ved Sylte og Tornes – skoler og innarbeide dette i budsjett og økonomiplan fra og med 2019. Utbedringene må begrenses oppad til de anslag Telemarksforskning har lagt til grunn i sin rapport og tilrådning.

5. Rådmann blir bedt om å etablere en dialog med Elnesvågen og Malmefjorden Idrettslag samt Turnforeningen for å etablere idrettsanlegg ved Haukås og Sylte Skole. Eventuelt andre lag/organisasjoner med behov for hallplass kan også inkluderes i det pågående arbeidet. Kommunestyret ser positivt på den modellen som ble etablert ved behandlingen av Hustadvika Arena. Kommunens driftsbidrag må stå i forhold til kommunens faktiske bruk av fasilitetene ved de ulike skolene/arenaene.

6. Rådmannen blir bedt om å utrede muligheten for en større kommunal barnehage i Sylte/Malme krets, dette må ses i sammenhengen med behovet i Hustadvika kommune som helhet.

Ber rådmannen utrede mulighet for forsterket enhet for barn og unge som har omfattende behov og rett til spesialundervisning etter §5-1 i opplæringsloven på Haukås."

Rådmannen har innarbeidet dette vedtaket i økonomiplanen. Tabellen nedenfor viser de endringer dette har medført. Når det gjelder Tornes skole er det nå lagt inn et beløp på 8,7 mill. kroner i økonomiplanen til opprusting m.v. Rådmannens tall for alle skoler er hentet fra Telemarkforsknings rapport nr. 439 om Skolestruktur i Fræna kommune.

Forventet innsparing drift er lagt inn tilsvarende rapportens beregninger med 5/12 virkning fra 2021 og 12/12 virkning fra 2022. Rådmannen vil senere vurdere innsparingspotensialet i egen sak når mer eksakte tall for drift, utbygging og renovering er klare.

Rådmannen viser også til at det er lagt inn et beløp på 5 mill. kroner til idrettsanlegg på Sylte skole, jfr. vedtakets punkt 5. Dette er lagt inn i år 2021. Det gjenstår å se om hvor stort dette beløpet vil bli og om dette vil kunne karakteriseres som en investering- eller driftsutgift.

Skolestruktur i Fræna kommune - vedtak i kommunestyret 8.11.2018

Investering Tornes skole					
År	2 019	2 020	2 021	2 022	Sum
Økonomiplan 2018 - 2021	-	-			-
Endring	8 700	-			8 700
Sum	8 700	-	-	-	8 700
Investering Sylte skole					
År	2 019	2 020	2 021	2 022	Sum
Økonomiplan 2018 - 2021	32 000	32 000			64 000
Endring	-22 000	-26 500	5 000		-43 500
Sum	10 000	5 500	5 000	-	20 500
					-
Investering Haukås skole					
År	2 019	2 020	2 021	2 022	
Økonomiplan 2018 - 2021	6 500	100 000	125 000		231 500
Sylte skole - 4 - 7		29 500			29 500
Tornes skole 4 - 7		23 500			23 500
Sum	6 500	153 000	125 000	-	284 500
Drift - samlet					
År	2 019	2 020	2 021	2 022	
5. - 7. trinn til Haukås (virkning fra 1.08.2021)			-540	-1 295	

[Personvernerklæring](#)

› Drifts- og investeringsbudsjettet

Drifts- og investeringsbudsjettet

Driftsbudsjettet

Det er et mål å redusere driftskostnadene ved tjenesteytingen samtidig som kvaliteten på tjenestene sikres. Det skal også gis rom for nødvendig utvikling. Vesentlige elementer i denne forbindelsen er:

- Effektivisering av drift i hensiktsmessige lokaler for å bedre tilbudet til brukerne og sikre forsvarlig økonomisk drift. Effektive lokaler innebærer at arbeidsprosesser/bemanningsbehov effektiviseres
- Sikre både tverrfaglig kompetanse og spisskompetanse gjennom samlokalisering av tjenester
- Redusere behov for administrative og personalmessige ressurser, utstyr, vedlikehold m.m.
- I 2018 viser økonomirapporten per 31.08. et merforbruk på 10,8 mill. kroner på enhetene. Dette er et alvorlig signal og rådmannen satte straks i verk tiltak for å redusere merforbruket. I tillegg arbeides det på flere områder med å prøve å finne andre konkrete innsparingstiltak i økonomiplanperioden. Dette er et vanskelig arbeid siden det vil gå ut over tjenesteytingen, men er like fullt nødvendig. Denne økonomiplanen inneholder tiltak, men disse er isolert sett ikke tilstrekkelige. Det må arbeides videre med tiltak for å redusere rammene.

Det blir brukt betydelige midler til nye systemer som innebærer økt digitalisering av driften. Nye kommer stadig til. Likevel opplever kommunen at dette så langt ikke har gitt merkbar effekt i form av reduksjon i rammer og personell. Dette gir likevel høyere kvalitet på tjenestene og forenkling for innbyggerne. Fokus på gevinstrealisering ved implementering av nye systemer og ved generell digitalisering av kommunens tjenester, må intensiveres.

Fræna kommune har fått et tillegg i frie inntekter på 3,4 % i 2019. Dette er mer enn den kommunale deflatoren og betydelig mer enn Eide kommune har fått (2 %). Likevel må en tar hensyn til at regionsentertilskuddet på 2,9 mill. kroner ligger inne i tilskuddet, og at refusjon for ressurskrevende brukere også i år blir redusert med om lag 0,8 mill. kroner. For øvrig viser utgifter til barnehage en betydelig utgiftsøkning utover den kommunale deflatoren. Tillegget blir da samlet redusert til **under** den kommunale deflatoren. Dette gir Fræna kommune store utfordringer i årene som kommer.

Investeringsbudsjettet

Rådmannen ser behov for å gjennomgå investeringene både i et kortsiktig og et langsiktig perspektiv. Utbygging av Jendem skole er i gang. Fræna kommune vil ganske raskt bevege seg fra en situasjon der gjelden er av moderat størrelse til å bli en kommune med høy gjeld. Det er lønnsutgifter som står for den største utgiften ved drift av skoler. Rådmannen er tydelig på at store investeringer i skole vil gi mindre handlingsrom for nødvendige investeringer i andre sektorer.

Handlingsrommet som kommunen har opparbeidet gjennom innføring av eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer, vil i stor grad bli brukt innenfor oppvekstsektoren.

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett gjenspeiler situasjonen som er vist ovenfor. Investeringer i pleie- og omsorgssektoren må gi vesentlig innsparingsgevinst i drift for å gi rom for slike tiltak.

Rådmannen foreslår å fortsette satsingen på områder som gjelder utvikling av kommunen. Det gjelder bl.a. næringstomter, boligtomter og kommunale boliger. I tillegg kommer prosjektet "Sentrumsutvikling". Det er forutsetningen at disse investeringene skal bære seg selv. I tillegg blir det foreslått beløp på utbygging av kulturtiltak og VA-området. Dette vil samlet være avgjørende for å sikre videre vekst i folketallsutvikling og næringsetableringer.

› Kommunebarometeret

Kommunebarometeret

Det er flere måter å få oversikt over kommunen på. Statistikk er en god kilde til dette. Alle norske kommuner rapporterer hvert år inn nøkkeltall og data til KOSTRA, SSB og andre. Disse dataene blir systematisert, gjort tilgjengelig statistisk og ligger tilgjengelig på nettet.

Kommunebarometeret er en årlig "rangering" av alle kommunene. Dette blir utarbeidet av Kommunal Rapport på basis av offentlig tilgjengelige data fra offisielle kilder, deriblant KOSTRA. Fræna kommune var på plass 360 på kommunebarometeret 2017 justert for økonomiske forutsetninger (I 2016 var kommunen på 335 plass). I 2018 har kommunen klatret betydelig på listen og er kommet på plass 212. Følgende er sakset fra Kommunebarometeret sin egen vurdering:

Det er en klar overvekt av nøkkeltall som viser positiv utvikling det siste året, når vi tar hensyn til hvor tungt vektet hvert nøkkeltall er i barometeret. Utviklingen er faktisk enda bedre enn normalen i Kommune-Norge, som også har langt flere nøkkeltall som er forbedret enn forverret

På sektorer som barnevern, økonomi og miljø og ressurser er Fræna kommune på topp 100. På barnehage og kultur scorer vi svakest. Pleie og omsorg og grunnskole har forbedret sin plassering det siste året. Når det gjelder økonomi har kommunen klatret på listen fra 384. plass i 2012 til 58. plass i 2018. Dette skyldes i stor grad innføringen av eiendomsskatt, og at kommunens tjenester over tid har blitt driftet innenfor gitte budsjetttrammer.

For 2019 må det være et mål for Fræna kommune å klatre ytterligere på tabellen. Dette er en klar målsetting for å kunne levere bedre tjenester til innbyggerne. I budsjettprosessen 2019 - 2022 har rådmannen hatt dette som tema, og det er også informert om kommunens plassering i politiske fora. Rådmannen setter som mål å klatre 10 plasser opp på tabellen i 2019. Områdene Kultur, Saksbehandling og Barnehage bør vies spesiell oppmerksomhet dersom totalen skal kunne forbedres. Alle enhetsledere

blir bedt om å lete etter forbedringspotensialet innenfor sine enheter. Tiltak er satt i verk på disse områdene for å forbedre tjenesteleveransen.

Forbedring av kommunens plassering på Kommunebarometeret vil likevel bli krevende, da økonomiplanen viser et tydelig trendskifte mht. kommunens økonomiske situasjon.

Utvikling over tid (sammenliknbar serie)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nøkeltallene alene	415	424	416	419	417	409	371	390
Totaltabellen - justert for økonomiske forutsetninger	369	402	381	395	397	385	335	360
Grunnskole		170	301	359	335	377	302	341
Pleie og omsorg	327	317	195	143	151	229	163	224
Barnevern	402	375	347	369	388	230	153	195
Barnehage	407	423	396	415	421	423	423	423
Helse	230	227	314	254	320	219	166	290
Sosial	250	323	253	310	248	283	265	155
Kultur	410	401	380	370	412	345	399	421
Økonomi	371	339	384	353	303	209	99	89
Kostnadsnivå			218	225	200	180	246	236
Miljø og ressurser	97	206	207	91	65	119	62	18
Saksbehandling	133	349	50	272	131	224	197	330
Vann, avløp og renovasjon	1	2	128	59	125	104	123	180

Plasseringene i denne tabellen er oppdatert med nøkeltallene som er brukt i 2017-barometeret. Plasseringene vil derfor AVVIKE fra det som ble rapportert for ett eller flere år siden. På den annen side er tidsserien så sammenliknbar som det er mulig å få den.

[Personvernerklæring](#)

› Kostra og Telemarksforskning

Kostra og Telemarksforskning

Der fins en stor mengde opplysninger i KOSTRA-databasen. I økonomiplanen har rådmannen presentert utvalgte nøkkeltall fra 2017. Det er klart at flere av momentene i tabellen under gir grunn til nærmere undersøkelser, og rådmannen har i 2018 satt fokus på noen av disse. KOSTRA-tallene viser tydelig at vi har potensial for mer effektiv og rasjonell drift.

Dette er en krevende øvelse, og vi ønsker i utgangspunktet å gjøre denne jobben selv. Rådmannen tenker slik fordi det er større sjansen for å lykkes når enhetene selv styrer prosessen. Det betyr ikke at kommunen ikke trenger hjelp utenfra.

Konkret er følgende tjenesteområder aktuelle for videre undersøkelse:

- Barnevern
- Hjemmetjeneste
- Grunnskole
- Institusjonstjeneste

KOSTRA-tallene sier noe om en kommunes ressursbruk innen de ulike tjenesteområdene, men mindre om kvaliteten på tjenestene. Hvordan brukerne opplever møtet med kommunen er minst like viktig, men langt mer utfordrende å måle. Undersøkelser som måler brukertilfredshet vil gi viktig informasjon om tjenestekvaliteten.

I 2018 bestilte også rådmannen en KOSTRA- og effektivitetsanalyse fra Telemarksforskning. Dette er en svært interessant rapport som tydelig viser hvilke områder der det er mulighet for Fræna kommune å effektivisere driften. Vi må da ta som forutsetning at innrapporterte tall er rimelig korrekte. Det er det i all hovedsak grunn til å tro er tilfelle. Gjennom budsjettprosessen høsten 2018 er enhetslederne utfordret på resultatene fra rapporten. Også Plan- og økonomiutvalget er orientert om innholdet i rapporten.

Tabellen under viser hovedfunn fra Telemarkforskning sin rapport.

Hovedfunn/oppsummering KOSTRA- og effektivitetsanalyse, Fræna kommune 2017

- Vi har utarbeidet en KOSTRA- og effektivitetsanalyse som skal illustrere hvordan kommunens ressursbruk på sentrale tjenesteområder harmonerer med kommunens økonomiske rammebetingelser, dvs. vi tar hensyn til både beregnet utgiftsbehov og reelt inntektsnivå (målt som korrigerte frie inntekter).
- Våre beregninger viser at Fræna kommune, på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på 37,1 mill. kr i 2017. Da er det ikke hensyntatt verken for at kommunen tross alt hadde et høyere beregnet utgiftsbehov enn «gjennomsnittskommunen» (ca. 3,7 prosent i 2017), eller at kommunen hadde et inntektsnivå som lå ca. 1 prosent over landsgjennomsnittet (tilsvarende om lag 5,4 mill. kr i 2017).
- **Beregningene viser at Fræna kommune samlet sett hadde merutgifter på 12,7 mill. kr i forhold til kommunens «normerte og inntektsjusterte utgiftsnivå» i 2017.**

Tjenesteområde	Mer-/mindreutgift 2017 (mill. kr) sammenlignet med		
	Landsgjennomsnittet	«Normert og utgiftsnivå»	«Normert og inntektsjustert nivå»
Barnehage	-0,8	4,8	3,9
Administrasjon	9,0	8,5	8,1
Landbruk	0,6	-0,8	-0,8
Grunnskole	26,1	11,1	9,7
Pleie og omsorg	20,1	8,7	6,9
Kommunehelse	-1,4	-3,3	-3,6
Barnevern	-4,6	-5,5	-5,7
Sosialtjeneste	-11,9	-5,5	-5,8
Sum	37,1	18,0	12,7

Tabellen over viser at det er potensiale for innsparinger i Fræna kommune på 12,7 mill. kroner når en tar hensyn til Fræna kommunes demografi, bosettingsmønster og lignende og i tillegg inkluderer kommunens inntektsnivå. Da er også eiendomsskatten tatt inn i beregningen. Tabellen viser videre at Fræna kommune kan spare 18 mill. kroner når vi tar hensyn til normert utgiftsnivå (det vi kan forvente av utgifter i forhold til andre kommuner). Rådmannen mener det er rom for innsparinger men slik situasjonen er blitt nå i 2018 må fokuset dessverre være på å holde dagens rammer.

Personvernerklæring

Økonomiplanprosessen 2019-2022

Grunnlaget for økonomiplanprosessen 2019 - 2022

Kommuneloven (§44) pålegger kommunene å utarbeide og vedta en økonomiplan som skal omfatte minst de neste fire budsjettår. Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet, og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden. Økonomiplanen er kommunens viktigste verktøy for å sikre god økonomisk planlegging og styring.

Kommunestyret ble informert om den økonomiske situasjonen i kommunestyremøte 4. oktober 2018. I dette møtet ble også hovedtrekkene i økonomiplanen for 2018 - 2021 (gjeldende) presentert. På samme måte ble de største investeringsprosjektene vist. I tillegg fikk kommunestyret presentert foreløpige tall for økonomirapport per 31.08. som på dette tidspunkt var under utarbeidelse. Møter med enhetene startet i august samme år. Det har vært gjennomført møter med alle enheter. Noen enheter har hatt flere møter med rådmannen. I tillegg er det gjennomført mange møter om hvilke behov det er for investeringer i årene som kommer. Rådmannen viste i møte 4.10. til de utfordringer som ligger foran, bl.a. hvordan de store planlagte investeringene i kommunen vil utfordre kommunens økonomiske handlingsrom fremover. Rådmannen presenterte derfor hva som ligger inne i gjeldende økonomiplan av forventet netto driftsresultat i perioden 2018 - 2021.

Det er ikke gjennomført et dialogmøte i 2018 slik som ble gjort i 2017. Dialogmøtet i 2017 ga rådmannen i oppdrag å redusere driften slik at det blir rom for økte utgifter til avdrag og renter.

Statsbudsjettet ble lagt fram 8. oktober, og konsekvensen for Fræna kommune er innarbeidet i rådmannens forslag til budsjett.

Statsbudsjettet - generelt for kommunesektoren

Den største endringen i statsbudsjettet sammenliknet med det økonomiske opplegget i kommuneproposisjonen, er igjen (som i 2016 og 2017) knyttet til skatteinntektene for

2018. Det er nå anslått en skattevekst i 2018 på om lag 4 mrd. kroner. Denne skatteveksten ble gjort kjent allerede i august i år. Som i 2017 skyldes skatteveksten ekstraordinært store uttak av utbytter som trolig skyldes tilpasninger til skattereformen.

Merskatteveksten gir økt økonomisk handlingsrom i 2018, men påvirker ikke handlingsrommet i 2019. Dette skyldes at regjeringen gjennom kommuneproposisjonen har signalisert nivået på inntektene i 2018. Inntektsnivået i 2019 endres således ikke som følge av merskatteveksten i 2018. Merskatteveksten i 2018 kan dermed ses på som en forskuttering av den veksten i frie inntekter som kommuneproposisjonen la opp til for 2019. Merskatteveksten i 2018 er en engangsinntekt som ikke vil kunne finansiere varige økninger i driftsutgiftene.

Regjeringens beregning av økt handlingsrom tar ikke hensyn til økningen av innslagspunktet i toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester med kroner 50 000 utover deflatorveksten. Regjeringens forslag medfører reduserte inntekter for Fræna kommune. Dette er innarbeidet i det fremlagte budsjettforslag. For Fræna kommune vil dette utgjøre om lag en 0,8 mill. kroner. Andre generelle stattilskudd er derfor redusert med dette beløpet i forslaget til budsjett.

Rentenivået og avdrag i økonomiplanperioden

Vi kan dele opp budsjettrenten i følgende bestanddeler:

1. Norges Banks styringsrente
2. Nibor-påslaget, som er differensen mellom styringsrenten og 3mnd Nibor
3. Kredittmarginen, som er kapitalmarkedets påslag over 3 mnd Nibor
4. Andel fast rente

Kommunalbankens anbefaling er å bruke Norges Banks egne renteprognoser som et utgangspunkt. Som kredittmargin benytter vi Kommunalbankens marginpåslag for Nibor-lån. Rådmannen har valgt å benytte Kommunalbankens forslag til budsjettrenter for økonomiplanperioden.

Rådmannen har på denne bakgrunn lagt inn en budsjettrente i økonomiplanperioden slik:

2019: 2,0 %

2020: 2,4 %

2021: 2,9 %

2022: 2,8 %

Når det gjelder avdrag er det lagt inn minimumsavdrag i perioden - som tidligere. Det betyr at Fræna kommune betaler ikke noe ekstra i avdrag utover det som er lovpålagt.

[Personvernerklæring](#)

› Sentrale økonomiske føringer i statsbudsjettet

Sentrale økonomiske føringer i statsbudsjettet

For kommuneopplegget i 2019 er det lagt opp til en realvekst i frie inntekter på snaue kr 2,6 mrd. Priskompensasjon fra 2018 til 2019 kommer i tillegg. Det er lagt inn flere føringer på beløpet på kr 2,6 mrd. kroner:

i) Endringer i befolkningssammensetningen og pensjon gir kommunesektoren utfordringer som medfører merutgifter. Kr 1,65 mrd. skal finansieres innenfor veksten i frie inntekter.

ii) I tillegg kommer satsninger på tiltak som er finansiert fra veksten i frie inntekter på i alt kr 500 mill. kroner:

1. kr 200 mill. skal gå til **tidlig innsats** i barnehage og skole
2. kr 200 mill. skal gå til økt satsing innenfor **rusomsorg**
3. kr 100 mill. skal gå til opptrappingsplan habilitering og rehabilitering

Dette innebærer at handlingsrommet for kommunene er på om lag kr 300 mill. innenfor det samla beløpet fra veksten i frie inntekter.

Regjeringen anslår lønns- og prisveksten (kommunal deflator) til 2,8 % fra 2018 til 2019.

Regjeringen har også beregnet at et effektiviseringskrav for kommunene på 0,5 % utgjør 1,2 milliarder kroner i 2019. Regjeringen foreslår ikke dette kravet gjennomført, men har beregnet økonomisk konsekvens for kommunene.

Kostnadsnøkkelen (Fræna kommunes beregnede utgiftsbehov i forhold til snittet i Norge) blir i 2019 på 1,0428. Det betyr at Fræna kommune får tilført 4,28 % ekstra for å kompensere for særskilte forhold som demografi, avstander og lignende. I 2018 var kostnadsnøkkelen på 1,0448. Det betyr at kommunen får noe mindre overføringer gjennom kostnadsnøkkelen.

Den nominelle veksten i skatteinntekter for kommunene fra 2018 til 2019, er forventet å bli om lag 1,8 prosent. Anslaget på kommunesektorens skatteinntekter i 2019 bygger blant annet på en sysselsettingsvekst på 1,3 pst. og en årslønnsvekst på 3¼ pst. fra 2018 til 2019.

Skatteprosenten (skattøren - den prosenten du betaler inn til kommunen der du bor) i kommunene vil for 2019 være 11,55, og er dermed redusert med 0,25 % fra 2018.

For kommunene sine samlede inntekter vil skattedelen være 40 prosent også for 2019.

Kommunal deflator er en indeks for beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter. Lønnsvekst og prisvekst på kjøp av varer og tjenester ligger til grunn for deflatoren. For beregning av realvekst i kommunesektoren blir det lagt til grunn en vekst i deflatoren på 2,8 prosent for 2019. Overslag på lønnsveksten inngår med 3,3 prosent, og teller nær 2/3 av den samlede deflatoren, mens forventet prisvekst på varer og tjenester inngår med 1,9 prosent. Deflatoren blir benyttet til prisjustering av statlige rammetilskudd og øremerkede tilskudd i statsbudsjettet.

Deflatoren for 2018 (dette regnskapsåret) blir nå anslått til 3,0 prosent. Dette er 0,4 % høyere enn tidligere antatt. Dette betyr at realverdien av kommunesektorens inntekter i 2018 er redusert med 1,9 mrd. kroner. Dette har medført trangere rammer i Fræna kommune i 2018. Rådmannen anslår beløpet til å utgjøre ca. 3,5 mill. kroner for Fræna kommune.

Kommuner som ikke får storbytilskudd, får tildelt **regionsentertilskudd** når det blir fattet et nasjonalt vedtak om sammenslåing i perioden for kommunereformen, og kommunen etter sammenslåinga har mer enn 9000 innbyggere. Fordelingen av tilskuddet ble gjennomført våren 2017. Nasjonalt blir tilskuddsramma kr 100 mill. for 2017 (halvårsvirkning), og kr 200 mill. for 2018 og 2019. Tilskuddet blir fordelt med en sats på 40 prosent per innbygger, og en sats på 60 prosent per sammenslåing. Fræna kommune fikk et regionsentertilskudd i 2017 på 1,49 mill. kroner. I 2018 og i 2019 vil kommunen få et tilskudd på om lag 3 mill. kroner. Dette tilskuddet er lagt inn i budsjettet til Fræna kommune for 2018 og 2019. Tilskuddet foreslås overført til et disposisjonsfond, og bruk av dette fondet blir foreslått vedtatt gjennom egen sak til

kommunestyret. Til orientering vil Eide kommune motta 1,0 mill. kroner i henholdsvis 2018 og 2019 i regionsentertilskudd.

Det har også i 2019 kommet 1 mill. kroner i støtte til en **prosjektlederstilling**. Pengene blir overført Fræna kommune. Det vil i 2018 og 2019 komme samme beløp overført fra staten til Eide og Fræna kommuner. Støtte til prosjektlederstillingen blir overført fellesnemnda sitt budsjett når den kommer.

Tilskudd til ressurskrevende tjenester innebærer toppfinansiering av særlig store utgifter for tjenester til den enkelte bruker. Personer som er eldre enn 67 år er ikke omfattet av ordningen. Også fra 2018 til 2019 vil innslagspunktet øke med kr 50 000 ut over prisjustering. For 2019 blir kompensasjonsgraden videreført, det vil si 80 prosent av netto utgifter som ligg over innslagspunktet. Dette gir et **tap i inntekter for Fræna kommune på ca. 0,8 mill. kroner i 2019**. Dette er innarbeidet i budsjettforslaget. Foreslåtte innsparinger må også være med å dekke dette tapet.

For Fræna kommune utgjør frie inntekter i 2018 546 mill. kroner. Kommunen vil i 2019 få 18,7 mill. kroner i tillegg ifølge statsbudsjettet. Dette utgjør en økning på 3,4 % i nominell vekst. Snittet i fylket er på 2,9 %. Økningen skal dekke demografiske endringer, økte pensjonskostnader og forventet og lønns- og prisstigning.

Tar en hensyn til regionsentertilskuddet vil frie inntekter holde tritt med pris og lønnstigning i perioden. Noe av dette hentes inn på grunn av at den store økningen i skatteinntekter fra 2018 blir med inn i det nye året.

Disposisjonsfondet - 2016 - 2022 (oppdatert etter møte i kommunestyret 13.12.2018.)

Disposisjonsfondet (hele tusen)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Saldo 1.1.	22 581	52 288	63 608	66 508	59 508	55 008	47 790
Tilførsel/bruk av - budsjett	29 707	11 320	2 900	-7 000	-4 500	-7 218	-9 013
Forventet saldo 31.12.	52 288	63 608	66 508	59 508	55 008	47 790	38 777
% av driftsinntekter	6,15 %	7,48 %	7,82 %	7,00 %	6,47 %	5,62 %	4,56 %

Denne tabellen viser forventet utvikling i disposisjonsfondet i økonomiplanperioden.

Rådmannen foreslår å tilføre enhetene en rammeøkning på 2,8 % for 2019. I 2018 ble det som et innsparingstiltak trukket 0,5 % av lønnsutgiftene på enhetene. Rådmannen har ikke foreslått tilsvarende kutt i 2019. Driften i 2018 viser at det må gjøres endringer i organisering og struktur for å få utgiftene ytterligere ned fremover i tid.

Økonomiplanen viser at Fræna kommune strever med å levere et netto driftsresultat tilsvarende kommunestyrets krav. Fra 2021 er derimot situasjonen slik at driftsresultatet blir negativt. Dette viser at kommunen må fortsette arbeidet med å effektivisere og forbedre driften.

Dette er ikke tilstrekkelig for å tilpasse seg reduserte inntekter og økning i utgiftene, og rådmannen har derfor foreslått flere andre tiltak for å komme i balanse. Noen enheter må bidra betydelig i økonomiplanperioden. Dette arbeidet må fortsette i 2020, 2021 og 2022.

Regionsentertilskuddet ligger inne i rammene fra staten med 2,9 mill. kroner. Dette beløpet er i budsjettet foreslått overført til fond. jfr. forslag til tiltak i investeringsbudsjettet for å bruke disse midlene.

I kommunestyrets vedtak 14.12.2017 er det nå bestemt at netto driftsresultat fra 2018 og videre bør ligge på KS sin anbefaling om 1,75 %, jfr. punkt 16.

I forslaget til budsjett for 2019 som nå fremmes til politisk behandling, oppnås det et budsjettert netto driftsresultat på 1,48 %. For 2020 er det forventet et resultat på

0,95 %. I økonomiplanperioden er det et negativt resultat i 2021 og 2022, dvs. henholdsvis **-0,54 %** og **-0,714%** netto driftsresultat. Rådmannen ser alvorlig på denne utviklingen.

[Personvernerklæring](#)

› Kommunereformen

Hustadvika kommune

Fræna kommune og Eide kommune har vedtatt å slå seg sammen, og danner Hustadvika kommune fra 1.1.2020. Det siste året vil bli utfordrende og krevende for organisasjonen i Fræna kommune. Kommunen skal driftes fram til og med 31.12.2019, samtidig som både ledere og fagpersonell i perioder vil ha mange oppgaver knyttet til etableringen av den nye kommunen. Dette må gjøres uten at tilbudet og tjenestene til innbyggerne påvirkes. I 2018 har antall møter og arbeidsoppgaver økt betydelig. I 2019 er det vel å forvente at denne utviklingen vil fortsette.

Fræna og Eide mottar mer enn 20 mill. i reformstøtte. Dette disponeres av prosjektorganisasjonen "Hustadvika kommune". Selv om dette er et betydelig beløp, forventer rådmannen at kommunen også vil få en del ekstra kostnader som det ikke kompenseres for i 2019.

Fræna kommunen skal driftes og styres som vanlig i 2019. Det er siste året kommunen er en selvstendig enhet, og det er grunn til å anta at både politisk og administrativt nivå må ha sterkt fokus på å levere tjenester, drifte kommunen og opprettholde god økonomistyring dette året. Dette må skje samtidig som det parallelt blir etablert en ny kommune fra 1.1.2020.

[Personvernerklæring](#)

› Kort om utfordringer, trender og utvikling

Folketallsutvikling

Folketallet i Fræna kommune er 9 773 innbyggere per 1. oktober 2018 (tall fra SSB).

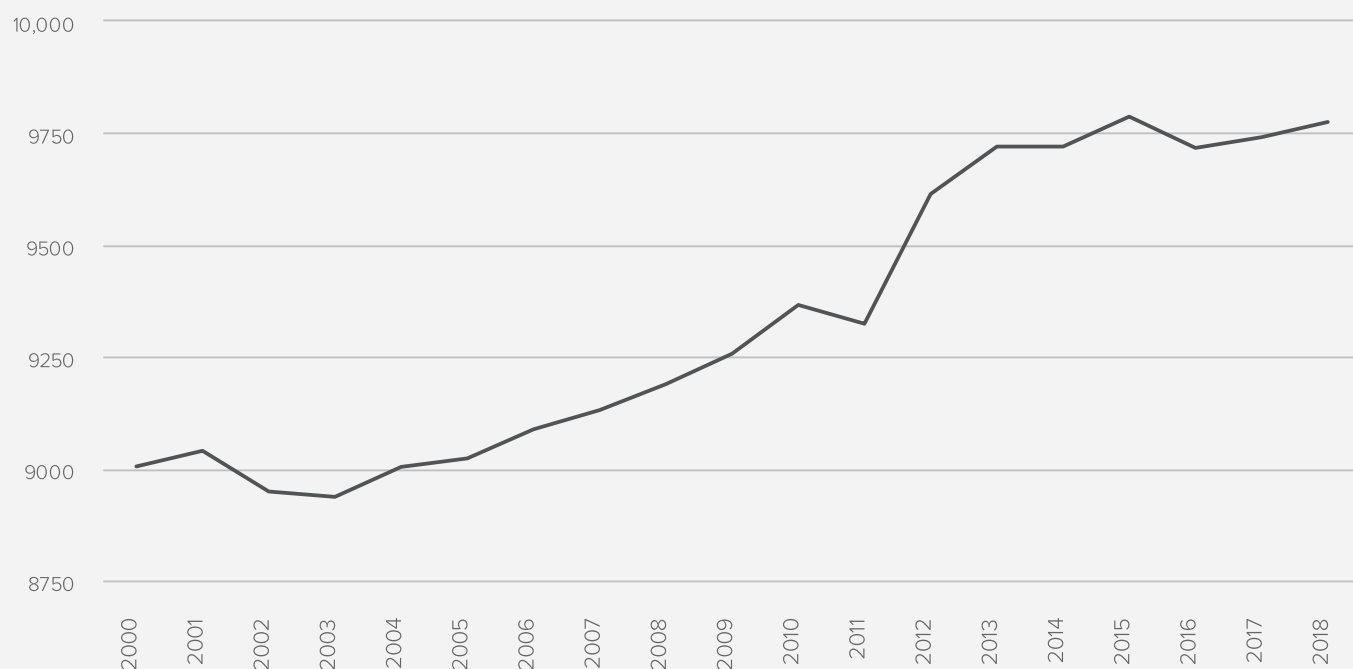
Fræna kommune har stort sett stabilt positivt fødselsoverskudd, men i løpet av første kvartal i 2018 var det flere som døde enn som ble født. Dette endret seg i andre og tredje kvartal, så nå ser det greit ut med hensyn til fødselsoverskuddet. I løpet av årets første ni måneder var det 79 som ble født og 56 som døde, noe som gir Fræna kommune et fødselsoverskudd på 23 personer.

Når en ser på fødselsoverskuddet gjennom året, ser man en tendens til flere fødte i 2. og 3. kvartal enn i 1. og 4. kvartal, og flere døde 4. og 1. kvartal. Det vil bli interessant å se hvordan siste kvartal i 2018 utvikler seg, og hvordan 2019 blir.

I 2018 har det flyttet flere fra kommunen enn til kommunen. Så langt har 348 flyttet ut (21 til utlandet og 327 til andre steder i Norge), mens 323 (37 fra utlandet og 286 fra andre steder i Norge) har flyttet inn. Dette gir en netto-innflytting på -25 personer i løpet av årets første ni måneder.

Folkeveksten så langt i 2018 er -2 personer.

Folketallsutvikling fra år 2000 og til i dag, tall fra SSB

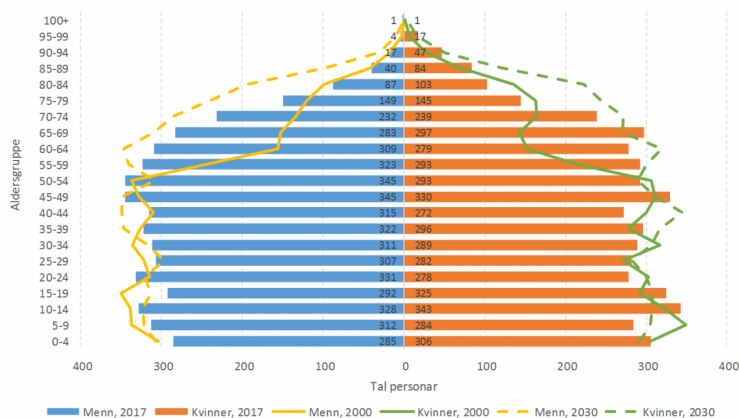
Tall per 1.januar hvert år

Informasjon om befolkningens størrelse, sammensetning og endring er et viktig grunnlag for politikk, planlegging og beslutninger på flere samfunnsområder. Aldersfordelingen sier for eksempel noe om etterspørsel etter utdannings- og studieplasser, andel i yrkesaktiv alder og behov for helse- og sosialtjenester. Befolkningens størrelse og sammensetning endres på to måter: Ved at folk fødes og dør, og ved at de flytter inn og ut av kommunen. Når det fødes flere enn det dør får vi et fødselsoverskudd, og når flere flytter inn enn ut av kommunen, får vi det vi kaller en nettoinnvandring . Til sammen bestemmer dette befolkningsveksten.

Befolkningen i Fræna kommune har økt jevnt siden 1950-tallet. Positivt fødselsoverskudd og tilflytting har økt Fræna kommune sin befolkning de fleste år. De årene det har vært befolkningsnedgang skyldes det negativ nettoinnflytting, altså at det er flere som flytter fra kommunen enn som flytter til kommunen.

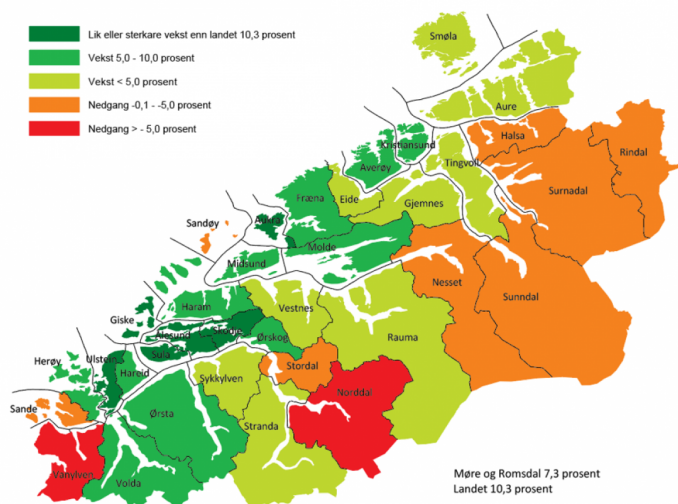

Folketalspyramide, 2000, 2017 og framskriving til 2030

Folketallspyramiden (utarbeidet av Møre og Romsdal fylkeskommune) illustrerer utviklingen fra 2000 og frem til i dag i de ulike aldersgruppene, fordelt på kjønn. I tillegg viser den forventet utvikling i de samme aldersgruppene frem til 2030.

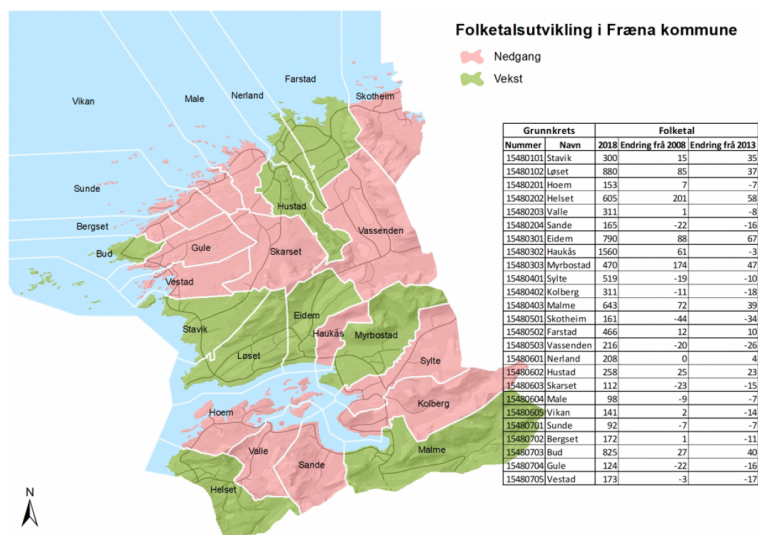
Folketalsveksten i Møre og Romsdal 2009-2018

Forventet utvikling

I 2015 ble folketallet i Fræna kommune redusert med 70 personer, og med det snudde trenden en har sett de siste fire foregående årene med ganske høy befolkningsvekst. I 2016, 2017 og så langt i 2018 økte befolkningen, og kommunen har per 1. juni 2018 nesten tatt igjen befolkningsnedgangen fra 2015. Slik det ser ut så langt i 2018 vil sannsynligvis folketilveksten i Fræna flate ut den nærmeste tiden, og det vil nok drøye en stund før en ser et innbyggertall over 10 000.

SSB med et utgangspunkt i *middels fruktbarhet, levealder, innenlandsflytting og innvandring* forventer at befolkningen i Fræna vil nå 10 596 innbyggere i 2030, og 11 137 innbyggere i

Folketall på grunnkrets-nivå viser tydelig hvor folk bor i kommunen, og hvordan utviklingen fra 2008 til 2018 har vært. Fargene på kartet referer til nedgang eller vekst fra perioden 2013 til 2018. Det er størst folketallsvekst langs akse fra Tornes (Stavik/Løset) til Myrbostad, samt Malme og Jendem (Helset grunnkrets). Veksten i Bud, Hustad og Farstad er mer marginal. Tabellen over viser folketallsutviklingen i grunnkretsene i perioden fra 2008 til 2012 og fra 2013 til 2018.

Sør i Fræna er det grunnkretsen **Helset** som kan vise til størst vekst - hele 259 nye innbyggere i perioden 2008 til 2018. Dette kan sees i sammenheng med boligutbyggingen på Jendem. **Valle** og **Sande** har nedgang i folketallet (7 og 38 færre innbyggere). Folketallet i **Hoem** har vært stabil i samme periode.

På **Sylte** og på **Kolberg** er det nedgang i folketallet i perioden fra 2008 til 2018 (29 og 29 færre innbyggere), mens det er vekst i **Malme** grunnkrets (111 nye innbyggere) de siste 10 årene.

I tiårs-perioden fra 2008 til 2018 har det vært stor vekst i grunnkretsen **Eidem** (155 nye innbyggere), mens utviklingen i **Haukås** grunnkrets har vært noe mindre men positiv (58 nye innbyggere). **Myrbostad** har også vokst mye i antall innbyggere (221 nye innbyggere). Veksten i Elnesvågen henger sammen med boligbyggingen i området, der felt i Dalelia og på Eidem er blitt bygd ut i perioden.

Stavik og **Løset** kan også vise til vekst i folketallet i hele tiårs-perioden. Stavik hadde liten vekst i perioden 2008 til 2013 (15), og en sterkere vekst de siste fem årene (35). Løset hadde

en veldig sterk vekst fra 2008 til 2013 (85), mens veksten de påfølgende fem årene flatet noe ut (37). Boligbyggingen på Tornes er endel av dette bildet.

I grunnkretsene **Gule**, **Bergset** og **Sunde** er det nedgang i folketallet i siste tiårs-periode. For Sunde og for Bergset har utviklingen artet seg litt forskjellig. Sunde opplevde stabil nedgang siste 10-årsperiode, mens Bergset opplevde liten endring i folketallet fra 2008 til 2013 (-1), mens det ble 11 færre innbyggere i løpet av de siste fem årene. I Gule grunnkrets var nedgangen størst (22 færre innbyggere) i perioden 2008 til 2013, men det var 16 færre innbyggere de siste fem årene. **Vestad** grunnkrets hadde nedgang i folketallet (-3) fra 2008 til 2013, men 17 færre innbyggere de siste fem årene. I **Bud** har det vært folkevekst i hele tiårs-perioden, med 67 nye innbyggere siden 2008.

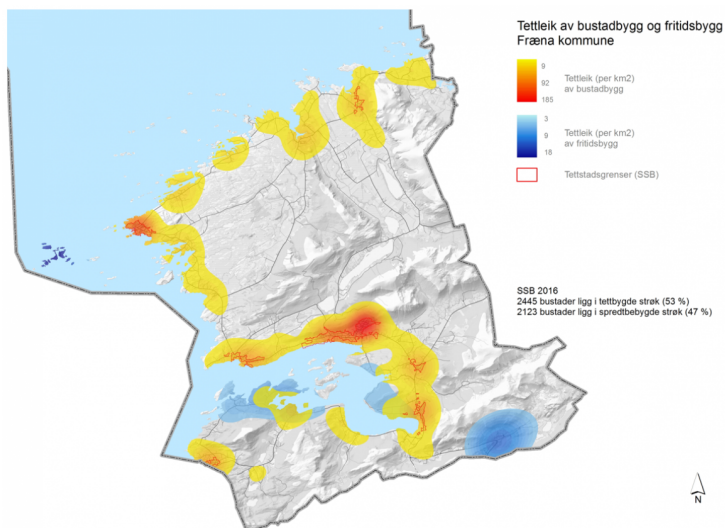
Vikan, **Male** og **Skarset** har hatt nedgang i folketallet det siste tiåret, på henholdsvis 12, 16 og 38 færre innbyggere. Vikan hadde en liten positiv befolkningsutvikling fra 2008 til 2013 (2), men stor nedgang de siste fem årene (-14). **Hustad** grunnkrets har hatt folkevekst i hele tiårs-perioden, med 29 nye innbyggere siden 2007.

Grunnkretsene **Vassenden** og **Skotten** har hatt negativ befolkningsutvikling det siste tiåret, men henholdsvis 46 og 78 færre innbyggere. **Nerland** og **Farstad** grunnkrets har fått henholdsvis 4 og 22 nye innbyggere samme periode.

Det har vært bygd ut kommunale felt både i Bud, på Hustad og på Farstad i denne tiårs-perioden, og dette er med å forklarer befolkningsveksten i disse grunnkretsene.

Boligutvikling

Tilrettelegging for boligbygging må sees i sammenheng med veksten i kommunen og forventning om framtidige behov. Tilretteleggingen for boligbygging må skje i attraktive tomteområder, det gjelder for både utbyggere som skal bygge boliger for salg eller utleie, og for private som skal bygge egen bolig.

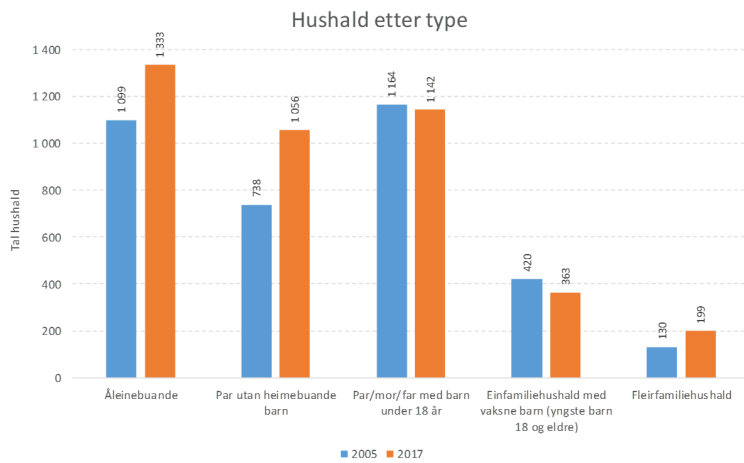
Befolkningen i Fræna bor langs kysten, enten ved fjorden eller ute ved Hustadvika. Dette bli ganske tydelig når en ser på boligtettheten, som vist på kartet over kommunen

Fræna kommune ønsker å tilby ulike tomter. Tidligere har det vært et svært spredt og variert bolig mønster. Det er en klar utvikling i retning av mer konsentrert boligbygging.

Utbyggingsmønster og transportsystem bør bli sett i sammenheng slik at en kan legge til rette for en mest mulig effektiv, trygg og miljøvennlig transport med korte avstander i forhold til daglige gjøremål som skole, barnehage, butikk og fritidsaktiviteter.

Endret livstil og boligpreferanser gjennom livet for innbyggerne våre, gjør at Fræna trenger et variert boligtilbud. Ungdom vil gjerne ha en rimelig bolig, unge barnefamilier ønsker seg ofte enebolig, de unge eldre ønsker leilighet sentralt, mens tilflyttere har varierende boligpreferanser når de flytter til kommunen. Ofte er det slik i norske distriktskommuner at det er for lite boliger i ulike prisklasser, de er for ensidige, dvs. nesten bare eneboliger, og utleiemarkedet er begrenset. Bolig og boligkarriere er også en særdeles viktig faktor for den enkeltes økonomi.

Dersom vi mangler et differensiert boligtilbud vil det være utfordrende å beholde innbyggerne som vi har, eller legge til rette for nye tilflyttere. Derfor er det viktig å legge til rette for ulike typer boliger i forhold til de ulike typer husholdninger vi har i kommunen.

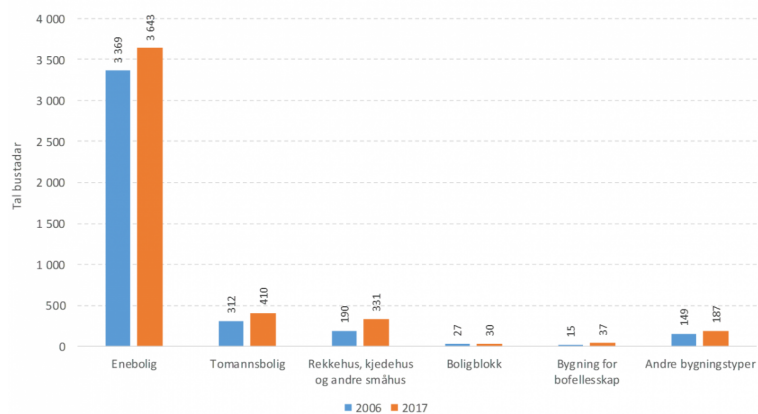
Vi ser at det er flest husholdninger av typen familie med foreldre og barn Fræna kommune, dersom vi ser på familier med barn både over og under 18 år. Det er omtrent 1550 husholdninger av denne typen i Fræna i dag. Familiehushold med flere familier er det mindre av, men gruppen øker fra 130 til 199 fra 2005 til 2017.

Statistikken viser videre at andelen husholdninger med aleneboere er økende. I 2017 var det 1333 husholdninger som var registrert som aleneboende. I denne gruppen er det både unge og eldre mennesker som bor alene. Men som vi ser på framskriving av folketallet fram til 2040 i tabell 2, øker den eldre andelen av befolkningen framover. Denne økningen kombinert med ønske om lettstelte leiligheter kan tilsa at kommunen i større grad bør legge til rette for ulike leiligheter i konsentrerte felt. Dette gjelder i alle grendekretsene, men spesielt i Elnesvågen sentrum der det begynner å bli mindre areal tilgjengelig for store boligfelt. Dersom en legger til rette for lettstelte leiligheter i tettstedssentrene i kommunen, kan vi forvente en frigjøring av eneboliger i markedet.

Husholdninger med par uten hjemmeboende barn øker også, og er etter hvert en ganske stor gruppe. I 2005 var det 768 slike husholdninger, og i 2017 var det økt til 1056. Mange av de samme behovene for lettstelte leiligheter gjelder nok for denne gruppen også.

Når vi ser på fordeling av boliger etter type i Fræna kommune, ser vi at det er overveldende flertall av eneboliger. Antallet har økt fra 2006 til 2017, så nå er nesten 80 prosent av alle boliger eneboliger. Resten fordeler seg mellom tomannboliger, rekkehus, kjedehus og andre typer småhus.

Bustadar etter type

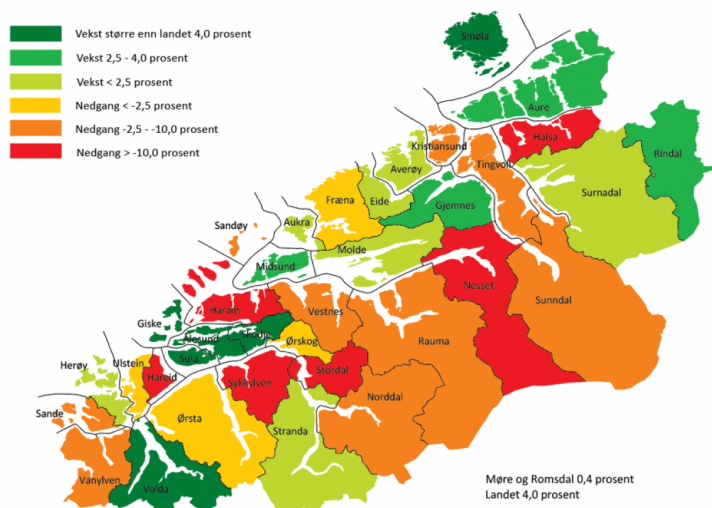

Syssetsetting og næringsliv

Etter mange år med vekst er befolkningsutviklingen i Fræna i ferd med å stoppe opp. Dette sammenfaller med utviklingen i Møre og Romsdal fylke. For å unngå stagnasjon i befolkningsutviklingen er det viktig å se sammenhengen med et godt næringsliv og en attraktiv kommune. Det er vanskelig å se for seg en kommune med nødvendig vekstkraft uten et næringsliv som vokser og som etterspør arbeidskraft.

Av de store bedriftene i Fræna kan det nevnes Vikomar, Doosan Infracore Norway, Omya Hustadmarmor, Tine meieriet, ATK - Hustad fengsel, Ja-tak, Dale Malo og storhandelsenteret i Malmefjorden med blant andre Nerland Auto og Juro Caravan.

Syssetsetingsvekst i Møre og Romsdal 2008-2017

I følge tall per 4. kvartal 2017 har Fræna kommune 3443 sysselsette personer, en økning i sysselsettingen fra 2016 til 2017 på 34 personer. Når en ser på utviklingen det siste tiåret, er

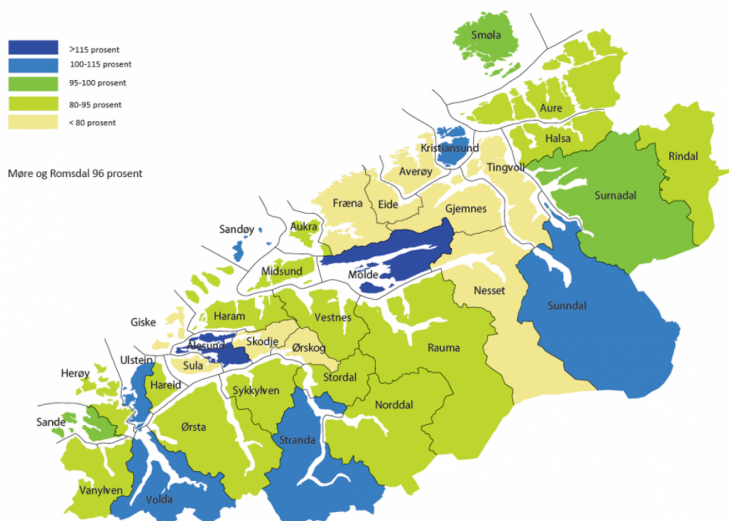
utviklingen mer negativ (se illustrasjon over). For Møre og Romsdal fylke er utviklingen litt mer positiv (økning på 0,4 prosent), mens det er vekst på hele 4 prosent for hele landet samlet.

Eide kommune har hatt vekst i samme tiårsperiode, sammen med Aukra, Molde, Midsund, Gjemnes og Averøy kommuner.

Arbeidsplassdekning og pendlerstrømmer

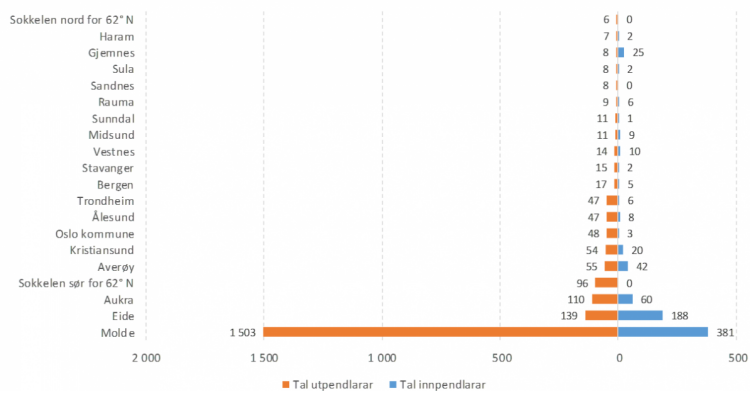
Fræna kommune har en arbeidsplassdekning på under 80 prosent, dette tilsvarer en underdekning på 1505 arbeidsplasser. Eide kommune sin arbeidsplassdekning er også lav, den tilsvarer en underdekning på 514 arbeidsplasser. Molde kommune har en arbeidsplassdekning på over 115 prosent, som tilsvarer en overdekning på 3115 arbeidsplasser.

Arbeidsplassdekning 2017

Det er 2332 personer som pendler ut av Fræna kommune (tall fra 4. kvartal 2017), dette tilsvarer 47,1 prosent av bosette arbeidstakere. 1503 av disse pendler til Molde kommune, mens 139 pendler til Eide kommune og 110 til Aukra kommune.

Inn- og utpendling, hovudstraumar 2017, sortert etter tal utpendlarar

Alle illustrasjoner som er med i dette kapittelet er utarbeidet av Møre og Romsdal fylkeskommune.

[Link til kommunestatistikk for Fræna kommune](#)

[Personvernerklæring](#)

› Lånegjeld

Utvikling av lånegjeld i perioden (oppdatert etter vedtak i KS 13.12.2018.)

Gjeld (hele tusen)	2018	2019	2020	2021	2022
Gjeld 1.1.	717 158	769 360	899 760	1 060 460	1 159 460
Nytt lån	74 502	155 700	190 600	133 200	34 200
Avdrag	-22 300	-25 300	-29 900	-34 200	-36 300
Gjeld 31.12.	769 360	899 760	1 060 460	1 159 460	1 157 360

Fræna kommunes lånegjeld vil utgjøre 769 mill. kroner per 31.12.2018 (717 millioner kroner per 31.12.2017). Netto lånegjeld (lånegjeld korrigert for ubrukte midler og utlån) utgjør 620 mill. kroner i 2017. Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter utgjør 74,3 %. I Møre og Romsdal er snittet for alle kommuner på 103 % i 2017. I økonomiplanen vil gjelden øke betydelig den neste perioden. Fræna kommunes lånegjeld vil ved utgangen av 2022 utgjøre om lag 1161,4 mill. kroner. Det gir grunn til bekymring, og fordrer stram økonomistyring i årene framover. Hvis alle planer blir gjennomført, må det etter hvert kuttes betydelig i enhetenes rammer. Rådmannen mener denne prosessen er startet med noen kutt i økonomiplanperioden, men i 2019 er dette på noen områder reversert. Det gjelder Hjemmetjenesten der et kutt på 4 * 600 tusen kroner er reversert. Årsaken til dette er at kuttet blir for generelt og kun begrunnet med Kostra tall. Det må konkret beskrives hvor et kutt skal foretas før det er realistisk å gjennomføre. Rådmannen ser for seg at det blir en utfordrende men ikke umulig oppgave fremover å finne muligheter for kutt.

Rådmannen finner det ikke naturlig nå å sette et mål for gjeldsnivå for kommunen på lang sikt. Det kompliserer bildet at kommunen per 1.1.2020 blir slått sammen med Eide kommune. Forutsetningene for å øke gjelden bør imidlertid være at økte utgifter til finansiering er dekt inn på de årlige budsjettene, og at investeringen er økonomisk forsvarlig og bidrar til å redusere kommunens driftsutgifter.

Strategiske investeringer bør i prinsippet alltid medvirke til at kommunens driftskostnader reduseres og/eller at kvaliteten på tjenestene forbedres. Det er ikke tilfelle i den fremlagte økonomiplan.

Netto lånegjeld per innbygger 2017

Fræna	65 880
Eide	88 836
Molde	111 363
Haram	92 965
Møre og Romsdal	89 961
Norge	71 107

[Personvernerklæring](#)

› Internkontroll

Internkontroll

Kommunelovens § 23 2. ledd slår fast at rådmannen skal sikre at kommunen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at virksomheten er gjenstand for betryggende kontroll. Fræna kommune har utarbeidet sektorovergripende rutiner for internkontroll innenfor alle sentrale områder. Dette har bidratt til tydelig og enhetlig praksis. Arbeidet med sektorspesifikke rutiner pågår fortløpende. Fræna og Eide slår seg sammen fra 1. januar 2020, og danner Hustadvika kommune. Dette innebærer at rutinene for internkontroll i størst mulig grad bør harmoniseres før etableringen av den nye kommunen.

Kommunene får stadig nye krav til kontrollrutiner. Fra mai 2018 trådte ny lov for personopplysninger i kraft. Kommunene håndterer svært mye informasjon som omfattes av det nye lovverket, og det vil bli et krevende arbeid å sikre at våre rutiner på dette området er betryggende. Alle kommunene skal også ha et personvernombud. Dette er løst i fellesskap med andre kommuner i regionen. Interkommunalt arkiv i Ålesund har tatt oppgaven og etablert en fellesordning for personvernombud.

[Personvernerklæring](#)

Fræna kommunes overordna mål

Fræna kommune sine overordna mål

De overordnede målene er utformet og vedtatt i kommuneplanens samfunnsdel 2005-2017. I tillegg til disse overordnede målene (bildet over), ble fire satsingsområder vedtatt. Det skal legges til rette for:

- Næringsutvikling
- Boligutbygging
- Gode bo- og oppvekstsvilkår
- Identitetsbygging, kultur- og trivselstiltak

[Personvernerklæring](#)

› Prioritering av planer for å nå målsettingene

Oversikt over planer Fræna kommune skal jobbe med i 2018 og fremover

Kommunestyret i Fræna vedtok den 12.12.2016 (sak 140/2016) kommunal planstrategi 2012-2016. Kommunal planstrategi vurderer kommunene sitt planbehov og vedtas hvert 4.år.

Kommunal planstrategi er et verktøy for kommunestyret til å drøfte og prioritere planoppgaver på overordna nivå i kommunestyreperioden (plan- og bygningsloven § 10-1). Planstrategien skal vedtas av kommunestyret senest ett år etter at det nye kommunestyret er konstituert. Planleggingen skal være behovsstyrt, ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig og være tilpasset kommunens situasjon og utfordringer.

Den vedtatte planstrategien er ambisiøs, og det er utfordrende å utarbeide alle planene i planperioden. Det er viktig å se den kommunale planstrategien i sammenheng med **økonomiplanen for 2018-2021**. Mange av planprosessene er omfattende og vil kreve store ressurser, men vil i stor grad bli gjennomført innen foreslått driftsramme i den enkelte enhet. Andre planprosesser og kartlegginger vil kreve ekstra ressurser. I budsjettet for 2018 og i økonomiplanen synliggjøres prioriteringen av de ulike prosjektene. Noen av disse er allerede innarbeidet i forslag til investeringsbudsjett for 2018, mens andre kan bli lagt frem for politisk behandling om rådmannen ser behov for det.

Det vil bli utfordrende å holde framdrift samtidig som arbeidet med kommunereformen pågår.

Rådmannen har gått gjennom status for planer prioritert i planstrategien, og i tabellen under er det satt inn en kommentar for status og en vurdering av den videre fremdriften.

Her er lenke til vedtatt kommunal planstrategi 2019-2020:

<http://www.frana.kommune.no/tjenester/administrasj...>

Planstatus - planer i planstrategien med oppstart i 2017 eller seinere

Plan	2017	2018	2019	Kommentar
Kommuneplanens samfunnsdel		x		Utarbeides for nye Hustadvika kommune
Kommuneplanens arealdel				Utarbeides for nye Hustadvika kommune
Beredskapsplan	x	x	x	Oppdateres og revideres årlig
Risiko- og sårbarhetsanalyse			x	Vedtatt i 2015, revisjon hvert fjerde år
Kommunedelplan for landbruk		x		Utsatt fra 2017, prioriteres for 2018 i samarbeid med Eide kommune
Energi- og klimaplan		x		Revisjon av mål og tiltak fra plan vedtatt i 2012
Strategisk næringsplan		x		Rullering av mål og tiltak fra plan vedtatt i 2010
Barne- og ungdomsplan				Ny plan, opprinnelig oppstart 2017 - foreslås avvente til ny kommune
Kommunedelplan for fritidsboliger		x		Opprinnelig oppstart 2017, prioritere oppstart høst 2018
Trafikktryggingsplan		x		Rullering
Hovedplan for vann		x		Arbeid skal settes i gang i 2018
Hovedplan for avløp		x		Ny
Oppdatering av bestemmelser		x		Sak legges frem for politisk behandling - prioritering av hvilke bestemmelser
Tettstedsprogram	x	x	x	4-årig programperiode, 2017-2020
Barnehageplan	x			På gang, hensynta oversendelsesforslag fra kommunestyret 28.9.17 (sak 68/2017)
Kommunedelplan for kulturminne	x			Planarbeid i gang, forventet politisk behandling høst 2018
Sektorplan for idrett- og friluftsliv	x			Planarbeid i gang, forventet politisk behandling våren 2018
Kommunedelplan for kultur			x	Ny plan - med oppstart av planarbeid satt til 2019
Frivilligmelding	x			Planarbeid i gang, forventet politisk behandling høst 2018
PROF-planens handlingsdel	x			Planarbeid i gang, legges frem for politisk behandling på slutten av 2017
Kompetanseplan	x			Planarbeid i gang - forventer politisk behandling i 2018

Plan	2017	2018	2019	Kommentar
Folkehelseoversikt	x			Planarbeid i gang - forventes lagt frem til orientering i KS tidlig i 2018
Lokal energiutredning		x		Grunnlagsdokument for revisjon av energi- og klimaplanen
Kartlegging av funksjonell strandsone		x		Grunnlagsdokument for utarbeiding av ny kommunedelplan for fritidsboliger
Barnetråkk		x		Kartlegging i forbindelse med tettstedsprogrammet, med fokus på Elnesvågen
Forvaltningsplan - vilt		x		Opprinnelig oppstart i 2019, men prioriteres tidligere pga skrantesjuka (CWD)
Forvaltningsplan - vassdrag		x		Ny
Tilstandsrapport kommunale bygg	x	x	x	Årlig, fokus i 2018 er innvendig vedlikeholdsbehov
Branntilsyn – oppfølgingsrapport	x	x	x	Årlig
Arkivplan	x			Planarbeid i gang

Utdypende kommentarer:

Planstrategien foreslo å utarbeide en egen **forebyggende plan for barn og unge** i 2017, med helsefremming og tverrfaglig forebygging som hovedfokus. Det foreligger allerede mange dokumenter som bør ligge til grunn for å understøtte arbeidet i planprosessen. Nylig har Fylkesmannen gjennomført kartlegging av tjenester til barn og unge i MR, og laget en rapport kalt BARNEBYKS – kommunekartlegging 2016. I tillegg har vi UNG DATA-undersøkelse fra 2015, Stortingsmelding 30 – SE MEG!, en helhetlig rusmiddelpolitikk, og regjeringens mål og innsatsområder rettet mot barn og unge. Denne planen foreslår rådmannen utsatt til ny kommune er på plass.

Hovedplan for vann ble vedtatt i 2012, og det ble lagt opp til en rullering av denne planen i 2017. Arbeidet er ikke kommet i gang, men arbeidsgruppen er foreslått, og skal hobbe med dette i 2018. Når det gjelder **hovedplan for avløp** ble en plan for prioritering av kommunens egne anlegg og arbeid på området vedtatt i 2014. Det skal i

løpet av planperioden legges opp til en helhetlig plan for avløp som også tar for seg private anlegg og spredte utslipp, dette arbeidet er satt i gang.

Når det gjelder **Barnetråkk** er den kartleggingen prioritert i kommunal planstrategi, men det er ikke satt av ekstra midler i budsjettet for 2018. For å få begynne arbeidet med denne kartleggingen, foreslår rådmannen at dette kan gjøres som en del av det fireårige tettstedsprogrammet.

Vedtatte planer

Disse planene er vedtatt:

- Boligbyggeprogrammet (2016)
- Kvalitets- og strategiplan for Frænaskolen (2016)
- Boligsosial handlingsplan (2017)
- Handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2017)
- Rus- og alkoholpolitisk handlingsplan (2017)

[Personvernerklæring](#)

› Mål for de største sektorene i økonomiplanperioden 2019 - 2022

Oppvekstområdet - barnehage

Opplæringsløpet starter i barnehagen, og her dannes grunnlaget for gode resultater i grunnskolen. Med dette som utgangspunkt vil vi i tiden fremover sette større fokus på barnehagens innhold. Samtidig blir det viktig å videreutvikle samarbeidet og samhandlingen mellom barnehage og skole.

Over flere år har barnehagene hatt utfordringer med å rekruttere pedagogiske personell. Regelverket gir mulighet til å dispensere fra kravet om pedagogdekning. Denne dispensasjonsordningen blir i stor grad benyttet både av de kommunale og de private barnehagene i kommunen. Samlet er det innvilget 25 dispensasjoner så langt i 2018, hvorav 9 av disse dispensasjonene er gitt til de kommunale barnehagene. Antallet dispensasjoner er for høyt. En har derfor satt inn tiltak som en på sikt forventer vil bidra til å gjøre de kommunale barnehagene mer attraktiv for pedagogisk personell. Underdekningen av pedagogisk personell er noe av årsaken til svake plasseringer på Kommunebarometeret.

Arbeidet med plan for barnehageområdet vil bli ferdigstilt i 2019. Planen inngår som en del av kommunens planstrategi. Nevnte plan vil bla. omhandle mål- og tiltaksbeskrivelser, behovet for barnehageplasser og økonomi. Eide kommune deltar også i dette planarbeidet.

Videre er en godt i gang med å utarbeide lokal rammeplan (2020 - 2025) for Hustadvika kommune sine barnehager. Planen vil bli ferdigstilt første halvdel av 2019.

Oppvekstområdet - skole

Kommunestyret vedtok i 2016 Kvalitetsplan for Frænskolen 2017 - 2020.

Visjonen er: Frænskolen – Gjestfri, stolt og nytenkende.

Frænskolen skal videreføre de historiske verdiene for folk i vår kommune.

Frænskolen skal oppfattes gjestfri og imøtekommende. Alle skal føle seg godt

ivaretatt enten som elev, foresatt, ansatt eller besøkende. Uansett hvem vi er, eller hvordan vi er, skal Frænaskolen oppleves som en trygg «havn» for den enkelte.

Fræningen har all grunn til å være stolt av sin kommune og historie. Fræna skal i fremtiden videreutvikles av dagens elever. Da er en avhengig av at elevene tilegner seg kunnskap og kompetanse, og at de skaper sitt fremtidige hjem her i kommunen.

Fræningen trenger også stolthet for å være kreativ og nyskapende. Det skal være plass til alle i Frænaskolen uansett ferdigheter og kompetanse. Fræna trenger nyskapende innbyggere som skal forme arbeidsplasser og skape et godt oppvekstmiljø i fremtiden.

Mål

- Elevene i Frænaskolen skal ha et gjennomsnitt på 40 grunnskolepoeng eller høyere etter endt grunnskoleutdanning
- Elevene i Frænaskolen skal ha et gjennomsnitt på 50 på alle nasjonale prøver
- Innen 2020 skal PC-dekning være: 1 PC pr. elev på ungdomsskolen og mellomtrinnet, og 1 PC pr. 2 elever på barneskolen
- Andelen elever med spesialundervisning bør ikke være over 6 %
- Andelen elever som opplever mobbing skal være 0
- På spørsmål om trivsel i elevundersøkelsen, skal elevene i gjennomsnitt svare 4.5 eller bedre (skala 1-5 der 1 er lavest)
- Elevene skal ha god kunnskap om sin egen kommune og sin egen bygd
- Elevene skal ha god kompetanse i å ferdes på og ved sjøen

Resultatmålene og tiltakene evalueres årlig i forbindelse med behandling av Kvalitetsrapporten for grunnskolen, samt i årsrapporten for Fræna kommune.

Helse og omsorg

Fræna kommune vil møte betydelige utfordringer innen helse-, sosial- og omsorgssektoren de kommende årene. Vi vil få et økt antall eldre og pleietrengende som etterspør kommunale helse- og omsorgstjenester, både i og utenfor institusjon. Samhandlingsreformen stiller større krav til kommunene, som skal overta mer av

behandlingsoppgavene fra spesialisthelsetjenesten. Dette må gjenspeile seg i de rammeoverføringer kommunene får fra sentral myndighet, men det vil også bli helt nødvendig å se på geografisk struktur og organisering av tjenesten for en best mulig ressursutnyttelse. Kommunen må være forberedt på utviklingen gjennom godt planverktøy, kompetanseutvikling, god og effektiv tilrettelegging av tjenestetilbud og arbeidsplasser, samt være endringsvillige. I dette arbeidet er det viktig å satse på forebyggende tiltak og tiltak som bidrar til at alle mestrer sin hverdag. Kommunen må drive et aktiv boligsosialt arbeid, ha tydelige pasientforløp og jobbe mer strukturert og målrettet.

Vi ser allerede at kommunen får nye og mer krevende oppgaver. Ferdigbehandlede pasienter blir utskrevet tidligere, og de har ofte sammensatte diagnoser som stiller større krav til kompetanse hos våre ansatte. Både innenfor somatikk, rus og psykiatri har vi nå et krav om akutt døgnplass (KAD). Samtidig merker vi økt konkurranse om kvalifisert arbeidskraft innenfor disse tjenesteområdene. Kommunen er avhengig av å rekruttere og beholde sykepleiere, vernepleiere, fagarbeidere og andre med relevant fagkompetanse med spesialkompetanse. Samarbeid med utdanningsinstitusjoner som grunnskolen, videregående og Høgskolen i Molde, vil være svært viktig både i rekrutteringsøyemed og for videre tjenesteutvikling.

For å imøtekomme kravene, satser Fræna kommune på å ta i bruk ny velferdsteknologi, og å utvikle hverdagsrehabilitering for å bedre våre brukeres mulighet for et lengre liv i eget hjem. Det settes derfor av betydelige midler til investering i velferdsteknologi gjennom felles satsing på området i regi av ROR. Velferdsteknologi og hverdagsrehabilitering er nødvendige satsingsområder om en skal makte å løse flere oppgaver innenfor gitte rammer -så vel bemanningsmessige som økonomiske.

Handlingsdel for PROF-tjenesten som skal følge retningen i PROF-planen 2014-2020 er utarbeidet for 2019. Handlingsdelen konkretiserer prioriterte tiltak en ser for seg som satsingsområder i tiden fremover, og vil være et nyttig verktøy både politisk og administrativt. Visjonen i PROF-planarbeidet er "Aktiv og ansvarlig i eget liv". Et av områdene rådmannen ser behov for å styrke, er tilrettelegging av dagaktivitetstilbud for demente. Høsten 2018 er konsulentfirmaet PwC innleid for å se på framtidens helse og omsorgstjeneste i Hustadvika kommune. Kommunen må i løpet av 2019 legge til rette

for dagtilbud for demente, gjerne basert på de anbefalinger som framkommer i PwC rapporten.

I NAV skal det legges til rette for aktivitetsplikt og individuell jobbstøtte (IPS) hos sosialhjelpsmottakere. IPS er et program for personer med psykisk helse- eller rusutfordring, som trenger støtte til å skaffe og/eller beholde en jobb. NAV skal også gjennomføre et prosjekt som skal bidra til å utvikle individuelt tilpassede, helhetlige og samordnede tjenester på tvers av sektorer og etater. Prosjektet skal forebygge og bekjempe fattigdom og sosial eksklusjon.

Enhet for helse og familie har fått betydelige øremerkede midler som skal gå til styrking og utvikling av helsestasjons- og skolehelsetjenesten, dette blir videreført i 2019.

Teknisk - forvaltning og drift/anlegg

Fræna kommune er en vekstkommune hvor folketallet øker, og hvor industri og øvrig næringsliv har vekstpotensial. Dette er gledelig. Samtidig stiller det krav til kommunen om tilrettelagte tomteområder for boligbygging og god infrastruktur ellers om vi skal kunne møte denne veksten. Godt kommuneplanarbeid og effektiv saksbehandling er en grunnleggende forutsetning for å lykkes.

I økonomiplanen 2018 – 2021 er det lagt inn en betydelig satsing på tilrettelegging av nye arealer for boligbygging og næringsutvikling. Fortsatt befolkningsvekst er en nøkkelfaktor for å kunne møte de utfordringer kommunen møter bl.a. demografiske endringer (med flere eldre over 80 år).

Fræna kommune har de siste årene hatt fokus på utvikling av tomteareal i hele kommunen. Kommuneplanens arealdel gir nødvendige føringer for framtidig utvikling.

Rådmannen arbeider videre med å få fortgang i utvikling av allerede vedtatte reguleringsplaner for tomteområder i kommunen. En krevende økonomisk situasjonen setter likevel klare grenser for handlingsrommet. Dette gjør det nødvendig at private utbyggere utvikler tomteområdene i større grad enn det en tidligere har sett i Fræna.

Kommunen er avhengig av å ha tilstrekkelig fagkompetanse for å imøtekomme krav og omfang i saksbehandling, krav til effektivitet, teknisk utførelse og sørvis.

Svak kommuneøkonomi gjennom mange år førte til at vedlikehold av kommunale bygg ble utsatt. Etter at kommunen kom ut av ROBEK-status, prioriterte en i 2016 og 2017 å foreta et betydelig vedlikeholdsløft.

Rådmannen ser fortsatt et tydelig behov for å avsette midler til vedlikehold av kommunale eiendommer, men i økonomiplanen blir det nødvendig å gå motsatt veg, og å redusere satsningen på dette området for å få budsjettet i balanse.

Næringsutvikling

Næringsutvikling har vært markedsført som et av kommunens viktigste satsingsområder i mange tiår. Men selv om dette har vært verbalt uttrykt i kommuneplandokumenter og økonomiplaner, ble dette virksomt først da kommunen reelt sett investerte i og fysisk tilrettela næringsområder for ulike formål og behov. Holamyra Næringspark og Indre Harøy er gode eksempler på at klargjorte næringsareal utløser etableringer og utbygging.

Videre har det vært en sentral strategi i tilretteleggingsarbeidet å reindyrke områdene mest mulig. Her er igjen Holamyra et godt eksempel. Denne er i hovedsak forbeholdt storhandel. Handel skaper trafikk og utvikling. Denne strategien betinger at det også er tilrettelagt næringsområder som fanger opp andre typer næring; eks. industri, lager o.l. Derfor er det viktig å på plass Galten Industriområde for lager/industri i Malmefjorden. Videre er 1. byggetrinn i Holamyra Næringspark fullt, men all videre utbygging i Malmefjorden er satt på vent på grunn av kryssløsningen mot Fv. 64.

I arbeidet med å styrke kommunesenteret gjennom tettstedprogrammet er det tilsvarende viktig at vi legger til rette for et sentrumsnært storhandelsområde. Grunnkjøpet og regulering på Dalemyra Bransjesenter er på plass, så her satses det på byggemodning i 2019.

Harøysundområdet er en annen svært viktig satsing for å skape en næringsklynge innenfor fiskeri og maritim næring. Her nevnes Vikomar sine utviklingsplaner, O.Skarsbø og Romsdalsfisk/Salmon Evolution sine planer om et gigantisk landbasert oppdrettsanlegg, Fræna videregående skole sin base for naturbruk, fiske og fangst og til slutt Hustadvika Biokraftverk sine planer på Klubben Inger Hildur Industriområde. Det

bør utarbeides reguleringsplan for videreføring av industriområdet på Indre Harøy i.h.t. arealdelen i kommuneplanen.

Personvernerklæring

› Mål for kommunens enheter - kvalitet

Målstyring - Fræna kommune sitt målekort

MÅLSTYRING					
KVALITET		NÆRVÆR/TRIVSEL	KOSTNADSKONTROLL		
Målbeskrivelse	Mål	Mål	Kostnader	Fullført	Oppgitt

Rådmannen innførte i 2015 en standard for løpende rapportering fra enhetene. Dette målekortet er populært kalt «**kvikklunsjen**». I målekortet rapporteres de viktigste indikatorene innenfor kvalitet, nærvær/ trivsel og kostnadsutvikling.

For økonomiplanperioden 2019-2022 har **alle enheter** fått i oppdrag å legge inn målsettingen, med fokus på 2018. Som tidligere skal resultat rapporteres i årsrapporten for 2019.

Her følger enhetens målsettingen for **kvalitet** (grønt) i 2019, med både målbeskrivelse og mål.

Rådmannen med stab

KVALITET

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Generelt

Følge opp budsjettvedtak

100%

Planarbeid

Rådmannen skal sikre koordinering og implementering av kommunale planer, ref. kommunal planstrategi

100%

Tettstedsprogrammet, programperioden går fra 2017 til 2020

Følge opp
parallelloppdraget

Næring

Dalemyra Bransjesenter - Tilrettelegge storhandelsområde ved kommunesenteret

Foreta en mindre vesentlig reguleringsendring, prosjektere og opparbeide deler av feltet.

Arbeide for løsning av kryss-spørsmål ved Holamyra Næringspark i Malmefjorden

Undersøke mulighet for spleiselag og følge tett opp SVV og Fylkeskommunen, mm.

Samarbeide tett med Hustadvika Næringsforum for å koordinere næringsutviklingsarbeidet i nykommunen – felles bedriftsbesøk

Gjennomføre et antall felles bedriftsbesøk i Eide og Fræna og samarbeide om eks. dialogmøte, frokostmøter, Hustadvika-konferanse etc

Indre Harøy Øst - tilrettelegging for videre industriutvikling

Følge opp PLØK sak 16/2018 med tilrettelegging for utvidelse av industriområdet på Indre Harøy i.h.t. kommuneplanen

Arkiv

KVALITET

Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Lukke pålegg tilsynsrapport fra Arkivverket	Februar 2019	
Lage system for å imøtekomme krav til personvern jfr. ny personvernlovgivning. Utarbeide rutiner for innsynsforespørsel, krav om sletting/retting, avvikshåndtering ila. 2018. Utarbeide behandlingsprotokoll	Første kvartal 2019	
Arkivrelaterte oppgaver i fbm. avvikling av samarbeid IKT Orkide	Forberede elektroniske uttrekk av deler av ePhorte. Klart 01.01.19	
Ivareta/vedlikeholde eldre og avslutta papirarkiv. Deponeres til IKA MR	Innen 2020	

Administrasjon

KVALITET

Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Etablere IKT drift Fræna kommune og Eide kommune. Går ut av IKT Orkide 1.1.2019. Arbeidet utføres i samarbeid med IKT på Eide.	IKT drift må fungere fra 1.1.2019	
Forberede overgang fra IKT drift Fræna kommune og Eide kommune til Hustadvika kommune fra 1.1.2020. Arbeidet utføres i samarbeid med IKT på Eide.	Ferdig i 2019	
Forberede overgang til en kommune når det gjelder eiendomsskatt. Rutiner, takster, satser og utvalg må være på plass 1.1.2019	Ferdig i 2019	
Forberede overgang til en kommune når det gjelder rutiner, økonomistyring, rapportering og budsjett. Arbeidet utføres i samarbeid med regnskap på Eide.	Ferdig i 2019	

Personal og organisasjon

KVALITET		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Samordning av lønn og personal – Hustadvika kommune	2019	
Innføring av fraværsoppfølgingsmodulen i Visma	1. kvartal	
Ny personalhåndbok – Hustadvika kommune (inkl. kvalitetssystem). Ferdigstillelse	1. halvår	
KS10-faktor – ny medarbeiderundersøkelse	4. kvartal	
Rydding og avlevering av gammelt personalarkiv	4. kvartal	

Frænskolen

KVALITET		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng	40	
Oppnå resultat på nasjonale prøver (5. og 8. trinn)	50	
Andelen elever som opplever mobbing	0%	
Oppnå godt resultat på elevundersøkelsen - trivsel	4,5	
PC-dekning	0,75	

Forvaltningskontor

KVALITET		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Ta imot utskrivningsklare pasienter fra sykehus	100%	
Ta i bruk velferdsteknologi (e-lås, medisineringsstøtte, digitalt tilsyn)	100%	
Reduksjon venteliste på kommunal bolig	20%	
Internkontroll, rutiner (inkl. kvalitetssystem)	Innen 2019	

Sørviskontoret

KVALITET		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Digitalisering Fortsette å jobbe med ulike løsninger der vi ser vi kan forenkle og effektivisere for innbyggere og ansatte (eks skjema, MinSide, tjenstedesign). Jobbe med godt og riktig innhold på hjemmesidene våre.	Økt bruk av hjemmeside og nye løsninger som gir bedre tjenester og avlaster	
Arkiv Fortsette arbeidet med opprydding i papir og elektroniske arkiv som må avsluttes innen 01.01.2020 i samarbeid med arkivleder	Starte arbeidet i Hustadvika kommune uten store etterslep	

Flyktningetjenesten

KVALITET

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Individbasert introduksjonsprogram

Målet er arbeid eller skole/studier for alle deltakere som avslutter introduksjonsprogrammet. De som av helsemessige grunner ikke kan eller har mulighet til integrering via arbeid eller skole skal følges opp gjennom frivillig arbeid og bli inkludert i det sivile samfunn på grunnlag av tidligere erfaringer eller interesser.

Målet er arbeid eller skole/studier for 60% av deltakere som avslutter intro programmet

Introduksjonsklasse

Tidlig innsats i skolen for nyankomne barn gjennom introduksjonsklassen ved Haukås skole og styrking av tilbudet ved skolene etter hvert som de overføres fra introduksjonsklassen. Et tett samarbeid der Flyktningtjenesten veileder tett foreldre i system og forventninger til foreldrene ved skolen og samarbeider med ledelse og lærere. Vi deltar i sertifiseringsprogrammet ICDP (International Child Development Program)

Målet er at eleven i løpet av første år lærer norsk og sluses inn i sine respektive klasser. Foreldre er klar over forventninger som stilles til samarbeid og oppfølging. Alle foreldre skal delta i veiledning av våre ICDP veiledere

Mentorprogram

Mentorprogram for de med høyere utdanning fra hjemlandet som kan gå hurtigsporet (ikke delta 2 år i introduksjonsprogrammet) Får veiledning fra person/er i samme bransje og blir introdusert til et nettverk av bedrifter som kan være aktuelle arbeidsgivere.

Utfordre kommunen og dens enheter i å åpne for språk og arbeidspraksis ved alle kommunens enheter

Bosette etter anmodning fra IMDi

Målet er at de skal få og beholde en jobb som er relevant for den utdanning de har med

Målet er at alle enheter i kommunen deltar i dette løftet

KVALITET

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Andre kommentarer fra enhetsleder

Fræna Kommune har i tråd med kommunestyrets vedtak bosatt 10 (11) flyktninger i 2018. Anmodning for 2019 er enda ikke sendt ut så vi har ingen kunnskap om neste år.

Det er en kraftig nedgang i ankomster til Norge fra 2015-16. Dette medfører at kommunene blir ikke anmodet om å bosette så store antall lenger. Det vil være en nedgang på ca 13 millioner i overføringer fra 2016 til 2019. Dette medfører at vi må nedbemanne i vår enhet i 2019. Vi er bemannet til å bosette 25+ og med en bosetting på ca 10 fremover er det nødvendig å redusere staben. Den prosessen er i gang og forventes å være ferdigstilt medio 2019.

Satsingen fra høsten 2017 der vi tok hånd om introduksjonsprogrammet, utenom norskundervisningen, har vist seg å gi resultater langt over det vi hadde turt å håpe på. De som har gått ut av programmert i 2018 har 92% gått over til arbeid eller skole.

Opplæringscenteret

KVALITET

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Bestått statsborgerprøven

100%

Implementere E-phorte på hele enheten

100%

Foresatte til barn som mottar spesialpedagogisk hjelp skal få tilbud om foreldreveiledning minimum en gang pr. skoleår

100%

Bjørnsund leirskole

KVALITET

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Tilby leirskoleopphold for ca 1500 elever pr. år

100%

Gi elevene kunnskaper og ferdigheter om kystkultur, dyreliv og natur. Opplevelser for livet

100%

Holde økonomisk ramme

100%

Utvikle leirskolens potensiale som konferansesenter og reiselivsdestinasjon

-

Utvikling av leirskolens potensiale som konferansesenter og reiselivsdestinasjon er ikke direkte målsatt, men samarbeid med nytt vertskap om utvikling av egen nettside for konferanse/ utleiedelen er iverksatt

Barnehager

KVALITET

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Antall barn pr voksen

6

Andel ansatte med pedagogisk utdanning

44%

Brukertilfredshet foreldreundersøkelse (skala fra 1-5)

4

Institusjonstjenesten og hjemmebaserte tjenester

KVALITET		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Brukertilfredshet Gjennomføre bruker-undersøkelse(r) (skala 1-6)	4,5	
IPLOS/ADL IPLOS/ADL-status skal oppdateres kvartalsvis for alle tjenestemottakere	100%	
Heltidskultur Øke andel heltidsstillinger (i dag 26,83 %)	30%	
Kompetanse Gjennomføre «Mitt livs ABC» for ansatte Ansatte skal gjennomføre pålagte e-læringskurs	100% 100%	

NAV Sosialtjenesten

KVALITET

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Etablere aktivitetstilbud for alle mottakere av økonomisk stønad under 30 år. Tilbudet skal være variert, slik at det kan tilpasses individuelt.

100%

Prioritere, sette av ressurser og øke vår kompetanse for arbeidet med kvalifiseringsprogram. Alle som søker og har rett til det skal få tilbud.

100%

Tidligere og tettere samarbeid med flyktningetjenesten og opplæringscenteret om arbeidsrettet integrering av flyktninger. NAV deltar i samarbeid om den enkelte deltaker i introduksjonsprogrammet. Alle deltakere i introduksjonsprogrammet skal være vurdert for arbeidsrettede tiltak opp mot deltakers mulighet til å komme raskt inn i ordinært arbeid

100%

Økt fokus på barnas behov. Barneperspektivet skal tas hensyn til i alle saker der NAV er involvert.

100%

Forsterket fokus på kompetanseutvikling med sikte på økt inkludering av jobbsøkere i ordinært arbeidsliv. Økt fokus på samhandling internt og med andre enheter i kommunen, arbeidsgivere, frivillige organisasjoner og andre mulige samarbeidspartnere. Alle medarbeidere skal ha en individuell kompetanseplan. Enheten skal ha en kompetanseplan for kontoret, med fokus på inkluderings- og samhandlingskompetanse.

100%

Helse og familie

KVALITET

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Fysio/rehabilitering

Sikre nødvendig helsehjelp innen ergoterapi og fysioterapi

Fortsatt satsing på forebyggende helsearbeid og tidlig innsats, samt rehabilitering

Innbyggerne får nødvendig tilbud innen forsvarlig tid (jamfør prioriteringsnøkkelen)

Delta aktivt i skolehelsetjenestetilbud sammen med helsesøstre og andre samarbeidspartnere, og gjennomføre forebyggende hjemmebesøk til eldre

Hjelpemiddelforvaltning

Dimensjonere tilbudet etter behovet

Hjelpemiddelforvalter får ansvar for alle hjelpemidler i kommunen, også ved institusjonene

Økt bemanning i tjenesteområdet hjelpemiddelforvaltning

Ruste opp det kommunale hjelpemiddellageret

Barnevern

Rett hjelp til rett tid

Sikre tilstrekkelig beredskap til barn i krise også utenom kontortid

Ingen fristbrudd i saksbehandlinga

Evaluere ordningen med barnevernsvakt innen utgangen av 2019

Tiltak funksjonshemma

Nye lokaler til avlastning for barn-unge koblet til aktivitetstilbud som i dag er i Blinkhuset

Følge opp rapport om etablering i nye lokale

KVALITET

Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Bedre tilbudet for de som har PBA (brukerstyrt personlig assistanse)	Samle BPA ordningene under samme administrasjon Sikre koordinering og opplæring/oppfølging	
Helsestasjon/skolehelsetjenesten		
Styrke det helsefremmende og forebyggende arbeidet	Implementering av HOPP ved helsestasjon, skole og barnehager	
Alle barnekontroller blir gjennomført i tråd med forskrift/veileder	Ingen avvik ved barsel oppfølging eller barnekontroller	
Gjennomføring av kompetanseheving knyttet til psykisk helse, rus og vold	Implementering av arbeid jf TIDLIG INN, og fortsette veiledning	
Styrke skolehelsetjenesten	Økt tilstedeværelse av helsesøster ved alle skolene jf. normtall	

Kultur

KVALITET

Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Kulturenheten Arbeide målrettet for å forbedre kostratallene til Kulturenheten gjennom å utvikle en best mulig kulturenhet i Hustadvika kommune	Utvikle Hustadvika kommune til å bli en sterk kulturkommune	
Frivilligsentralen Arbeide målrettet med å utvikle Hustadvika Frivilligsentral	Hustadvika frivilligsentral lanseres 2020	
Fræna kulturskole Fræna kulturskole skal være et kulturelt ressurscenter for kommunen og en ressurs for regionen. Skolen ønsker å skape engasjement, trivsel og glede. Elever skal føle mestring, og lærerne skal gjennom godt samarbeid hjelpe elevene å nå sine mål. Fræna kulturskole vil være med å skape verdier som er med oss livet ut	Hustadvika kulturskole lanseres til skoleåret 2019-2020	
Fræna bibliotek Øke antall besøkstall og arrangement	Lansere Hustadvika bibliotek 2020	
Folkehelse Øke friluftstilbudet, brukere av StikkUt, aktiv på dagtid. Starte arbeidet med statlig sikring i kommunen. Gjennomføring av Ungdata	Utvikle folkehelsefeltet i Hustadvika kommune	

Teknisk forvaltning

KVALITET		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Brann/feiing Talet på alvorlege brannar skal gå ned gjennom aktivt førebyggjande arbeid i bedrifter og bustadar (DNB statistikk)	Redusere	
Byggesak Alle byggesaker med lovfesta saksbehandlingstid skal vere behandla innan fristen (inntektsbortfall)	100%	
Plan Alle planer skal vere behandla innan lovfesta tidsramme. Eigenproduksjon skal følgje oppsett og akseptert handlingsplan (bortfall av inntekter og verifiserbar oppfølging)	100%	
Geodata Overhalde lovbestemte tidsfristar (oppmålingsforretningar på 16 veker og matrikkelføring i løpet av 5 dagar (inntektsbortfall og statistikk frå Statens kartverk))	100%	

Landbruk

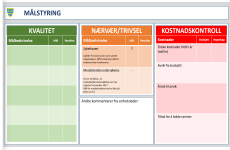
KVALITET		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Utnyttelsesgrad av tildelte tilskudd: SMIL 2018 kr 460.000,-	100%	
Utnyttelsesgrad av tildelte tilskudd: Drenering 1 150 000,-	100%	

Teknisk drift og anlegg

KVALITET		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Alle investeringsprosjekter skal ha egne skriftlige kvalitetsplaner: Denne skal inneholde blant annet: • Politisk behandling • Prosjektering • Søknadsprosess • Byggeperiode • Overtagelse • Oppfølging i reklamasjonstid • Plan for drift	100%	

[Personvernerklæring](#)

› Mål for kommunenes enheter - nærvær og trivsel

KVALITET	NÆRVÆR/TRIVSEL	KOSTNADSPRINTOLL

Nærvær og trivsel hører til den gule delen av Kvikklunsjen.

Sykefravær

Når det gjelder mål for sykefravær ble det i «Handlingsplan for HMS og IA i Fræna kommune 2016-2019» vedtatt dette målet (sak i AMU-møtet den 10. mai 2017, PS 5/2017):

Delmål 3:

Det samlede sykefraværet i Fræna kommune skal reduseres. Samlet sykefravær (legemeldt og egenmeldt) skal ikke overstige 7,0%.

Enhetene setter selv mål for sitt sykefravær

Sykefravær

NÆRVÆR/TRIVSEL		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Rådmannens stab/rådmannsteam	3 %	
Administrasjon	3 %	
Personal og organisasjon	1 %	
Forvaltningskontoret	4,5 %	
Sørviskontoret	3 %	
Flyktningetjenesten	1 %	
Frænaskolen	7 %	
Opplæringscenteret	6,5 %	
Bjørnsund leirskole	6,5 %	
Barnehager	7 %	
Institusjonstjenesten og hjemmebaserte tjenester	8 %	
NAV sosialtjenesten	6 %	
Helse og familie	4,5 %	
Kultur	3 %	
Teknisk forvaltning	3 %	
Landbruk	3 %	
Teknisk drift og anlegg	3 %	

Medarbeiderundersøkelse

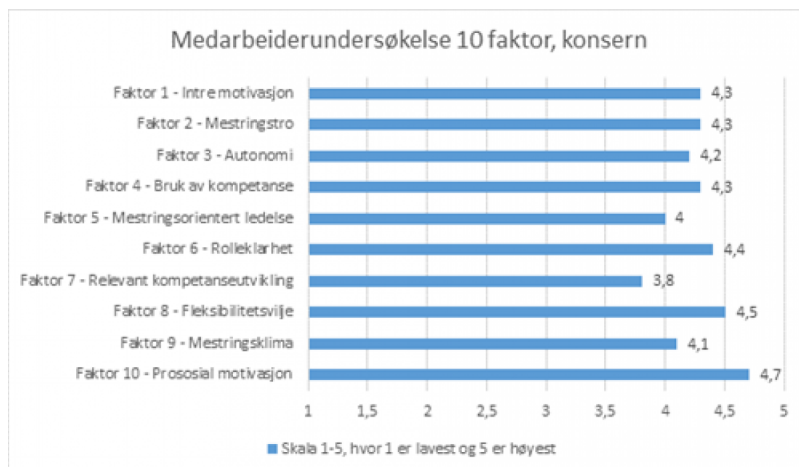
Kommunen tok høsten 2017 i bruk medarbeiderundersøkelsen 10 faktor som er utviklet av KS. Undersøkelsen er et godt verktøy for å måle faktorer som er avgjørende for å

oppnå gode resultater og som kan påvirkes gjennom målrettet utviklingsarbeid. Undersøkelsen skal gjennomføres annenhvert år, og ny undersøkelse vil bli gjennomført høsten 2019. Eide kommune bruker også 10 faktor, og de vil kjøre ny undersøkelse våren 2019. Undersøkelsene som skal gjennomføres i begge kommunene i 2019 vil bli et viktig måleparamenter ift. overgangen til Hustadvika kommune.

Målsettingen for neste undersøkelser vil være å få en svarprosent på minimum 75% (mot 73% i fjor). I fjor lå vi likt som landsgjennomsnittet på 8 av de 10 faktorene, mens vi for faktor 6 – «Rolleklarhet» og faktor 7 – «Relevant kompetanseutvikling» lå 0,1 poeng høyere enn landsgjennomsnittet. Målet vil være å ligge på samme nivå eller høyere enn fjorårets. Dette bør være realistisk selv om vi står midt inne i en omstillingsprosess. Det vil i tillegg bli satt fokus på lederutvikling og lederstøtte fremover for å utvikle faktorene videre.

Oversikten viser resultat totalt for Fræna kommune per faktor for 2017. Rapporten viser resultater for hver faktor på en skala fra 1 til 5, der 5 er aller beste verdi på skalaen.

Her følger en liten oversikt over hvordan noen av enhetene jobber med medarbeiderundersøkelsen:

NÆRVÆR/TRIVSEL		
Målbeskrivelse	Mål	Resultat
Enheter på rådhuset - stab/støtte Rådmannens stab Enheden har gått gjennom resultatet av undersøkelsen, forbedringsfaktorer er identifisert, og vi skal følge opp arbeidet med en handlingsplan med mål og tiltak. Staben har ikke egne tall, så vi jobbet med tall basert på flere enheter på rådhuset. Administrasjon Her har avdelingen valgt ut to faktorer for videre oppfølging. Det er Autonomi og Prososial motivasjon. Vi har satt oss konkrete mål på disse to faktorene. Målene blir tatt opp på nytt på hvert kontormøte og tiltakene gjennomgått. Personal og organisasjon Enheden har jobbet med oppfølging av faktor 9 og 10, og skal jobbe videre med mål og tiltak Forvaltningskontoret Enheden har gått gjennom resultatet av medarbeiderundersøkelsen 10- faktor som ble gjennomført høsten 2017. Arbeidet med å identifisert forbedringsfaktorer og tiltak er ikke ferdigstilt. Målet er at dette skal være gjennomført innen utgangen av 2018. Sørviskontoret Resultatene etter Medarbeiderundersøkelsen er gjennomgått og forbedringsfaktorer er identifisert. Det jobbes med handlingsplan og oppfølging		
Frænskolen		

NÆRVÆR/TRIVSEL

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Fræna ungdomsskole

Vi har jobbet grundig med medarbeiderundersøkelsen og fulgt hele det opplegget som er anbefalt i 10 – faktor. Vi har også benyttet oss av tilbudet fra lønn – og personalavdelingen om bistand med etterarbeidet. Hanne Melby var her to ettermiddager da jobbet med analysekrysset og handlingsplan. Vi har utarbeidet GLANSBILDE og HANDLINGSPLAN og hengt disse opp på veggen i personalrommet

Faktor 3 -
Autonomi: 4,2
og Faktor 8 -
Fleksibilitetsvilje:
4,5

Hustad barne- og ungdomsskole

Gjennomføringen av medarbeiderundersøkelsen for vår enhet ble dessverre preget av teknisk feil, og undersøkelsen ble dermed ikke gjennomført helt optimalt for oss. Men arbeid med nærvær er viktig for oss, og har et stadig fokus. MOT og ART verdiene brukes i personalet. På personalmøter/samlinger, i fellesmøter. Vi har ulike trivselstiltak gjennom året. Disse evalueres. Nye tiltak kommer til. Nytt dette året er "Gled dine kolleger uke". Verneombud er en aktiv medspiller.

4 for alle
faktorene

Haukås skole

Skolen har valgt å jobbe videre med: bruk av kompetanse, rolleklarhet og relevant kompetanseutvikling

4,3 for begge
faktorene

Sylte og Malme skule

Skolen har valgt å jobbe videre med disse to faktorene;

Faktor 5: Mestringsorientert ledelse

Faktor 7: Relevant kompetanseutvikling

For faktor 7 sin del er vi i gang med SPRÅKLØYPER (lesesenteret / skrivesenteret) Dette vil gi et kompetanseløft innen skrive – og leseopplæringa fra 1.-7. trinn. Og spesielt med tanke på at vi skal jobbe oss fram mot en dysleksivennlig skole, vil vi i høst ha fokus på lese – og skrivevansker og lese- og skriveteknologi.

NÆRVÆR/TRIVSEL

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Tornes skule

Tornes skule har valgt ut faktor 4, bruk av kompetanse (4,2) og faktor 7, relevant kompetanseutvikling (3,6) som våre forbedringsfelt. Målet er å heve resultatet til 4,5.

Opplæringscenteret

Enheten skårer like høyt, eller høyere enn det som er gjennomsnittlig for Norge som helhet. De to faktorene vi ønsker å forbedre er rolleklarhet og mestringsorientert ledelse. Mestringsorientert leder gir retning, mening og mål, motivasjon og individuell oppmerksomhet og setter klare krav og grenser.

Bjørnsund leirskole

«Prososial motivasjon» ble vi enige om at vi er ganske gode på, men at vi gjerne prioriterer denne faktoren videre da den vurderes som svært viktig for trivsel og motivasjon på arbeidsplassen. Her ble vi enige om at den enkelte jevnlig skulle tenke gjennom muligheter for å forbedre denne faktoren og jevnlig (gjærne ukentlig) skulle forsøke å gjøre innsats som er nyttig og verdifull for andre medarbeidere.

Barnehager

Barnehagene har jobbet litt med 10 faktor det var stort sett bra resultat.

Institusjonstjenesten/hjemmebaserte tjenester

Institusjonstjenesten og hjemmebaserte tjenester består av 12 tjenestesteder, og det er vanskelig å sammenfatte til 1-2 mål som skal gjelde for alle i og med at resultatene er så forskjellige. Men alle har jobbet og jobber lokalt med utviklingsarbeidet.

NÆRVÆR/TRIVSEL

Målbeskrivelse

Mål

Resultat

Helse og familie

Flere avdelingen har laget en egen plan med mål og tiltak som oppfølging av medarbeidere

Kultur

Kulturenheten har Rolleklarhet og Flexibilitetsvilje som våre målfaktorer. I handlingsplanen har vi blant annet disse tiltakene;

Flexibilitet; Utarbeidet en felles visjon, prioritere kompetansehevende arrangement for enheten og prioritere sosiale tiltak, alene og sammen med kulturenheten i Eide.

Rolleklarhet; Kulturenheten skal identifisere sine arbeidsoppgaver, og utarbeide instruks for alle fagfelt nå og mot Hustadvika kommune,

Kulturenheten skal utarbeide organisasjonskart og årshjul og Kulturenheten skal utarbeide en tydelig retning mot 2020 med prioriteringsliste og årsplan.

Kulturenheten er godt i gang med tiltak for begge målfaktorer og bruker våre faste kulturmøter til å arbeide med tiltakene, og vi kommer til å arbeide med Handlingsplanen i hele 2019.

Landbruk

Vi har hatt ett møte vedr.

medarbeiderundersøkelsen. Avdelingen har ikke egne tall slik at vi jobbet med tall basert på hele kommunen. En av de tilsette er i permisjon, og vikar er på plass - så oppfølgingen har ikke vært helt optimal. Faktoren vi var fornøyd med: Faktor 8
- Flexibilitetvilje. Vi skal jobbe videre med faktor 4
- Bruk av kompetanse.

Personvernerklæring

› Situasjonen i Fræna kommune - driftsbudsjettet

Situasjonen i Fræna kommune

Rådmannens forslag til driftsbudsjett er satt opp med bakgrunn i opplysningene i statsbudsjettet (jfr. ovenfor). Tertialrapporten per 31.08.18 viser at kommunen har økonomiske utfordringer. Flere enheter enn før melder merforbruk, og samlet utgjorde prognosen 10,8 mill. kroner. Merinntekter på skatt, inntekter fra Havbruksfondet letter på situasjonen i 2018, men kommunen kan ikke gå inn i 2019 med slike overforbruk. Rammene må holdes.

Rådmannen har satt i verk ulike tiltak for å redusere merforbruket i 2018 mest mulig. Det er nå (per 31.08.) forventet en overføring til investeringsregnskapet på 6 mill. kroner i 2018.

Disposisjonsfondet utgjør 63,6 mill. kroner per 1.1.2018. I 2019 er det allerede bevilget 7 mill. kroner til Brynhallen. I tillegg kommer tilførsel på 3 mill. kroner fra regionsentertilskuddet. Rådmannen foreslår også å bruke samlet avsatt regionsentertilskudd på 4 mill. kroner til tiltak i 2019. Hvis alt dette slår til vil disposisjonsfondet utgjøre 59 mill. kroner ved årsskiftet. Dette er tilstrekkelig til å oppfylle intensjonsavtalens krav om et fond tilsvarende 5 % av driftsinntektene. Fondet vil med disse forutsetningene utgjøre 7 % av driftsinntektene.

Fræna kommune har likevel et driftskostnadsnivå som er høyt i forhold til de ordinære driftsinntektene, og regjeringen har varslet at de høye skatteinntektene i 2016, 2017 og 2018 ikke vil fortsette. KS sier det samme i sine presentasjoner av statsbudsjett og kommuneøkonomi. Det er også varslet at det ikke kan forventes større økninger i rammeoverføringene til kommunene i årene som kommer. Regjeringen varsler at bruken av "oljepenger" skal trappes ned.

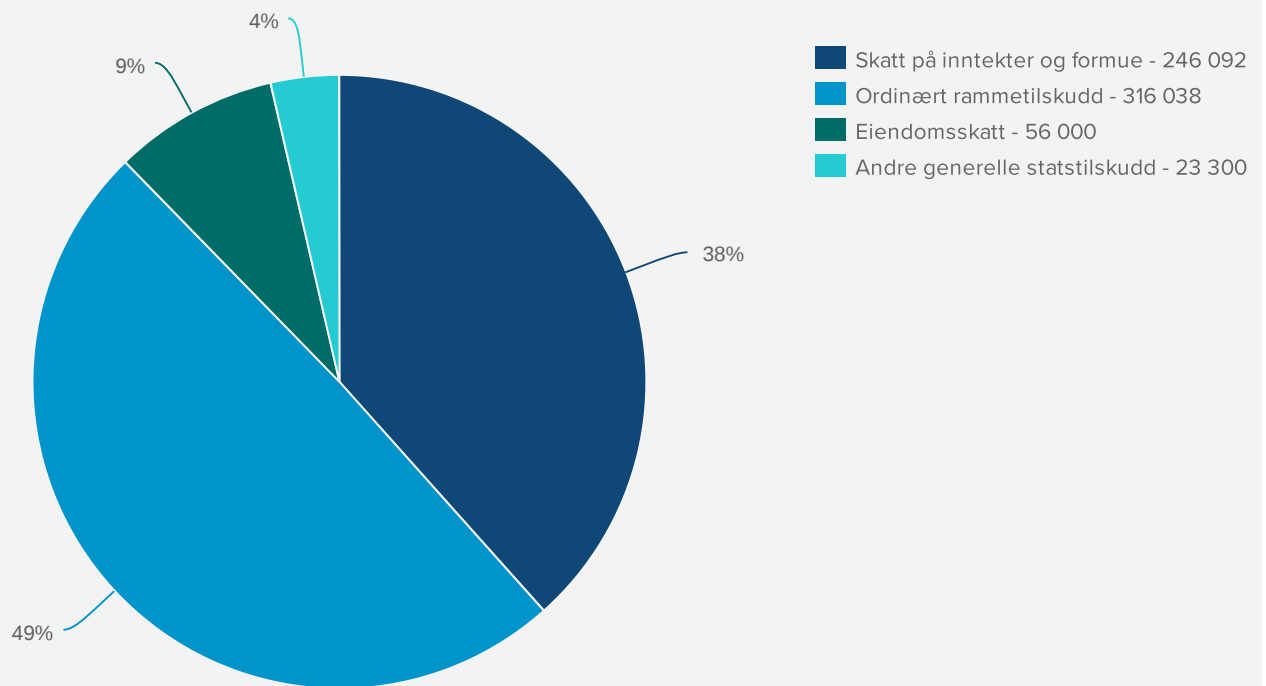
Kommunen vil investere betydelige beløp i utviklingen av kommunen i årene fremover. Dette vil gi vesentlig høyere kapitalutgifter over tid. Utbygging og opprusting av skoler vil kreve betydelige finansutgifter i form av avdrag og renter. Rådmannen har derfor vært meget restriktiv i forhold til ønsker om nye tiltak som medfører økning i gjeldende driftsramme. Slik situasjonen er nå, vil Fræna kommune i 2019 komme i en situasjon der vi begynner å tære på disposisjonsfondet. Det betyr i klartekst at driften er i ubalanse fra 2021, og at det vil være svært begrenset rom for større investeringer innenfor andre områder.

Fræna kommune har vært på ROBEK-lista i to omganger. Sist fra 2009 da underskudd for 2008 ikke kunne dekkes inn etter reglene. Siden Fræna kommune kom på ROBEK-lista, har

kommunen hatt underskudd i 2011 og 2012. Fræna kommune ble sist meldt ut av ROBEK registeret våren 2016.

Budsjett 2019 - inntekter

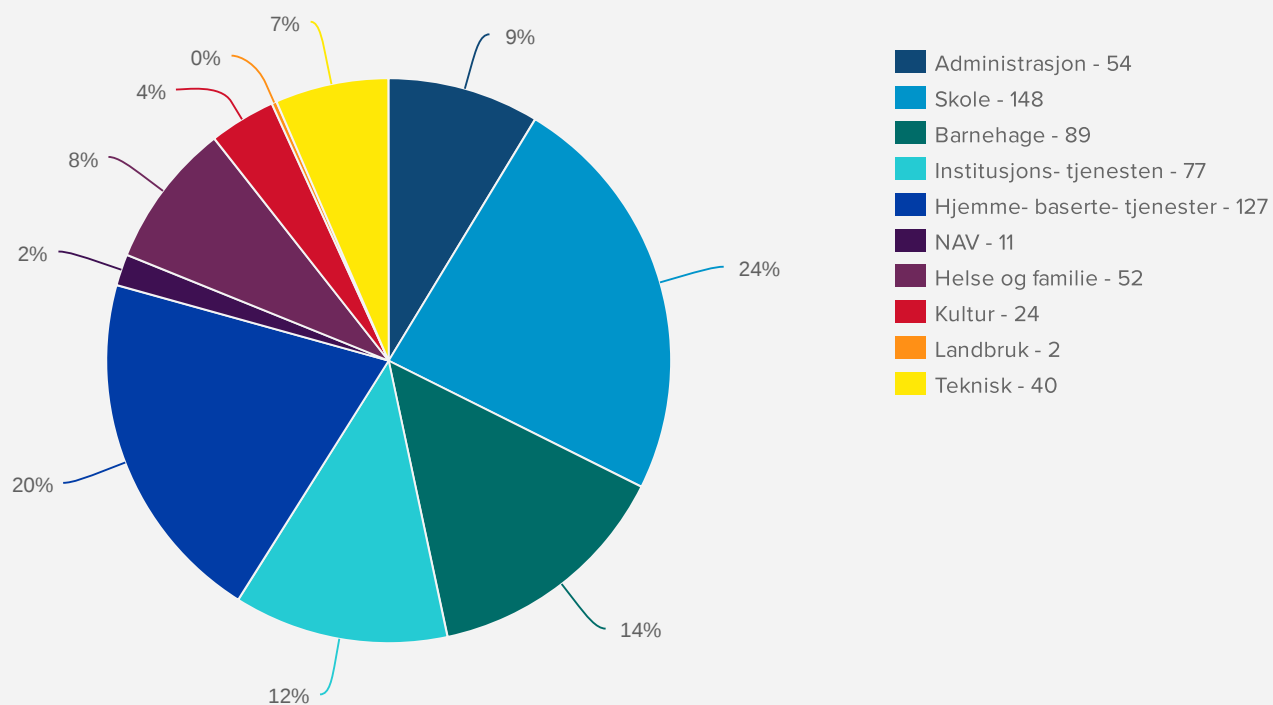
Inntekter i hele tusen

Budsjett 2018 - fordelt på tjenesteområder

Alle tall i hele millioner

Personvernerklæring

› Budsjettforutsetninger

Budsjettforutsetninger

Oversikt over ulike parametre som påvirker budsjettet i 2018

Kommunal deflator (gj.sn. lønns- og prisvekst beregnet av dept.)	2,80
Økning rammer Fræna kommune	2,80
Eiendomsskatt på særskilt fastsatt grunnlag og næringseiendommer	7 ‰
Eiendomsskatt på bolig- og fritidseiendommer	4 ‰
Pensjonstrekk KLP (% av lønnsutb. til ansatte som er medlem av KLP)	16,50 %
Pensjonstrekk STP (% av lønnsutb. til ansatte som er medlem av STP)	11,15 %
Arbeidsgiveravgift	14,10 %
Kommunalt skattøre	11,55
Generelt trekk i rammer - lønnsutgifter	0,0 %
	2,0%, 2,4 %, 2,9 og 2,8 %

I budsjettforslaget er følgende tiltak foreslått for å oppnå balanse:

1. Overføringene fra staten er tilstrekkelige til å dekke gjennomsnittlig lønns- og prisvekst når en trekker ut regionsentertilskuddet. Rammeoverføringen + skatteinntekter er økt med den kommunale deflatoren på 2,8 %. I tillegg er det foreslått både reduksjoner og økninger i rammen som følge av endringer i tjenesteomfang og nye tiltak.
2. Rådmannen tilrår å videreføre eiendomsskatt på næringsbygg, boliger og fritidseiendommer med samme promillesats som tidligere, dvs. 4 promille på fritidsboliger og hus og 7 promille på verk og bruk og næringseiendommer.
4. Vedtatt skolestruktur og utbygging av skoler er innarbeidet i økonomiplanen slik som vedtatt av kommunestyret. Dette vil kreve økte finans- og driftsutgifter. Dette er innarbeidet i økonomiplanen.
5. Det er ikke lagt inn større investeringer på pleie og omsorg, barn og familie.

5. Rådmannen er tydelig på at Fræna kommune må gjennomføre strukturelle endringer på andre områder for å frigjøre midler til å møte utfordringer på områder som vedlikehold, investeringer på pleie og omsorg og barn og familie.

[Personvernerklæring](#)

› Eiendomsskatten i økonomiplanperioden.

Eiendomsskatt

Fræna kommune innførte eiendomsskatt på boliger og fritidshus i 2014 med 4 ‰ og et bunnfradrag på 200 tusen kroner. I tillegg ble det innført eiendomsskatt på næringsbygg med 7 ‰. Fra før var det allerede eiendomsskatt på verk og bruk med 7 ‰ .

Det er rådmannens vurdering for 2019 og videre i økonomiplanperioden at dette nivået må videreføres. Eiendomsskatten har stor betydning for tjenesteproduksjon, evne til å finansiere investeringer og muligheten til å dekke nye behov i fremtiden.

Fræna kommune har bl.a. som følge av disse inntektene gjennomført mange tiltak på vedlikehold av kommunale bygg og i tillegg opprettholdt et godt tjenestetilbud til befolkningen.

I 2019 budsjettet foreslår rådmannen å videreføre den ekstraordinære bevilgningen til vedlikehold av kommunale bygg på 5 mill. kroner. For 2020 og utover er det i henhold til vedtak i sak om økonomiplan 2018 - 2021 lagt inn samme beløp i hele økonomiplanperioden. Dette er med å bevirke at kommunens netto driftsresultat ikke tilfredsstillende vedtatte målsettinger og anbefalte krav i økonomiplanperioden.

De boligene som blir skattlagt etter formuesgrunnlag fra skatteetaten, vil sannsynligvis også i 2019 oppleve en viss økning i grunnlaget. Skatteetatens formuesgrunnlag bygger på årlige beregnede kvadratmetersatser fra SSB, hvor det tas hensyn til boligtype, opprinnelig byggeår, boligens areal (primærom), boligens geografiske beliggenhet og markedspris i det enkelte området. Det er vanskelig å forutse hvordan formuesgrunnlaget vil endre seg fra år til år, men grunnlaget kan i prinsippet gå både opp og ned. Faktoren som eiendomsskatten blir beregnet ut ifra er redusert fra 0,8 til 0,7 i 2020. Dette har medført en reduksjon i forventet eiendomsskatt for denne gruppen.

Rådmannen har beregnet forventet eiendomsskatt på grunnlag av takstnivået i 2018 og med ny faktor på formuesgrunnlaget fra 2020.

Nye regler fra 2019: Endring i utskrivning av eiendomsskatt på tidligere verk og bruk. Verk og bruk går ut og erstattes av et særskilt fastsatt grunnlag.

Stortinget har vedtatt å fjerne adgangen til å skrive ut eiendomsskatt på produksjonsutstyr og produksjonsinstallasjoner, den såkalte "maskinskatten".

Verk og bruk skal fra 2019 defineres og takseres som næringseiendommer, uten anledning til å ta med produksjonsutstyr i skattegrunnlaget. Skatteinntektene fra produksjonsutstyret trappes ned over en periode på syv år, med grunnlag i en overgangsregel.

Det er gjort unntak for vannkraftverk, vindkraftverk, kraftnettet og petroleumsanlegg, som med et fellesbegrep kan kalles energianlegg. For disse anleggene skal reglene for taksering av verk og bruk videreføres.

Kommuner som i 2018 skrev ut skatt på verk og bruk kan fra 2019 til 2024 skrive ut skatt på et særskilt fastsatt grunnlag. Grunnlaget er differansen mellom ny takst for objektene i 2019 og skattegrunnlaget i 2018.

Teknisk gjøres dette ved at eiendoms-kategorien «verk og bruk» fjernes fra eiendomsskatteloven, og at særreglene for verk og bruk videreføres kun for energianleggene, kraftverk, vindkraftverk, kraftnettet og anlegg omfatta av særskattereglene for petroleum.. Alle andre typer anlegg som i dag er verk og bruk, vil etter forslaget være alminnelig næringseiendom.

Produksjonsinstallasjoner er gitt en omfattende definisjon i proposisjonen, og innebærer at etter forslaget vil bare de bygningsmessige skallene i industrianlegg og tomt være gjenstand for eiendomsskatt.

Forslaget innebærer at alle infrastrukturanlegg (telenett og bredbåndsnett og så videre) i all hovedsak fritas for eiendomsskatt, og at størsteparten av skattegrunnlaget i

industrielle anlegg vil bli borte. Forslaget får dermed store konsekvenser for svært mange kommuner, og vil i særlig grad ramme industrikommunene. Også ilandføringskommunene vil få til dels store inntektstap, ettersom deler av anleggene ikke er omfattet av petroleumsskatteloven.

Det er vedtatt overgangsregler som skal gi en trinnvis reduksjon i skatteinntektene over sju år fra og med 2019.

For Fræna kommune vil denne endringen redusere eiendomsskatteinntektene samlet med inntil 15,0 mill. kroner. Virkningen i budsjettet vil være en reduksjon i inntekten på 2,1 (1/7) hvert år fra 2019 til og med 2025. Fra og med 2025 vil reduksjonen dermed utgjøre om lag 15,0 mill. kroner. Det pågår nå arbeid med omtaksering av disse eiendommene. Det endelige resultatet vil bli kjent før jul. Samtidig er det bevilget 500 mill. til de kommuner som blir berørt av endringen, det første året utgjør refusjonen 71,4 mill. kroner. Tallet er ikke kjent men rådmannen har lagt inn en refusjon for Fræna kommune på 1,1 mill. kroner i året. Rådmannen antar altså at kommunen får et tap på 1 mill. kroner per år, samlet 7 mill. over perioden.

Rådmannen har innarbeidet dette i økonomiplanen for 2019 - 2022.

Det er fortsatt to store klagesaker på eiendomsskatt som fortsatt ikke er avklart. Rådmannen har ikke gjort endringer i forventet inntekt som følge av disse.

Vi ha også pågående klage fra Statnett og som følge av Statnettsdommen omtaksering av kraftnettet i kommunen som kommer inn under samme regelverk.

.

Hva dekker eiendomsskatten av utgifter i Fræna kommune i 2018

Alle tall i hele tusen

Tekst	Beløp
Vedlikehold	5 000
Overføring til dekning av investeringsutgifter	10 000
Andel av finans- og driftsutgifter	41 000
Sum	56 000

Virkning nye regler - maskinskatten og ny faktor fra 2020

Stortinget har vedtatt endringer i reglene for eiendomsskatt. Dette er omtalt tidligere i dokumentet. Tabellen under viser hvilke følger dette vil få i Fræna kommunes budsjett. Rådmannen har innarbeidet dette endringsforslaget i sitt forslag til økonomiplan.

I denne tabellen er kommunestyrets vedtak om å redusere eiendomsskatt på boliger og fritidsboliger til 3,5 promille innarbeidet.

Konsekvenser Fræna kommune - nye regler for maskinskatt

Eiendomsskatt (i hele tusen)	2 018	2 019	2 020	2 021	2 022
Forventet inntekt	57 000	54 000	53 000	51 000	50 000
Reduksjon maskinskatt 1/7 per år		-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
Antatt refusjon fra staten		1 100	1 100	1 100	1 100
Reduksjon faktor fra 0,8 til 0,7 fra 2020			-1 000	-	-
Sum eiendomsskatt	57 000	53 000	51 000	50 000	49 000

[Personvernerklæring](#)

› Rammetilskudd og skatteinntekter

Rammetilskudd og skatteinntekter

Rammetilskuddet er beregnet til å utgjøre 277 mill. kroner for 2018. Netto inntektsutjevning kommer i tillegg og er beregnet til å bli 39,1 mill. kroner. Økningen fra året før utgjør 2,8 %.

Skatteinntektene for 2018 er forventet å bli 240,4 mill. kroner. For 2019 er anslaget 243,1 mill. kroner. Dette er en økning på 1,3 % fra året før.

[Personvernerklæring](#)

› Driftsbudsjett 2019 - 2022 - tall

Driftsbudsjettet - talloppsett - oppdatert etter vedtak i kommunestyret

Alle tall i hele tusen

13.12.2018.

Utkast økonomiplan 2019 - 2022	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Frie disponible inntekter				
Skatt på inntekt og formue	-243 117	-243 117	-243 117	-243 117
Ordinært rammetilskudd	-316 038	-316 038	-316 038	-316 038
Skatt på verker og bruk	-31 800	-30 800	-29 800	-28 800
Skatt på eiendom - boliger og fritid	-21 200	-20 200	-20 200	-20 200
Andre generelle statstilskudd	-23 300	-23 100	-23 100	-23 100
Havbruksfondet	-	-	-	-
Regionsentertilskudd	-2 975	-	-	0
Sum frie disponible inntekter	-638 430	-633 255	-632 255	-631 255
Finansinntekter og finansutgifter				
Renteinntekter og utbytte	-6 000	-5 000	-5 000	-4 000
Renteutgifter, provisjon og andre fin.utgifter	15 000	18 300	20 600	20 000
Avdrag på lån	25 200	29 900	34 200	36 300
Netto finansinntekter/utgifter	34 200	43 200	49 800	52 300
Avsetninger og bruk av avsetninger				
Til dekn. av tidl. års reknsk.messig meirforbruk	-	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	-7 000	-	-7 218	-9 013
Disp. fond - regionsentertilskudd	2 975			
Til bundne/ ubundne avsetninger				
Bruk av bundne/ ubundne avsetninger	-	-	-	-
Premieavvik	-6 000	-5 000	-4 000	-3 000
Netto avsetninger	-10 025	-5 000	-11 218	-12 013
Overført til investeringsrekneskapet	5 376	492	-	-
Til fordeling drift	-608 879	-594 563	-593 673	-590 968
Enheter (alle tall i hele tusen)	2 019	2 020	2 021	2 022
Rådmannen	18 775	18 775	18 775	18 775
Administrasjon	18 576	18 176	18 176	18 176
Personal/Organisasjon	9 258	9 258	9 258	9 258

Utkast økonomiplan 2019 - 2022	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Skolefaglig område	17 625	17 625	17 625	17 625
Forvaltningskontor	9 296	9 296	9 296	9 296
Sørviskontor	7 675	7 575	7 675	7 575
Flyktningetjenesten	-	-	-	-
Haukås skole	23 733	23 773	23 233	22 478
Sylte og Malme skole	16 419	16 419	16 419	16 419
Aureosen/Jendem skole	14 162	14 162	14 162	14 162
Tornes skole	11 376	11 376	11 376	11 376
Bud skole	17 590	17 590	17 590	17 590
Hustad skole	18 971	18 971	18 971	18 971
Fræna ungdomsskole	23 426	22 451	22 451	21 451
Opplæringscenteret	4 615	4 615	4 615	4 615
Bjørnsund Leirskole	-350	-350	-350	-350
Barnehager	89 336	89 336	89 336	89 336
Institusjonstjenesta	71 848	70 181	70 181	70 181
Heimebasert tenester	122 269	118 335	118 335	118 335
NAV Sosialtenesta	10 898	10 418	9 968	9 518
Helse og Familie	51 699	51 699	51 699	51 699
Kultur	23 485	16 685	16 685	16 285
Teknisk forvaltning	8 562	8 562	8 562	8 562
Landbruk	1 753	1 753	1 753	1 753
Teknisk Drift og anlegg	31 883	31 883	31 883	31 883
VAR	-14 000	-14 000	-14 000	-14 000
SUM	608 879	594 563	593 673	590 968

Kommentarer til tallene følger under

Disposisjonsfondet (oppdatert etter vedtak i kommunestyret 13.12.2018)

Disposisjonsfondet (hele tusen)	2016	2017	2018	2 019	2020	2021	2022
Saldo 1.1.	22 581	52 288	63 608	66 508	59 508	55 008	47 790
Tilførsel/bruk av - budsjett	29 707	11 320	2 900	-7 000	-4 500	-7 218	-9 013
Forventet saldo 31.12.	52 288	63 608	66 508	59 508	55 008	47 790	38 777
% av driftsinntekter	6,15 %	7,48 %	7,82 %	7,00 %	6,47 %	5,62 %	4,56 %

[Personvernerklæring](#)

› Driftsbudsjettet - kommentarer

Kommentarer til driftsbudsjettet

Ny ramme og spesifikasjon av endringer vises i egen tabell. Flytting av midler mellom rammer er ikke foreslått i dette dokumentet. Andre endringer vist i tabellen ovenfor kommenteres under.

Generell reduksjon. Rådmannen foreslår ikke noe generelt trekk i rammen i år. Dette skyldes at mange enheter nå strever med rammen. Det er behov for å trekke i den totale rammen men det må gjøres på de enheter der nøyere undersøkelser viser at det er rom for endringer.

Rådmannen. Økning i tilskudd fra 2018 til Romsdalsmuseet er nå trukket ut igjen, dette utgjør 1 mill. kroner. Det var en engangsbevilgning i 2018. For øvrig gjelder reduksjon 480 tusen kroner kun ansatte som er flyttet mellom enheter. Økningen for øvrig gjelder revisjon.

Administrasjonen. Rammen er redusert med 400 tusen kroner som følge av reduksjon utgifter til lisenser. Deler av tilleggsbevilgning i 2018 var en engangsbevilgning. Rammen er videre økt med 130 tusen som er Fræna kommunes andel økt bemanning innkjøp i Nordmøre Innkjøpssamarbeid. Det arbeides med utviding av antall ansatte. Denne økning av utgifter vil gi sparte utgifter som følge av flere innkjøpsavtaler. Når denne innsparing er klar, vil rammene bli justert. Rådmannen ser for seg at dette skjer ved neste års budsjettbehandling. Samtidig vurderes også nå andre finansieringsmuligheter.

Fræna kommune har vedtatt å gå ut av IKT Orkide og etablere egen IKT tjeneste fra 1.1.2019. Dette vil gi betydelig innsparing i utgiftene fra 2019, men også økte utgifter som følge av egen drift. Situasjonen forventes å være mer avklart neste år (2019). Eventuelle innsparinger eller økte utgifter vil da bli innarbeidet gjennom revidert budsjett.

Sørviskontoret. Valgposten blir økt med 100 tusen kroner i 2019 som følge av at det er kommunestyrevalg neste høst.

I 2019 blir bemanningen redusert med en 30 % stilling på grunn av oppgaver som er gått ut. Dette utgjør 240 tusen kroner.

Forvaltningskontoret. Foreslått tilleggsbevilgning har sammenheng med flytting av ansatte mellom enheter, jfr. kommentarer under rådmannen. Dette går samlet i null.

Barnehage. Våre kostnader per barn i kommunale barnehager øker. Fra 2018 – 2019 har rådmannen beregnet økningen til å være 4,79%.

PBL har i 12.11.2018 bekreftet at våre beregninger er korrekte. Nasjonal tilskuddssats har også blitt justert tilsvarende.

Dette får en foreløpig beregnet kostnad på kr. 2,7 mill. i tilskudd til private barnehager. Deflatorjustering på 2,8 % utgjør 1,6 mill. Rådmannen har derfor lagt inn en økning på denne posten på 1,0 mill. kroner.

Haukås skole. Rammen blir redusert med 40 tusen som følge av vakanser men øker igjen med samme beløp i 2020. Tredeling av ett klassetrinn i 2019 medfører økte utgifter på 800 tusen kroner. Reduksjon i utgifter til drift av skole fra 2021, jfr. vedtak i sak 40/2018, er foreløpig lagt inn på denne enheten.

Fræna ungdomsskole. Skolen har tidligere fått midler til styrking av 9. trinnet i 2016 og 2017, jfr. KS sak 117/2016. I 2018 blir tiltaket redusert med 325 tusen kroner og i 2019 med 975 tusen kroner som varslet i saken. Samtidig melder skolen om økt behov som følge av at 8. trinnet fra 2018 er delt i 4 grupper. Dette tiltaket går ut igjen i 2022 og utgjør en million kroner.

Bjørnsund leirskole. Det begynner å bli behov for større vedlikehold på anlegget på Bjørnsund. Rådmannen foreslår at rammen styrkes med 50 tusen kroner per år for å imøtekomme dette tiltaket. For denne enheten betyr det at krav om overskudd reduseres fra 400 tusen kroner til 350 tusen kroner.

Institusjonstjenesten. Rådmannen har engasjert PWC til en gjennomgang av tjenesten der også Eide kommune er invitert med. Også PROF planen må tas inn i vurderingen. Tjenesten mener selv den trenger betydelig styrking av rammen og varsler merforbruk i

2018. Rådmannen foreslår ingen endringer her men vil komme tilbake til saken når rapporten fra PWC er ferdig og analysert.

Hjemmebaserte tjenester. Velferdsteknologiprojektet skal gi en innsparing på 3,3 mill. kroner fra 2020 og utover.

Rådmannen foreslo i 2018 at enheten blir trukket 600 tusen kroner hvert år fra 2018 og ut økonomiplanperioden. KOSTRA-tall og Kommunebarometeret viser at Fræna driver pleie- og omsorgstjenesten dyrt. Årsakene til dette må analyseres nærmere. Det vil først og fremst bety færre stillinger. Enheten varsler et betydelig merforbruk i 2018 og rådmannen har foreslått å ta trekket på 600 tusen hvert år tas inn igjen i rammen. Også her vil rapporten fra PWC, PROF planen og utviklingen på mange områder virke inn.

Det blir nå brukt midler på hverdagsrehabilitering. Helse og familie har fått midler til å dekke inn dette prosjektet. Fræna kommune kan ikke innføre nye tiltak uten at det også skjer en inndekking. I gjeldende økonomiplan er det vedtatt at det trekkes i rammen med 600 tusen kroner i 2019 og 600 tusen kroner i 2020. Dette trekket foreslår rådmannen opprettholdt.

Enheten har beregnet et behov for 2019 og fremover som langt overstiger dagens ramme. Rådmannen har ikke foreslått endring i rammen. Det er det flere årsaker til. Kommunen bør avvente PWC rapporten, sammenslåing med Eide kommune og samtidig gå inn i driften å se på mulige innsparinger. I tillegg kommer at rådmannen ikke ser at det er midler til ekstra bevilgning på dette området nå.

PROF-planen. Sak om tiltaksplan som var oppe som sak i DRUT 25.10 og kommunestyret 7.11.2018, viser behov for mer midler på området for å møte fremtidens utfordringer. I planen går det frem at behovet er 8,2 mill. kroner i 2019, 7,2 mill. kroner i 2020 og 1,7 mill. kroner i 2021. Dette tilsier en akkumulert økning i driftsnivået på 17,1 mill. kroner. I gjeldende økonomiplan er det ikke rom for å øke bevilgningen på dette området.

NAV - sosialtjenesten. I KS sak 30/2018 "Aktivitetstilbud for mottakere av økonomisk sosialhjelp under 30 år." ble det vedtatt:

1. Kommunen inngår en tidsberegnet avtale med Torabu AS om opprettelse av et aktivitetstiltak for sosialhjelpsmottakere fra 01.01.19 til 01.01.21 med mulighet for forlengelse i 2 år. Avtale utover dette tidsrommet må politisk behandles i kommunestyret i god tid innafor utløpet av avtalen.

2. Kostnaden blir å innarbeide i kommunens budsjett og økonomiplan fra 2019.

3. NAV skal rapportere resultatet årlig til kommunestyret ifm. årsrapporten.

Dette gir en økning i rammen for 2019 på 960 tusen kroner. Samtidig er det lagt inn trekk i rammen i 2020, 2021 og 2022 med henholdsvis 480, 450 og 450 tusen kroner som er forventet innsparing i stønad.

Helse og familie. Hverdagsrehabilitering vil gi Fræna kommune en økning i utgifter på 1,5 mill. kroner. Det ble gitt en tilleggsbevilgning i 2018. Foreløpig ser det ut til at økning i 2019 på 400 tusen kroner kan dekkes ved hjelp av fond og tilskudd. Det er usikkert hva som blir behovet for midler i 2020. Det blir for øvrig foretatt trekk i rammen for Hjemmetjenesten som følge av innføring av hverdagsrehabilitering.

Avdeling Fysio og rehab melder om sterkt behov for økning i ressurser. Det arbeides med å finne midler internt og enheten må se på inntektsmulighetene.

Rådmannen ser ikke at det er rom for å foreslå noen tilleggsbevilgning på denne enheten. I budsjettmøte med enheten ble det oppfordret til å gå kritisk gjennom driften. Det er varslet merforbruk i 2018.

Kultur. I KS sak 29/2018 "Renovering av Brynhallen" vedtok kommunestyret å bevilge 7 mill. kroner som tilskudd til renovering av Brynhallen. Dette er en engangsbevilgning som dekkes over disposisjonsfondet. I tillegg trekkes enheten for en engangsbevilgning fra 2018 på 50 tusen kroner (vigselsrom).

Teknisk forvaltning. Det er oppstått nye utgifter i forbindelse med kameraovervåking på Bud og på Bjørnsund - brannvarsling. Rådmannen foreslår at rammen økes med 50 tusen kroner.

Teknisk drift og anlegg. Overtakelse av leiekontrakt Torget legekantor skjedde i 2018 og får å dekke helårsvirkning på denne utgiften må rammen økes med 157 tusen kroner.

Rådmannen har lagt inn beløp i samsvar med vedtak i sak om økonomiplan 2018 - 2021 å opprettholde bevilgningen til vedlikehold i økonomiplanperioden, dvs. 5 mill. kroner per år.

VAR. Fræna kommune bruker systemet «Momentum selvkost» i beregningen av utgifter på selvkostområdet. I budsjettet for kommunen kommer dette fram som en inntekt. Årsaken til dette, er at noen driftsutgifter, avdrag og renter dekkes av Fræna kommune. «Momentum» beregner andelen som skal belastes selvkostområdene, og slik reduseres Fræna kommunes utgifter. I budsjettet for 2018 øker beløpet med 1,2 mill. kroner. Dette er i samsvar med reelle tall som er overført det siste året.

Rentenivået er fortsatt lavt, men Norges Bank har nå kommet med nye prognoser, og renten er allerede satt opp med 0,25 % hittil i år. Rådmannen har fulgt anbefaling om budsjettrente fra Kommunalbanken. Den lyder på:

2019: 2,0 %. 2020: 2,4 %, 2021: 2,9 % og 2022: 2,8 %.

Forventet rente i økonomiplanperioden er også vist under kapitlet om vurderinger og føringer. Det er videre gjort beregninger som viser at utgiftene til renter vil øke betydelig i årene som kommer som følge av planlagte og vedtatte investeringer. Avdrag øker tilsvarende og av samme grunn. I beregningene er det lagt inn forventet levetid (avdragstid) og renter og avdrag på selvkostområder er trukket ut.

Disposisjonsfondet. Fræna kommune har de siste årene bygd opp disposisjonsfond, og kommunestyret har satt som målsetting at fondet minimum skal utgjøre 5 % av driftsinntektene i kommunen. Per 31.12.18 står det 66,5 mill. kroner på fondet. Dette utgjør 7,82 % av driftsinntektene. I økonomiplanperioden er det foreslått og vedtatt bruk av fondet. Per 31.12.2022 er det forventet at fondet utgjør om lag 44,0 mill. kroner (5,19 %). **Etter kommunestyrebehandling 13.12.2018 er dette redusert til 4,56 %,**

I rådmannens forslag til budsjett er det ikke lagt opp til en ytterligere oppbygging av fondet videre i økonomiplanen. Nedenfor følger en matrise som viser forventet utvikling

i disposisjonsfondet i perioden.

Disposisjonsfondet i tall 2016 - 2022 (oppdatert 13.12.2018)

Disposisjonsfondet (hele tusen)	2016	2017	2018	2 019	2020	2021	2022
Saldo 1.1.	22 581	52 288	63 608	66 508	59 508	55 008	47 790
Tilførsel/bruk av - budsjett	29 707	11 320	2 900	-7 000	-4 500	-7 218	-9 013
Forventet saldo 31.12.	52 288	63 608	66 508	59 508	55 008	47 790	38 777
% av driftsinntekter	6,15 %	7,48 %	7,82 %	7,00 %	6,47 %	5,62 %	4,56 %

[Personvernerklæring](#)

› Spesifikasjoner over endringer i rammen 2019 - 2022

Endringer i rammen 2019 - 2022

Alle tall i hele tusen

Enheter	Budsjett 2017	Vedtatt budsjett 2018-revidert I og II	Budsjett 2018 inkl 2,8 % deflator	Generelt trekk 0,5 %	Innsparinger/ reduksjon tjenesten	Økning/ nye tiltak
Rådmannen	17 518	19 606	20 155		-1 480	100
Administrasjon	17 375	18 333	18 846		-400	130
Personal/Organisasjon	9 578	9 006	9 258			
Skolefaglig område	16 329	17 145	17 625			
Forvaltningskontor	8 137	8 576	8 816			480
Sørviskontor	8 155	7 602	7 815		-240	100
Flyktningetjenesten	-	-	-		-	-
Haukås skole	21 961	22 347	22 973		-40	800
Sylte og Malme skole	15 680	15 972	16 419			
Aureosen/Jendem skole	13 330	13 776	14 162			-
Tornes skole	10 690	11 066	11 376			
Bud skole	16 804	17 111	17 590			-
Hustad skole	18 112	18 454	18 971			-
Fræna ungdomsskole	22 669	22 764	23 401		-975	1 000
Opplæringsssenteret	4 533	4 615	4 744		-129	
Bjørnsund Leirskole	-372	-400	-411			61
Barnehager	76 984	85 930	88 336			1 000
Institusjonstjenesta	68 627	69 891	71 848			
Heimebasert tenester	119 886	119 522	122 869		-600	-
NAV Sosialtenesta	9 440	9 667	9 938			960
Helse og Familie	47 129	50 291	51 699			
Kultur	15 480	16 085	16 535		-50	7 000
Teknisk forvaltning	8 140	8 280	8 512			50
Landbruk	1 676	1 705	1 753			
Teknisk Drift og anlegg	30 491	30 862	31 726		-	157
VAR	-12 085	-12 400	-12 747			
SUM	566 267	585 806	602 209	-	-3 914	11 838

Tabellen viser alle endringer i rammer foreslått for 2019 og for økonomiplanen 2019-2022.

Personvernerklæring

› Innsparinger

Innsparinger

Gjennom budsjettarbeidet denne høsten er der avdekket potensial for kostnadsreduksjoner (sammenlignet med 2018-nivået) på 3,9 mill. kroner. Disse reduksjonen er innarbeidet i budsjett for 2019. Jfr. oversikt ovenfor.

Rådmannen mener likevel at en først ved iverksettelse av strukturelle endringer i kommunen kan legge til rette for mer bærekraftig og varig reduksjon av kommunens kostnader. Det er reduserte årsverk som gir innsparinger av betydning selv om innsparinger også på andre områder har innvirkning.

Samtidig foreslår rådmannen tillegg i rammen på samlet 11,8 mill. kroner. Noe av dette er iverksettelse av politiske vedtak i 2018 som får betydning for økonomiplanperioden, og noe er tiltak som er kommet frem i møter med enhetene. Rådmannen har vært meget restriktiv med å foreslå endringer. Det har kommet frem ønsker om økning i rammen som er betydelig større enn foreslått tillegg. Nye tiltak, ønsker og behov er beskrevet i kommentarene på den enkelte enhet.

Samleark endring i ramme ovenfor gir detaljer om endringer i 2019. Nedenfor vises noen større innsparinger som er foreslått i perioden 2019 - 2022.

Kutt i ramme i økonomiplanperioden (2019 - 2021)

Tall i hele tusen.

Enhet	Tekst	2019	2020	2021	2022
Teknisk drift og anlegg	Vedlikehold	0	0	0	0
Skole	Reduksjon ramme	-975	0	0	0
Institusjonstjenesten	Velferdsteknologi	0	-1 667	0	0
Hjemmebaserte tjenester	Kostra/Kommunebarometeret	0	0	0	0
Hjemmebaserte tjenester	Hverdagsrehabilitering	-600	-600	0	0
Hjemmebaserte tjenester	Velferdsteknologi	0	-3 334	0	0
Sum reduksjon		-1 575	-5 601	0	0
Akkumulert		-1 575	-7 176	-7 176	-7 176

Tabellen over viser store kutt i det enkelte år i økonomiplanen. Tabellen viser også akkumulerte tall.

[Personvernerklæring](#)

› Forventet utvikling i disposisjonsfondet

Disposisjonsfondet (hele tusen)	2016	2017	2018	2 019	2020	2021	2022
Saldo 1.1.	22 581	52 288	63 608	66 508	59 508	55 008	47 790
Tilførsel/bruk av - budsjett	29 707	11 320	2 900	-7 000	-4 500	-7 218	-9 013
Forventet saldo 31.12.	52 288	63 608	66 508	59 508	55 008	47 790	38 777
% av driftsinntekter	6,15 %	7,48 %	7,82 %	7,00 %	6,47 %	5,62 %	4,56 %

I 2019 er det lagt inn en avsetning til disposisjonsfondet på 2,9 mill. kroner som gjelder mottatt regionsentertilskudd. Samtidig er det foreslått bruk av 4 mill. kroner som gjelder samlet avsetning regionsentertilskudd i 2017, 2018 og 2019. Det vil bli fremmet egen sak om bruk av disse midlene. I tillegg kommer bruk av fond til finansiering av tilskudd Brynhallen.

[Personvernerklæring](#)

› Bemanning i Fræna kommune 1. november 2018

Økning i bemanningen i Fræna kommune

Bemanning i Fræna kommune pr. 1. november 2018

Fra 2017 til 2018 har det vært en økning på 28 årsverk, mens økingen i antall ansatte er 43. I dette tallet ligger også en 13-14 personer som er i permisjon uten lønn samt ansatte med foreldrepermisjon. Antall vikarer har økt litt fra i fjor men vi er ikke på nivået fra 2015. Den største økingen av antall årsverk/ansatte har skjedd innen helse/familie. Her har det kommet nye stillinger innenfor:

- HOPP-prosjektet (+2)
- Virksomhetsoverdragelsen av Torget legekontor (+3)
- Flere stillinger innenfor barnevernet. (+3)
- Avslastning- og samarbeidstiltak I. (+7)
- Hverdagsrehabilitering (+4)

Vi har tatt inn noen flere lærlinger (+3), og det har også vært noe økning av antall ansatte ved SFO (+5) Gjennomsnittlig stillingsstørrelse for kvinner er nå 78,3% og for menn 80%. Dette er en økning siden i fjor på 6,9% for kvinnene og 5,8% for mennene.

Dersom en regner en snittårslønn på kr. 400.000,- vil en stilling koste inkl. sosiale utgifter rundt 640 000 kroner pr. år. Økingen i antall årsverk utgjør derfor en kostnad for kommunen på rundt kr. 17,9 mill.kr. Selv om noen av stillingene finansieres av prosjektmidler bør vi likevel se på hvordan vi utøver tjeneste og om vi kan utnytte de eksisterende personressursene på en enda bedre måte. Dette med tanke på kommunens økonomiske situasjon.

Bemanning per 1. november

	1.11.14		1.11.15		1.11.16		1.11.17		
Ansatte i Fræna kommune	Årsverk	Ansatte	Årsverk	Ansatte	Årsverk	Ansatte	Årsverk	Ansatte	Å
Fast ansatte	598	790	581	779	609	806	638	822	
Vikarer	30	53	44	56	29	33	27	35	
Totalt	628	843	625	835	638	839	665	857	

Oversikt over ansatte og årsverk i kommune, pr 1. november i år 2014, 2015, 2016, 2017 og 2018

[Personvernerklæring](#)

Investeringsbudsjett 2019 - 2022 - talloppsett (oppdatert etter vedtak i kommunestyret 13.12.2018)

Investeringsbudsjett 2019 - 2022 (alle tall i hele tusen)				
Prosjekter	2019	2020	2021	2022
Egenkapitalinnskudd KLP	2 100	2 100	2 100	2 100
Datautstyr	3 000	3 000	3 000	3 000
Prosjektering og utbygging Jendem skole	51 400	10 000	-	-
Opparbeidelse av grunn Jendem skole	2 600	-	-	-
Utbedring Sylte skole	10 000	5 500	5 000	-
Utbedring Tornes skole	8 700	-	-	-
Haukås skole	6 500	133 500	125 000	-
Kulturskole		30 000	-	
Lokaler til Mestringsenheten + tomt - Elnesvågen - "Pensjonærboligen".	3 000	7 000	-	-
Trollkirka turmål og turknutepunkt	1 700	-	-	
Utvikling av turstier/friluftsområder i Fræna kommune, fase 1	250	-	-	-
Utvikling av turstier/friluftsområder i Fræna kommune, fase 2	500	500	-	-
Farstadsanden vernet sone	1 500	-	-	-
Åttringen		100	-	
Klargjøring næringsareal	13 800	3 000	3 000	3 000
Tilrettelegging boligtomter	29 500	13 800	10 000	10 000
Nye småhus - utleieboliger - Eidem (2019) og Setbakken (2019) + boligsosial handlingsplan utleieboliger 2019 - 2021	8 000	4 000	4 000	4 000
Startlån - Husbanken	5 000	5 000	5 000	5 000
Opprusting kommunale eiendommer	5 000	3 000	3 000	3 000
Vatn	7 000	7 000	7 000	7 000
Avløp	16 000	8 000	8 000	8 000
Opprusting parkeringsplass, kjøp av tomt og rive hus, ladestasjoner	2 000	-	-	-
Asfaltering og vei	3 000	1 000	1 000	1 000
Vareleveringsveien.	7 000			

Investeringsbudsjett 2019 - 2022 (alle tall i hele tusen)				
Prosjekter	2019	2020	2021	2022
Sentervegen	-	-	-	-
Farstadsanden - nasjonal turistveg	2 000	-	-	-
Utstyr institusjonstjenesten	7 600	1 300		
Nytt bygg på Eidem - teknisk avdeling + brannstasjon	-	-	-	-
Barnehagen i Bud	5 000			
Brannsikring Bud kirke	1 100			
Utvidelse av gravplass Tornes	3 000	3 000	-	-
Utvidelse av gravplass Hustad	3 000	3 000	-	-
Nytt regionsenter Hustadvika kommune	3 000	4 500		
Kirkelig Fellesråd	420	700	-	-
Tettstadprogrammet - PS 90/2016	100	100	-	-
TOTALT	212 770	249 100	176 100	46 100
Finansiering				
Mva kompensasjon fra investering	34 194	39 220	30 800	4 800
Bruk av fond (tomtesalg)			3 000	
Tilskudd GassRor - Trollkirka	1 550			
Tilskudd kultur	1 350	200		
Tilskudd gangveg statens vegvesen			-	-
Avsetning fond tomtsalg	-3 000		-	-
Regionsentertilskudd - bruk til utvikling av senter for Hustadvika kommune - disposisjonsfond	3 000	4 500		
Sal av eiendom og tomter (bolig og næring)	12 500	12 000	7 000	5 000
Overføring fra driftsbudsjettet	5 376	492	-	-
Bruk av ubundne investeringsfond	2 100	2 100	2 100	2 100
Sum tilskot, refusjonar m.m	57 070	58 512	42 900	11 900
Rest finansieringsbehov	155 700	190 588	133 200	34 200
Sum låneopptak inkl. Startlån	-155 700	-190 588	-133 200	-34 200

Denne tabellen viser alle foreslåtte investeringer i økonomiplanperioden. I neste kapittel ligger kommentarer til prosjektene.

[Personvernerklæring](#)

› Budsjettkommentarer investeringsbudsjettet

Kommentarer til investeringsbudsjettet

Egenkapitalinnskudd KLP Dette innskuddet kommer hvert år, og beløpet som er lagt inn tilsvarer overføringen i 2018. Kommunen får avkastning på innskuddet som er en del av pensjonsoppgjøret hvert år. Det er ikke anledning å finansiere dette innskuddet med lån, og beløpet må derfor dekkes inn ved bruk av fond.

Datautstyr Det vises Kvalitetsplan for Frænskolen mm. Det må et omfattende løft til for å få utstyret i Fræna kommune opp på akseptabelt nivå. Skolene har ikke ramme til å greie dette løftet selv. I løpet av tre år vil alt være på plass på skolene, men da vil fornying av gammelt utstyr igjen være aktuelt. I 2019 vil det også bli et oppgjør etter at kommunen er gått ut av IKT Orkide. Det er oppnådd enighet om hvordan oppgjøret skal skje men beløpet vil ikke være klart før til våren 2019. Dette vil bli ført som en reduksjon av investeringsutgiftene i 2019, og vil utgjøre ca. 1 mill. kroner. Dette vil ventelig gå med til ekstra utgifter i forbindelse med etablering av egen IKT-drift.

IKT Orkide Fræna kommune har meldt seg ut av IKT Orkide, og det vil derfor ikke komme utgifter i 2019 på denne posten.

Jendem skole Vedtatt ramme er 81,4 mill. kroner. I 2017 og 2018 antas det å påløpe 20 mill. kroner. Restbevilgningen er lagt inn i 2019 og 2020 og utgjør samlet 61,4 mill. kr.

Opparbeidelse av grunn Jendem skole. I sak PLØK 58/2017 ble det vedtatt å kjøpe grunn for opparbeidelse av parkeringsareal og busslomme. Kostnaden er estimert til 2,6 mill. kroner. Dette tiltaket er planlagt utført i 2019

Sylte skole Vedtatt ramme var 61 mill. kroner. Dette er nå endret som følge av vedtak i PLØK 8.11.2018. Se avsnittet om skolestruktur foran i dokumentet, Det er nå lagt inn 15,5 mill. kroner til utbedring av skolen og 5 mill. kroner til andel idrettshall.

Haukås skole Utgiften var estimert til 232 mill. kroner. Beløpet var fordelt mellom 2019, 2020 og 2021 i henhold til vedtak i kommunestyret 14.12.2017. I 2018 og 2019 påløper

mindre beløp. Dette er nå endret som følge av vedtak i PLØK 8.11.2018. Se avsnittet om skolestruktur foran. **I kommunestyrevedtak 13.12.2018 ble det vedtatt å redusere investeringen til 265 mill. kroner. Reduksjonen er foretatt i 2020 budsjettet.**

Tornes skole. Det er lagt inn et beløp på 8,7 mill. kroner til opprustning av skolen, jfr. vedtak i sak om skolestruktur 8.11.2018. Beløpet er hentet fra Telemarkforsknings rapport.

Mestringsenheten. Sak om å oppruste "Pensjonærboligen" til dette formålet har vært oppe i PLØK som sak 56/2017. Saken ble trukket fra behandling i kommunestyret 19.10.2017. Saken ble fremmet på nytt i DRUT 23.10.2018 og i KS 8.11.2018. Da ble det vedtatt å sende prosjektet ut på anbud på nytt. Rådmannen har lagt inn forslag om å bevilge 3 mill. kroner i 2019 og 7 mill. kroner i 2020 til formålet. **I kommunestyret 13.12.2018 ble det vedtatt å se denne investering i en større sammenheng. Rådmannen ble bedt om å komme med en sak.**

Parkering og avkjørsel Trollkyrkja. Det er behov for å flytte og oppgradere dette anlegget. Det arbeides med å innhente tilskuddsmidler som kan dekke betydelige deler av utgiften. Det planlegges brukt 1,7 mill. kroner i 2019 til dette formålet. Parkeringsplassen som benyttes i dag, er ikke egnet av flere grunner, og kommunen ønsker å finne en god og varig parkeringsløsning som løfter Trollkyrkja som turmål. Rådmannen vil legge fram egen sak om tiltaket. Gass ROR har bevilget 1,5 mill. kroner til tiltaket i 2019.

Utvikling av turstier/friluftsområder i Fræna kommune, fase 1 og fase II. Det planlegges brukt samlet 1,4 mill. kroner på disse tiltakene i 2018, 2019 og 2020. Tilskudd og tippemidler er beregnet å utgjøre 0,4 mill. kroner i 2019. Rådmannen vil også her fremme egen sak om de konkrete tiltakene. I 2019 foreslås å bevilge samlet 750 tusen kroner.

Farstadsanden vernet sone. Her er det samlet planlagt brukt 1,5 mill. kroner. Det må utvikles sti på Farstadstranden for å skjerme det vernede området. Det er et krav fra Fylkesmannen at kommunen iverksetter dette snarest. Prosjektet kan gjøres nøkternt om man ønsker det. Rådmannen ønsker å se på muligheten til å gjennomføre et prosjekt som kan gjøre Farstadsanden til et enda mer spektakulært turmål. Her foreslås

en bevilgning på 550 tusen kroner i 2019. Fylkesmannen er også tungt inne i dette prosjektet. Også her er det muligheter for å få tilskudd og tippemidler til samlet om lag 1 mill. kroner som er lagt inn i økonomiplanen. Rådmannen vil fremme sak om tiltaket. Prosjektet foreslås gjennomført i 2019.

Åttringen. Dette er et prosjekt som vil kreve en investering på 100 tusen kroner. Tiltaket er lagt inn for gjennomføring i 2020.

Klargjøring næringsareal. I denne posten for 2019 ligger det nå inne 13,8 mill. kroner.

På Nerland trengs det 400 tusen. Det er interesse for en tomt på industriområdet. Det må bygges en liten veistump for å åpne feltet.

På Indre Harøy Øst - trengs det midler for videre industriutvikling, i første omgang reguleringskostnader.

På Galten trengs det midler til kjøp av restareal til industriområdet.

På Dalemyra planlegges tomtekjøp og utbygging av feltet. Samlet utgjør dette over 13 mill. kroner.

Holamyra står dessverre i stampe på grunn av veikrysset og at vegvesenet har sagt nei til videre utbygging.

Tilrettelegging boligtomter. Jfr. sak i DRUT og KS i november/oktober - oppdatert boligbutyggeplan 2019 - 2020. Det er lagt inn midler til grunnkjøp og planlegging av Tornes, Dalelia, Haukås Øvre og Malmefjorden med samlet 29,5 mill. kroner. Det er samtidig forventet en salgsinntekt på 9,5 mill. kroner. I 2020 planlegges det utbygging av tomter for 13,8 mill. kroner og salg av tomter er budsjettert med 9 mill. kroner. I 2020 er det Farstad og Tornes som utgjør brorparten av beløpet.

Boligbyggeprogrammet går kun til og med 2020. Det er likevel lagt inn utbygging tomter i 2021 og 2022 med 7 mill. kroner hvert år. Det er samtidig budsjettert med en inntekt på salg boligtomter på 4 mil. i 2021 og 5 mill. kroner i 2022.

Nye utleieboliger på Eidem og Setbakken. Her foreslås det å bevilge 8 mill. kroner i 2019. For å følge opp øvrige tiltak i boligsosial handlingsplan er det foreslått 4 mill. hvert

år i resten av planperioden.

Startlån Husbanken. Fræna kommune tar opp et lån på 5 mill. hvert år i planperioden for utlån til boligkjøpere etter egne regler.

Opprusting kommunale bygg. Det foreslås at bevilgningen på 5 mill. kroner videreføres i 2019. Rådmannen foreslår deretter å redusere bevilgningen til 3 mill. i 2020, 2021 og 2022. *Kommunestyret vedtok 14.12.2017 i punkt 14 at Fræna kommune fortsatt skal ha et "ansvarlig vedlikeholdsnivå på kommunale bygg". I kommunestyret 14.12.2017 ble det også vedtatt at driftsutvalget fortsatt skal prioritere tiltak innenfor rammen på denne posten.* Rådmannens forslag til reduksjon av denne samleposten må også ses i sammenheng med at kommunen planlegger store investeringsprosjekt i perioden.

Investeringer til vann og avløp. Her er det planlagt betydelige utgifter i perioden i samsvar med vedtatt hovedplan. Fullføring av Eidem silanlegg utgjør alene 10 mill. kroner i 2019.

Parkeringsplassen vest for rådhuset mm. Parkeringsplassen trenger opprusting, og kommunen bør kunne tilby ladepunkt for el-biler. Mellom Pensjonærboligen og parkeringsplassen ligger en tomt som kommunen bør erverve. Huset som står vest for rådhuset foreslås revet. I 2019 foreslår rådmannen at det bevilges 2 mill. kroner til tiltaket.

Asfaltering og vei. Rådmannen foreslår å bevilge 3 mill. kroner til asfaltering og veg i 2019. Behovet er betydelig større men rådmannen ser ikke muligheten til å øke mer her. I resten av økonomiplanperioden er beløpet redusert til 1 mill. kroner.

Sentervegen. Nytt kostnadsoverslag er mottatt. Dette viser 22 mill. kroner. Rådmannen har lagt prosjektet inn for utføring i 2019 og 2020. I 2017 er det hittil påløpt om lag 3 mill. kroner. I 2018 er det ikke påløpt utgifter. Ved vedtagelse av budsjett 2018 gjorde kommunestyret slikt vedtak i punkt 3:

"Investeringsbudsjettet for 2018 vedtas med en brutto investeringsramme på 168 millioner kroner, med finansiering slik det går fram av tabellen, med unntak av Sylte, Haukås og Sentervegen. Kommunestyre ber om at de skyves et år ut i tid med sikte på

innarbeidelse i økonomiplan 2019-2023. Sentervegen kan aktualiseres igjen når ny tomt for Haukås skole er bestemt. "

Rådmannen har lagt inn et beløp på 10 mill. kroner i 2019 og 9 mill. i 2020. Samlet bevilgning inkl. utgifter i 2018 blir da 22 mill. kroner.

I kommunestyret 13.12.2018 ble det vedtatt å ta denne bevilgning (Sentervegen) ut av budsjettet. Det ble i stedet bevilget 7 mill. kroner i 2019 til en "Vareleveringsvei".

Farstadsanden - nasjonal turistvei. Det vil ventelig påløpe ca. 300 tusen kroner i 2018 I 2019 ser en for seg at prosjektet blir gjennomført. Rådmannen har estimert beløpet til 2,0 mill. kroner. Dette er Fræna kommunes andel av kostnaden. Nasjonale turistveger dekker resten.

Institusjonstjenesten. Utstyr Institusjonstjenesten og velferdsteknologi vil kreve 6,7 mill. i 2019, jfr. PROF planen og politisk sak i DRUT og KS før jul 2018. I tillegg er det beregnet et behov for 1,3 mill. kroner i 2020.

Nytt bygg på Eidem - teknisk avdeling og brannstasjon. Rådmannen foreslår å ta dette tiltaket ut av økonomiplanen, Dette blir nå vurdert gjennom det arbeidet som pågår gjennom Hustadvika kommune om fremtidig brannberedskap for den nye kommunen.

Barnehagen i Bud. Dette tiltaket ble lagt inn etter behandling i sak 28/2018 Revidert budsjett I, men en har ikke rukket å komme i gang. Prosjektet blir derfor lagt inn på nytt i budsjettet for 2019 med 5 mill. kroner.

Brannsikring Bud kirke. Det ble bevilget 625 tusen til dette tiltaket i 2017. Det er nå kommet inn tilbud på innstallasjonen og det er funnet praktiske løsninger. Kirkevergen rekker ikke å sette i gang tiltaket i 2017, og kommunestyret bes om at bevilgningen gis på nytt. Pumpestasjon mm kan ikke legges inn i kirken og det har derfor blitt dyrere enn antatt. Riksantikvaren har anbefalt den nye løsningen. Nytt beløp: 1,1 mill. kroner.

Tornes gravsted. Fikk bevilgning i 2017, men anlegget kom ikke i gang. Det foreslås nå ny bevilgning til tiltaket i 2018 og 2019 på til sammen 5,5 mill. kroner. Det er plass til 600 graver, men foreløpig vil kun gjøres klart for 300.

Hustad gravsted. Trenger minimum 8 dekar. Utgjør ca. 600 graver totalt. Kom ikke i gang i 2017. Grunnervervelse, arkeologisk kartlegging + opparbeidelse er samlet beregnet å utgjøre 6 mill. kroner. Utbyggingen tas over to år.

Kirkelig Fellesråd. Videre restaurering av orgel i Myrbostad kirke samt klipper i 2019. Ny lastebil vil være behov for i 2020.

Tettstadprogrammet. Utvikling av attraktive og funksjonelle tettsteder er en viktig del av samfunnsutviklingen. Elnesvågen som kommunesenter skal dekke en rekke behov og være et knutepunkt for både handel og tjenesteyting. Gjennom deltagelse i Møre og Romsdal fylkeskommune sitt Tettstadprogram, vil Fræna kommune legge til rette for økt kvalitet i de fysiske omgivelsene i Elnesvågen, og stimulere til utvikling av et livskraftig og bærekraftig kommunesenter. Bevilgningen til prosjektet skal gå til analyser og gjennomføring av tiltak, og kan etter søknad utløse statlige tilskudd til tettstedsutvikling. Saken ble behandlet som PS 90/2016 i kommunestyret. Det meste av utgiftene kom i 2018, og det er derfor mindre beløp som foreslås bevilget i 2019 og 2020.

Brynhallen. Det er Bryn Idrettslag som står for dette prosjektet. Rådmannen foreslår tilskudd på 7 mill. kroner, jfr. kommentarer og forslag til driftsbudsjett for 2019. Tiltaket er tatt ut av Fræna kommunes investeringsbudsjett.

Nytt regionsenter. Fræna kommune har i 2017 og 2018 mottatt 4,5 mill. kroner i regionsentertilskudd. I 2019 vil kommunen motta ytterligere 3 mill. kroner. Kommunestyret har vedtatt å sette av disse midlene til disposisjonsfond. Det er ikke bindinger fra departementet på hvordan disse midlene blir brukt. Rådmannen foreslår at disse midlene nå blir brukt til utvikling av regionsenteret for nye Hustadvika kommune. Rådmannen foreslår at det bevilges 3 mill. kroner i 2019 og 4,5 mill. kroner i 2020 til tiltaket. Rådmannen ber om å få komme tilbake med forslag til hvordan midlene skal brukes i egen sak. Til orientering har Eide kommune mottatt midler under samme ordning. Eide kommune har valgt å bruke midlene i driften det enkelte år.

Finansiering. Det er lagt inn beregnet refusjon merverdiavgift, tilskudd, tippemidler, salg av tomter m.m. Øvrige investeringsutgifter dekkes av låneopptak. **I 2019 utgjør beregnet låneopptaket samlet 155,7 mill. kroner. I dette beløpet ligger endringer**

vedtatt i kommunestyret 13.12. I tillegg kommer en korreksjon som følge av at bruk fond fikk feil fortegn i et regneark. Bruk av fond reduserer låneopptaket i 2019 med 6 mill. kroner

[Personvernerklæring](#)

Ubundne investeringsfond

Utvikling i ubundne investeringsfond i økonomiplanperioden

Tall i hele tusen

Ubundne investeringsfond 31.12.	2018	2019	2020	2021	2022
Kraftfond	94 893	92 793	90 693	88 593	86 493
Salg av industriområde	1 821	1 821	1 821	1 821	1 821
Ny bolig kring sjå	409	409	409	409	409
Salg av boliger	6 240	6 240	6 240	6 240	6 240
Salg av boligtomter	535	3 535	3 535	535	535
Sum	103 898	104 798	102 698	97 598	95 498

[Personvernerklæring](#)